

Vilniaus universitetas
Filosofijos fakultetas
Sociologijos ir socialinio darbo institutas

Kamilė Gimžauskaitė

Socialinės politikos studijų programa
Magistro darbas

**Studentų socialinės gerovės veiksniai ir jų tobulinimo
galimybės**

Darbo vadovas:
Prof. dr. Boguslavas Gruževskis

Vilnius
2024

Baigiamąjį darbą „**Studentų socialinės gerovės veiksniai ir jų tobulinimo galimybės**“, parengiau savarankiškai, tyrimą atlikau, laikydamasi tyrimo etikos reikalavimų.

2024-01-08

(Data)

Kamilė Gimžauskaitė, 2216004

(Studentės (-o) vardas, pavardė, studento pažymėjimo numeris, parašas)

TURINYS

SANTRAUKA	5
SUMMARY	6
ĮVADAS	8
1. SOCIALINĖS GEROVĖS KONTEKSTAS	11
1.1. Socialinės gerovės veiksniai ir jų dinamika	11
1.2. Jaunimo socialinės gerovės veiksniai	15
1.3. Studentų socialinės gerovės veiksnių specifika.....	19
2. SOCIALINĖS GEROVĖS VEIKSNIŲ TOBULINIMO PRINCIPAI IR PRIEMONĖS ...	22
2.1. Socialinės gerovės tobulinimo principai.....	22
2.2. Jaunimo socialinės gerovės tobulinimas.....	26
2.3. Studentų socialinės gerovės tobulinimas.....	30
3. PRAKTINIAI SPRENDIMAI	34
3.1. ES studentų socialinės gerovės vertinimas.....	34
3.2. Socialinės gerovės veiksnių tobulinimo politikos priemonės.....	40
4. TYRIMAS „SOCIALINĖS GEROVĖS SUVOKIMAS IR GERINIMAS LIETUVOS UNIVERSITETŲ STUDENTŲ KONTEKSTE“	47
4.1. Tyrimo metodika	47
4.2. Informantų charakteristikos.....	48
4.3. Tyrimo rezultatų analizė.....	49
IŠVADOS	61
REKOMENDACIJOS	62
LITERATŪROS SĄRAŠAS	64
PRIEDAI	69

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

Pav. nr. 1.1.1. „Socialinio vystymosi sudedamosios dalys“	12
Pav. nr. 1.1.2. „Socialinės gerovės komponentai“	14
Pav. nr. 1.2.1. „Jaunimo gerovės prioritetai“	16
Pav. nr. 2.1.1. „Gerovės dimensijos“	24
Pav. nr. 2.1.2. „Jaunimo politikos įgyvendinimo sritys“	27
Pav. nr. 2.3.1. „Studentų socialinės gerovės tobulinimas“	32
Pav. Nr. 3.1.1. „Jaunimo pasitenkinimas gyvenimu Europoje“	35
Pav. nr. 4.1.1. „Tyrimo imtis“	48
Pav. nr. 4.2.1. „Respondentų pasiskirstymas pagal lytį“	49
Pav. nr. 4.2.2. „Respondentų pasiskirstymas pagal amžių“	49
Pav. nr. 4.3.1. „Socialinės gerovės vertinimas“	50
Pav. nr. 4.3.2. „Gerovės veiksniai“	51
Pav. nr. 4.3.3. „Finansinės padėties įtaka“	51
Pav. nr. 4.3.4. „Akademinio krūvio įtaka“	52
Pav. nr. 4.3.5. „Socialinės paramos sistemos“	52
Pav. nr. 4.3.6. „Sveikatos ir gerovės skatinimas“	53
Pav. nr. 4.3.7. „Emocinės ir psichologinės pagalbos prieinamumas“	53
Pav. nr. 4.3.8. „Socialinė integracija ir bendruomeniškumas“	54
Pav. nr. 4.3.9. „Tikslai ir ambicijos“	54
Pav. nr. 4.3.10. „Universiteto pagalba tikslams ir ambicijoms“	55
Pav. nr. 4.3.11. „Socialinės integracijos ir bendruomeniškumo privalomumas“	55
Pav. nr. 4.3.12. „Virtualios ir nuotolinės paslaugos“	56
Pav. nr. 4.3.13. „Dalyvavimas socialinėse veiklose“	57
Pav. nr. 4.3.14. „Socialinės atsakomybės svarba“	57
Pav. nr. 4.3.15. „Švietimo sistemos įtaka“	58
Pav. nr. 4.3.16. „Technologijų įtaka“	58
Pav. nr. 4.3.17. „Dalyvavimas sprendimų priėmime“	59
Pav. nr. 4.3.18. „Trukdantys gerovei veiksniai“	60

SANTRAUKA

Studentų socialinės gerovės veiksniai ir jų tobulinimo galimybės

Kamilės Gimžauskaitės magistro baigiamasis darbas, darbo vadovas prof. Dr. Boguslavas Gruževskis, Vilniaus universiteto, Filosofijos fakulteto, Sociologijos ir socialinio darbo institutas, Socialinės politikos studijų programa, II kursas, 2023–2024 m.

Darbo tikslas: sudaryti išsamų vaizdą apie socialinės gerovės faktorius studentų populiacijoje ir pateikti praktines rekomendacijas, kaip galima pagerinti studentų socialinę gerovę ne tik Lietuvoje, bet ir ES. Galutinis tikslas yra apšviesti socialinės politikos įgyvendintojų, švietimo institucijų ir bendruomenių privalomumą suteikti pirmenybę studentų socialinės gerovės klausimams.

Tyrimo metodai.

- I. Teorinė analizė
- II. Empirinis / kiekybinis tyrimas naudojant anketavimą
- III. Statistinė duomenų analizė naudojant *Excel*, *Google Forms* programas.

Tyrimo rezultatai. Remiantis apklausos rezultatais, didžioji dalis respondentų mano, kad universitetai nededa pakankamų pastangų skatinti socialinę integraciją ir bendruomeninį aktyvumą. Tai rodo, kad galbūt reikia stiprinti pastangas šioje srityje, kad būtų sukurta palanki aplinka studentų bendruomeniniam sąveikavimui. Tuo pačiu metu, dalis studentų teigia, kad universitetai turi tam tikrą įtaką šioje srityje, tačiau tik tiek tiek. Tik 7,3% apklaustųjų mano, kad universitetai aktyviai skatina socialinę integraciją ir bendruomeninį aktyvumą, tačiau tai gali būti traktuojama kaip pakankamai mažas procentas, galintis reikalauti dėmesio.

Išvados. I. Socialinės gerovės kontekstas yra kompleksiškas ir dinamiškas, priklausomas nuo įvairių veiksnių sąveikos, tokios kaip ekonomika, švietimas, sveikata, socialinė apsauga ir kiti aspektai. Tai daugiadimensė sąvoka, kuriai įtaką daro įvairūs veiksniai.

II. Remiantis socialinės lygybės, socialinių teisių, socialinio kapitalo ir ilgalaikio tvarumo principais, egzistuoja įvairios priemonės, galinčios prisidėti prie socialinės gerovės. Investicijos į švietimą, aktyvus jaunimo dalyvavimas ir nuoseklus politikos tobulinimas yra svarbios kryptys šioje srityje.

III. Palyginus Vokietijos, Prancūzijos ir Lenkijos socialinės gerovės sistemas, išskiriant skirtumus ir identifikuojant įvairias priemones tobulinimui, matyti, kad jos turi daug nuosavybės, tačiau viešai prieinamų duomenų trūkumas apsunkina išsamų šių sistemų analizę. Ilgalaikis įsipareigojimas nuo valdžios institucijų, verslo sektoriaus ir bendruomenės yra esminis kuriant tvarų socialinį modelį.

IV. Atlikto tyrimo rezultatai rodo, kad studentų požiūris į socialinės gerovės klausimus yra įvairiapusiškas. Universitetai dažnai nėra pakankamai vertinami dėl bendruomeninio aktyvumo skatinimo, o tyrimo metu išryškėję veiksniai, trukdantys jaunimui siekti gerovės, apima ekonominius iššūkius, psichologinius aspektus, darbo klausimus, švietimo sistemos problemas ir socialinę nelygybę.

SUMMARY

Factors influencing the social well-being of students and opportunities for its enhancement

Master's thesis by Kamile Gimzauskaite, supervised by Prof. Doc. Boguslavas Gruzevskis, Vilnius University, Faculty of Philosophy, Institute of Sociology and Social Work, Social Policy Studies Program, 2nd course, year 2023–2024.

Goal. To provide a comprehensive overview of factors influencing social well-being among student populations and offer practical recommendations for improving student social well-being, not only in Lithuania but also in the EU. The ultimate goal is to highlight the obligation of social policy implementers, educational institutions, and communities to prioritize issues related to student social well-being.

Research methods.

- I. Theoretical Analysis Methodology
- II. Empirical Research Methodology using a questionnaire survey
- III. Statistical Data Analysis Methodology using *Excel*, *Google Forms* programs.

Research outcomes. According to the survey results, a significant portion of respondents believes that universities do not put in sufficient effort to promote social integration and community involvement among students. This suggests that efforts in this area may need strengthening to create a conducive environment for student community interaction. Simultaneously, some students acknowledge that universities have some influence in this regard, but it is limited. Only 7.3% of respondents believe that universities actively promote social integration and community involvement. However, this percentage can be considered relatively low, warranting attention.

Conclusions. I. The context of social well-being is complex and dynamic, influenced by the interaction of various factors such as the economy, education, health, social protection, and other aspects. It is a multidimensional concept affected by various factors.

II. Based on the principles of social equality, social rights, social capital, and long-term sustainability, different measures can contribute to increasing social well-being. Investments in education, active youth participation, and consistent policy improvement are essential directions in this area.

III. Comparing the social welfare systems of Germany, France, and Poland, highlighting differences and identifying various measures for improvement, reveals that they have many nuances. However, the lack of publicly available data complicates a comprehensive analysis of these systems. A long-term commitment from government institutions, the business sector, and the community is crucial in creating a sustainable social model.

IV. The results of the conducted research indicate that students' attitudes toward social well-being are multifaceted. Universities are often insufficiently appreciated for promoting community activity,

and factors hindering youth from achieving well-being include economic challenges, psychological aspects, employment issues, problems within the education system, and social inequality.

IVADAS

Socialinės gerovės sąvoka turi gilią šaknis filosofijoje ir visuomenės plėtros kontekste. Jos ištakos siejasi su ilgalaikėmis pastangomis užtikrinti žmonių gerovę ir visuotinį teisingumą. Aristotelis teigė, kad žmonės siekia laimės ir gerovės, o tai įmanoma tik gyvenant visuomenėje ir atliekant savo vaidmenį bendruomenėje (Onwuatuwegwu, 2020, p. 60–64). Šios filosofinės idėjos paverčiamos praktišku veiksniu per socialinę politiką. Tai paaiškina, kodėl socialinės gerovės sąvoka turi glaudžias sąsajas su socialinės politikos tikslais. XIX a. pradžioje augo socialinis liberalizmas, kuris įtvirtino teisės į asmeninę laisvę ir nuosavybę principus. Tuo pat metu, daugelis socialinių teoretikų pradėjo svarstyti, kaip šiuos principus derinti su teisingumu ir socialine lygybe. Šiuolaikiniame pasaulyje, socialinės politikos tikslai dažnai siejasi su socialinės gerovės skatinimu. Tai apima poreikį užtikrinti sveikatos priežiūros prieinamumą, galimybę gauti kokybišką švietimą ir užtikrinti tinkamą būsto ir socialinę paramą – socialiai atsakinga valstybė tarsi įsipareigoja kovoti su nelygybe, užtikrinti socialinę įtrauktį ir sudaryti galimybes piliečiams prisidėti prie visuomenės gyvenimo (Europos Parlamentas, 2023). Jaunimo socialinė gerovė yra ypatingai svarbi sritis. Jauni žmonės yra visuomenės ateitis, todėl jiems turi būti užtikrinamos tinkamos sąlygos augimui ir vystymuisi. Tai reiškia ne tik galimybę gauti kokybišką švietimą ir užtikrinti darbo galimybes, bet ir suteikti prieigą prie būsto, sveikatos priežiūros ir socialinės paramos, taip pat skatinti jų dalyvavimą bendruomenėje (Jaunimo politika, 2023). Siekis tikslingai veikti šioje srityje suponuoja socialinės politikos tikslų nuolatinį atnaujinimą ir prisitaikymą prie besikeičiančių socialinių sąlygų. Darbo metu atlikta analizė suteiks galimybę kurti naujas socialinės politikos strategijas, atitinkančias jaunimo (ir studentų) lūkesčius ir poreikius bei užtikrinančias jų gerovę šiuolaikinėje visuomenėje.

Temos aktualumas: Jaunimas – tai aktyvus ir dinamiškas socialinis sluoksnis, kurio požiūris, vertybės ir elgesys gali turėti ilgalaikį poveikį visuomenei. Jei jauni žmonės susiduria su socialinėmis problemomis ar nepakankama gerove, tai gali turėti neigiamą poveikį jų gyvenimo kokybei ir ateities perspektyvoms, todėl tirti ir tobulinti jaunimo socialinę gerovę yra būtina siekiant sukurti teigiamą visuomenės ateitį. Be to, jaunimo socialinės gerovės temos nagrinėjimas gali padėti atskleisti ir suprasti problemas, su kurias susiduria jauni žmonės. Tai apima skurdą, nelygybę, socialinę atskirtį, švietimo trūkumus, psichologines problemas ir kitus iššūkius. Tik nuolatiniai tyrimai gali padėti identifikuoti sritis, kuriose reikia politinių, socialinių ir švietimo pokyčių, siekiant pagerinti jaunimo gyvenimo sąlygas. Jaunimo gerovė yra labai glaudžiai susijusi su jų asmeniniu ir profesiniu vystymusi. Gerai besijaučiantis, išsilavinęs jaunimas yra linkęs siekti aukštų tikslų, siekti aukštojo mokslo, įgyti profesinių patirčių ir tapti produktyviais visuomenės nariais. Socialinė gerovė taip pat susijusi ir su jų emocine būkle, saviverte ir pasitikėjimu savimi, kas gali turėti didelį poveikį jų sėkmei ir gyvenimo kokybei. Galiausiai, gerinant jaunimo socialinę gerovę, galima sukurti tvaresnę ir darnesnę visuomenę. Jaunimo gerovės tobulinimas gali padėti sumažinti socialinę atskirtį, pagerinti

užimtumą, mažinti problemų, susijusių su narkotikų vartojimu ir nusikalstamumu, lygį. Tai ne tik skatina socialinį teisingumą, bet ir ekonominę ir visuomeninę plėtrą. Taigi, nagrinėjant jaunimo socialinės gerovės temą ir tiriant, kaip ją tobulinti, svarbu ne tik suprasti iššūkius, su kuriais susiduria jaunas žmogus, bet ir veiksmingai įsikišti siekiant jų sprendimo – tai būtina investicija darniai ateičiai.

Jaunimo ir studentų socialinės gerovės temą savo darbuose nagrinėjo tokie mokslininkai kaip Urbikienė (2010), Dzidolikaite (2017), Keyes (1998), Glover & Burns (1998), Petegem (2006), Eisenberg (2009), Antonucci & Hamilton (2014), Wyn & Cuervo (2015), Blaskova (2017), Fredricks (2019), Riva & Freeman (2020), Lesko (2021), Sanders (2023), Deindl (2023) ir kt.

Šio darbo tikslas - sudaryti išsamų vaizdą apie socialinės gerovės faktorius studentų populiacijoje ir pateikti praktines rekomendacijas, kaip galima pagerinti studentų socialinę gerovę Lietuvoje. Galutinis tikslas yra apšviesti švietimo institucijų ir bendruomenių privalomumą suteikti pirmenybę studentų socialinės gerovės klausimams.

Darbo problema: nepakankamai ištirta/įvertinta reali Lietuvos studentų socialinės gerovės situacija.

Darbo objektas - studentų socialinė gerovė, ypač Lietuvos universitetų studentų kontekste. Tyrimo metu bus išnagrinėti socialinės gerovės veiksniai, jų dinamika, tobulinimo principai ir priemonės, taip pat bus įvertintas Mykolo Romerio, Klaipėdos ir Kauno technikos universitetų studentų socialinės gerovės suvokimas ir galimybės ją tobulinti.

Darbo uždaviniai:

1. Išnagrinėti socialinės gerovės veiksnius ir jų dinamiką bei nustatyti jų specifiką studentų kontekste.
2. Identifikuoti socialinės gerovės tobulinimo principus ir priemones bei įvertinti jų taikymo galimybes jaunimo, ypač studentų, gerovės didinimui.
3. Išanalizuoti Europos Sąjungos (*toliau – ES*) šalių socialinės gerovės vertinimą ir iškeltus politikos priemonių pobūdžius, kurių tikslas yra tobulinti jaunimo socialinę gerovę, įskaitant studentus.
4. Atlikti tyrimą apie socialinės gerovės suvokimą ir gerinimą Lietuvos universitetų studentų kontekste, įvertinti tyrimo rezultatus ir pateikti išvadas apie studentų socialinės gerovės būklę, problemas ir galimas tobulinimo kryptis.

Uždaviniai bus įgyvendinti remiantis teorinėmis žiniomis apie socialinės gerovės veiksnius ir tobulinimo principus bei atlikus praktinį tyrimą, kuris pateiks empirinius duomenis apie studentų socialinę gerovę Lietuvos universitetuose. Tai leis įvertinti šios specifinės jaunimo grupės gerovės būklę ir svarbiausias įtakos faktorius bei pateikti rekomendacijas socialinės gerovės tobulinimui studentų kontekste.

Darbo metodai:

1. *Mokslinės literatūros analizė*: tai tyrimo metodas, kai tyrėjas sistemingai peržiūri, vertina ir sintezuoja esamą mokslinę literatūrą apie konkrečią temą ar klausimą. Šis metodas leidžia gilintis į esamus mokslinius tyrimus, teorijas, empirinius duomenis ir argumentus, susijusius su pasirinkta tema. Mokslinės literatūros analizė padeda suprasti, kokia informacija jau yra prieinama apie tiriamą klausimą, identifikuoti spragas literatūroje, išskirti tendencijas ir pateikti tyrimo rezultatus kontekste (Daubarienė, 2018, p. 6–9). Tai svarbus metodas moksliniams tyrimams, leidžiantis pasiremti jau turimomis žiniomis ir prisidėti prie mokslinės erdvės plėtros.
2. *Kiekybinis tyrimas - anketinė apklausa*: tai struktūruotas metodas, kurio metu informantams pateikiamos standartinės klausimų formos, o jie turi pateikti rašytinius atsakymus arba pasirinkti iš numatytų variantų. Šis metodas naudojamas siekiant gauti kiekybinę informaciją apie studentų nuomonę, požiūrį, patirtį arba elgesį tam tikrais klausimais (Dikčius, 2011, p. 3 – 10). Tai efektyvus būdas sužinoti studentų nuomonę apie tam tikrus dalykus ir naudojant didelius duomenų kiekius, galima atlikti objektyvią analizę bei gauti statistines išvadas. Taip pat tai metodas leidžia atlikti palyginimus ir identifikuoti tendencijas studentų grupėse.

Siekiant išanalizuoti jaunimo ir studentų socialinės gerovės prielaidas atlikta ne tik mokslinės literatūros, bet ir statistinių duomenų bei tyrimų, ES ir Lietuvos Respublikos (*toliau – LR*) politinių dokumentų ir teisės aktų, reglamentuojančių jaunimo politiką, analizė bei empirinis tyrimas tarp didžiųjų Lietuvos universitetų studentų. Darbas yra taikomojo pobūdžio, gauti rezultatai ir numatytos praktinės rekomendacijos sudarys galimybę tobulinti tiek pasirinktų universitetų studentų, tiek jaunimo bendrąją prasme gerovės galimybes.

Baigiamąjį magistro darbą sudaro 4 skyriai: 1 ir 2 skyrius – teorinė darbo dalis, 3 skyrius – praktinė, 4 – analitinė dalis. Darbo pabaigoje pateikiamos išvados ir rekomendacijos. Teorinėje dalyje išanalizuojama socialinės gerovės samprata, kartu išaiškinant ir kokie veiksniai turi įtakos gerovei jaunimo bei studentų tarpe. Praktinėje dalyje nagrinėjama ES socialinė politika jaunimo ir studentų gerovės kontekste bei pateikiama ES šalių lyginamoji analizė. Empirinis tyrimas atliekamas taikant apklausos metodą, siekiant tiesiogiai įvertinti jaunimo - studentų požiūrį į jų pačių gerovės apraiškas. Darbe pateikta 1 lentelė, 28 paveikslai ir 1 priedas. Baigiamojo darbo apimtis 71 psl.

Raktiniai žodžiai: *Studentai, Socialinė gerovė, Jaunimo gerbūvis, Universitetai, Socialinė politika, Student welfare, Social integration, Higher education, Empirical research.*

1. SOCIALINĖS GEROVĖS KONTEKSTAS

Socialinė gerovė, remiantis mokslininkų perspektyva, yra apibrėžiama kaip visuomenės gerovės būseną ir glaudžiai siejama su visuomenės progresu. Šis konceptas tampa vienu iš ryškiausių veiksnių, lemiančių pastangas formuoti gerovės valstybes ar siekiant užtikrinti palankius ekonominius pokyčius. Viena iš daugelio gerovės valstybės apibrėžčių yra „*įsipareigojimas užtikrinti ir garantuoti minimalų gerovės lygį piliečiams*“ (Aidukaitė; Guogis, 2012, p. 15–61).

1.1. Socialinės gerovės veiksniai ir jų dinamika

Gerovės valstybės sąvoka bendrai neatsiejama nuo socialinės gerovės – pastaroji yra laikoma daugialypiu konstruktiniu socialinių mokslų srityje, apimančiu holistinę gerovę, pasitenkinimą ir gerbūvį, kurį patiria tiek individai, tiek įvairios visuomenės grupės. Ši sudėtinga koncepcija yra daugelio komponentų sąveikos produktas ir būtent šis dinamiškas pobūdis yra jo sudėties ir evoliucijos pagrindas laikui bėgant (Aidukaitė; Guogis, 2012, p. 15–61). Šių veiksnių mokslinis tyrinėjimas ir išsilyginimas į juos, taip pat į jų sudėtingus tarpusavio ryšius yra labai svarbus formuojant veiksmingą politiką ir strategijas, orientuotas į bendros visuomenės gerovės didinimą.

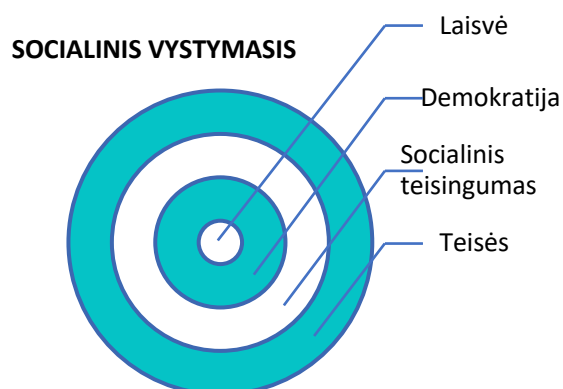
Socialinės gerovės sąvoka apima platų veiksnių spektrą, kurie įtakoja žmonių gerovę ir jų dalyvavimą visuomenėje. Ji yra nuolat kintanti ir tobulėjanti sąlyga, kurią galima pasiekti per suderintą veiksnių visumą. Ši sąlyga apima įvairius aspektus žmogaus gyvenimo socialiniame kontekste, įskaitant sveikatos priežiūrą, švietimą, būsto aprūpinimą, prekių ir paslaugų prieinamumą, miesto plėtrą, saugumą ir aplinkosaugos aspektus. Socialinė gerovė atspindi žmonių įtrauktį į visuomeninį gyvenimą ir jų galimybes aktyviai dalyvauti visuomeninėje veikloje. Tai apima galimybę turėti darbą, užsidirbti pragyvenimui, gauti teisingą darbo užmokestį ir gyventi oriai. Taigi, socialinė gerovė yra išsamus ir dinamiškas konceptas, kuris apima ne tik materialinės gerovės aspektus, bet ir žmonių dalyvavimą visuomeninėje veikloje ir jų gebėjimą pasiekti savo potencialą. Tai yra nuolat besivystanti būseną, kuriai reikalingos nuolatinės pastangos ir naujos politikos priemonės siekiant užtikrinti visų visuomenės narių gerovę ir socialinį teisingumą (Makovskaja ir kt., 2020, p. 1–10).

Autorė Sarah C. White savo tyrimuose siekia atsakyti į klausimą, kas iš tikrųjų apibrėžia gerovę. Autorė pateikia skirtingų gerovės apibrėžimų, įtraukdama objektyvius rodiklius, tokius kaip pajamos ir gyvenimo trukmė, bei subjektyvias priemones, tokią kaip laimė ir pasitenkinimas gyvenimu. Viename iš tyrimų aiškinama, kad individuali gerovė yra susijusi su kolektyvine gerove, o taip pat akcentuojama socialinių, ekonominių ir kultūrinių veiksnių svarba formuojant mūsų suvokimą apie gerovę. Problema yra ta, kad skirtingos mokslinės disciplinos ir profesijos įvertina gerovę įvairiais būdais, dėl ko atsiranda fragmentiškas požiūris ir supratimas. Teigta, kad siekiant tikroviškai apibrėžti gerovę, būtina integruoti šias nuomones ir pasirinkti holistinį požiūrį. Kita

problema yra ta, kad kultūriniai ir istoriniai kontekstai turi didelį poveikį gerovei, o tai reiškia, kad sunku nustatyti universalias apibrėžtis, taikomas skirtingose visuomenėse ir laikotarpiuose (White, 2008, p. 3–19). Apibendrinant, gerovė yra sudėtinga ir daugiaplanė sąvoka, kuriai reikia subtilaus ir „niuansuoto“ požiūrio. Tai pabrėžia būtinybę atrasti daugiadisciplininį ir holistinį metodą, kad būtų išvengta pernelyg supaprastinto požiūrio ir supriešinimo, kurie laikomi svarbiausiomis problemomis gerovės moksliniuose tyrimuose.

Mokslininkas A. Sen darbe „*Development as Freedom*“ propagavo perspektyvą dėl žmogaus vystymosi ir laisvės ryšio, nagrinėdamas juos kaip abipusiai sąveikaujančius ir abipusiai įtakojančius procesus. Sen pabrėžia, kad vystymasis yra ne tik ekonominio augimo siekis, bet ir žmonių gebėjimų ir laisvių plėtojimas. Jo esminė prielaida yra ta, kad vystymasis yra žmonių laisvės plėtros procesas, kuris apima įvairias sritis, įskaitant politinę laisvę, prieigą prie švietimo, sveikatos priežiūrą ir ekonomines galimybes. Šiame kontekste svarbu paminėti, kad socialinis vystymasis negali būti suvokiamas kaip tiesioginis ir vienpusis maršrutas. Autorius pabrėžia, kad pažangos skirtingose vystymosi srityse gali būti siekiama vienu metu ir turėtų būti prisitaikoma prie specifinių šalių ir regionų poreikių bei aplinkybių (Sen, 1999). Tai reiškia, kad socialinis vystymasis yra daugiamatis procesas, kuris turi įtraukti daugelį veiksnių ir atsižvelgti į kompleksines sąveikas.

Panašų naratyvą renkasi ir tyrėjas P. Spicker moksliniame darbe - tyrime „*Principles of social welfare*“, kuriuo siekiama suprasti socialinę politiką ir administravimą, ypatingą dėmesį skiriant socialinei gerovei ir socialinėms paslaugoms. Autorius pabrėžia esminius principus, kuriais turėtų būti grindžiamas bet koks socialinės politikos vystymasis, įskaitant demokratiją, teises ir laisvę. Įdomu tai, kad tyrimo rezultatuose pateikiami aplinkos ir šeimos institutų indeksai rodo neigiamą koreliaciją su šalies ekonomikos augimu, o socialinio dalyvavimo, visuomenės saugumo ir sveikatos indeksai parodo silpną teigiamą sąryšį su šalies ekonomikos augimu (Spicker, 2013, p. 7–16; 47–57).

Pav. nr. 1.1.1. „Socialinio vystymosi sudedamosios dalys“
Sudaryta autorės remiantis Spicker (2013)

Kitą sudėtingą, bet susijusią – bendruomenės gerovės – sąvoką nagrinėja autoriai Atkinson, Bagnall, ir kt. mokslinėje analizėje „*What is Community Wellbeing?*“. Darbe autoriai nuodugniai analizuoja įvairius veiksnius, kurie formuoja bendruomenės gerovę, įskaitant sąveikas, socialinę paramą ir

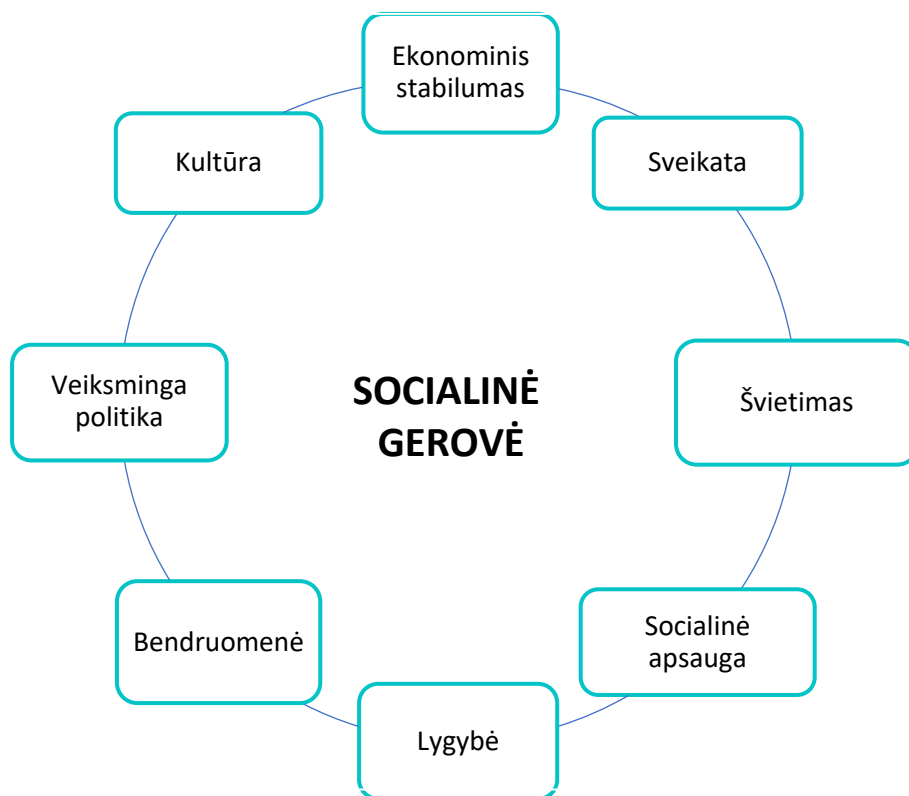
bendrą gyvenimo kokybę bei pateikia savo pažiūras ir apibrėžimus dėl bendruomenės gerovės, kuriuose atkreipiamas dėmesys į pasitikėjimo ir stiprių bendruomenių ryšių įtaką. Nepaisant įvairių požiūrių į „bendruomenės gerovės“ apibrėžimą, autoriai ataskaitoje pateikia svarbias išvadas apie tai, kaip skatinant bendruomenės gerovę galima įtakoti politiką ir praktiką (Atkinson, Bagnall ir kt., 2017, p. 11-23).

Pasak Keyes, socialinė gerovė reiškia „savo aplinkybių ir veikimo visuomenėje vertinimą“ (Keyes, 1998). Autorius apibrėžė socialinės gerovės aspektus, konkrečiai - socialinę integraciją, socialinį indėlį, savirealizaciją ir socialinę darną. Socialinę integraciją sudaro individo atliekamas savo santykio su visuomene ir bendruomene kokybės vertinimas. Tai reiškia laipsnį, kuriuo žmonės vertina turintys kažką bendro su kitais priklausydami bendruomenėms, priešingo vienatvės jausmui. Socialinis indėlis reiškia vidinę nuojautą, kad esate gyvybiškai svarbus visuomenės narys, turintis kažką svarbaus pasiūlyti pasauliui. Socialinė savirealizacija yra visuomenės ir socialinių grupių potencialo vertinimas ir atitinka idėją, kad visuomenė turi potencialą, kurį gali įgyvendinti institucijos ir piliečiai. Socialinė darna reiškia socialinio pasaulio kokybės ir organizavimo suvokimą ir atspindi jausmą, kad socialinis gyvenimas ir visuomenė yra prasmingi ir suprantami (Keyes, 1998). Šiuolaikiniame kontekste daugialypis socialinės gerovės pobūdis apima ekonominį stabilumą, prieigą prie kokybiškos sveikatos priežiūros ir švietimo, socialinę įtrauktį, aplinkos tvarumą ir lygias galimybes visiems visuomenės nariams. Todėl socialinei gerovei skatinti reikia tokio požiūrio, pagal kurį būtų pripažįstama šių veiksnių tarpusavio priklausomybė ir siekiama koordinuotai spręsti su jais susijusius klausimus, kad būtų ugdoma darnesnė ir teisingesnė visuomenė. Pagal Starkauskienę, galima išskirti daugiau socialinės gerovės veiksnių:

1. Ekonominis stabilumas;
2. Švietimas ir įgūdžiai;
3. Sveikatos priežiūra;
4. Socialinės apsaugos sistemos;
5. Socialinis kapitalas ir bendruomenė;
6. Lygybė ir įtrauktis;
7. Aplinkos tvarumas;
8. Vyriausybės politika ir valdymas;
9. Kultūrinės ir socialinės vertybės;
10. Globalizacija ir technologiniai pokyčiai (Starkauskienė, 2011).

Socialinės gerovės išlaikymas ir tobulinimas yra sudėtingas procesas, kuriame sąveikauja įvairios sritys. Ekonominis stabilumas yra pagrindinis šio proceso elementas, nes jis lemia išteklių paskirstymą ir socialinių programų finansavimą. Tačiau, norint užtikrinti ilgalaikę gerovę, būtini pokyčiai ne tik ekonominėje, bet ir švietimo srityje. Kokybiškas švietimas skatina darbo rinkos

konkurencingumą ir asmeninį tobulėjimą. Sveikatos priežiūra taip pat yra neatsiejama nuo socialinės gerovės, nes sveiki ir patenkinti žmonės yra produktyvesni. Be paminėtų aspektų, socialinė apsauga, lygybė ir įtrauktis yra vertybės, kurias reikia skatinti visose visuomenės grupėse. Visuomeniniai santykiai, pagrįsti pasitikėjimu ir bendradarbiavimu, formuoja atvirą ir harmoningą visuomenę. Vyriausybės politika, grindžiama šiomis vertybėmis, turi svarbų vaidmenį formuojant teisingą ir darnią socialinę sistemą. Be to, aplinkos tvarumas ir visuomeniniai santykiai yra reikšmingi veiksniai kuriant ilgalaikę gerovę. Pasaulio pokyčiai, tokie kaip klimato kaita, priverčia įtraukti aplinkosaugos aspektą į socialinės gerovės strategijas. Taigi, tik glaudžiai integruojant visus šiuos veiksnius galima kurti teisingesnį, tvarų ir klestintį visuomenės modelį.

**Pav. nr. 1.1.2. „Socialinės gerovės komponentai“
Sudaryta autorės remiantis Starkauskiene (2011)**

Socialinės gerovės veiksmų dinamiškumas reikalauja apmąstyti jų evoliuciją. Pavyzdžiui, ekonominis stabilumas nėra statiškas subjektas; Jis priklauso nuo ciklinių svyravimų, kuriems būdingi kilimo ir nuosmukio laikotarpiai. Šie cikliniai svyravimai daro tiesioginį poveikį socialinės gerovės rodikliams, pavyzdžiui, nedarbo ir pajamų lygiams (Grave, 2008, p. 51 – 59). Todėl prie nuolat kintančio ekonominio stabilumo pobūdžio reikia atitinkamai pritaikyti socialinės gerovės politiką, kad būtų galima reaguoti į šiuos svyravimus ir sušvelninti jų neigiamą poveikį visuomenės gerovei.

Apibendrinant, galima teigti, kad veiksmų, turinčių įtakos socialinei gerovei, tyrimas pabrėžia jų dinamišką pobūdį ir jų sąveikos sudėtingumą. Ekonominis stabilumas, švietimas, sveikatos priežiūra, socialinės apsaugos tinklai, socialinis kapitalas, lygybė, aplinkos tvarumas, kultūros

vertybės ir pasaulinė dinamika yra neatsiejamai susiję formuojant socialinę gerovę. Šių veiksmų suvokimas ir jų dinamiška raida yra būtina, kad būtų galima sukurti integruotą ir prisitaikančią politiką ir strategijas, orientuotas į asmens ir visuomenės gerovės didinimą. Aukštesnės socialinės gerovės siekimas reikalauja nuolatinio vertinimo ir prisitaikymo, nes šie daugialypiai aspektai sąveikauja nuolat kintančioje visuomenės aplinkoje.

1.2. Jaunimo socialinės gerovės veiksniai

Visame pasaulyje matome augančią jaunų žmonių kartą, žengiančią į priekį su viltimis, lūkesčiais, talentais ir rūpesčiais. Mums įdomu, ar šis talentai bus sparčių inovacijų, tvaraus ekonomikos augimo ir socialinės pažangos katalizatoriais, o gal jie atsidurs visuomenės pakraštyje, neturėdamas įgūdžių ir galimybių, reikalingų norint sėkmingai veikti pasauliniu mastu konkurencingoje rinkoje? Norint tinkamai atsakyti į šiuos klausimus, turime kuo daugiau dėmesio skirti jaunimo gerovės suvokimui bei vertinimui plačiaja prasme, kad būtų galima geriau suprasti poreikius ir iššūkius, su kuriais susiduria skirtingos jaunimo grupės. N. Lesko knygoje „*Act Your Age! A Cultural Construction of Adolescence*” išsamiai perteikia jaunimo patirtis šiuolaikinėje visuomenėje. Knygoje nagrinėjami jaunimo pasirinkimai, pokyčiai ir iššūkiai, suteikiant galias žinias apie bendresnį jaunimo socialinio gerovės klausimą. Autorė teigia, kad jaunimo kasdienė patirtis turi neatsiejamą ryšį su jų gerove bei bendrine visuomenės gerove ir nagrinėja, kaip jauni žmonės per laiką kūrė savo tapatybę bendraudami su bendraamžiais, šeima, žiniasklaida ir visuomene. Pabrėžiama, jog teigiama asmeninė tapatybė ir yra pagrindas socialinei gerovei, individualių sprendimų ir pasirinkimų vaidmuo tampa itin svarbus formuojant patirtis, kurios siejamos su gerbūviu. Kita svarbi tema, kurią nagrinėja Lesko – technologijų ir skaitmeninių medijų įtaką jaunimo gyvenime, pabrėžiant jų įtaką bendravimui, santykiams ir skaitmeninės tapatybės kūrimui. Taip pat pabrėžiama, jog yra svarbu stebėti jaunimą jų perėjimo į suaugusiųjų gyvenimą laikotarpyje – čia jaunas žmogus dažnai susiduria su didžiausiais iššūkiais (Lesko, 2021, p. 1– 36). Supratimas apie veiksmus, darančius įtaką jaunimo gerovei, yra būtinas akademiniam tyrimams ir politikos kūrimui, siekiant gerinti jų socialinę gerovę. Šaltinis leidžia suprasti, kad egzistuoja poreikis sukurti palankias sąlygas, įtraukias aplinkas ir galimybes jaunimui augti ir prisidėti prie visuomenės.

Socialinis ir ekonominis statusas apima tokius aspektus kaip vieta bendruomenėje, abiejų tėvų ir/ar tik jaunuolių pajamos, išsilavinimas, profesija ir kt. Tyrimai rodo, kad aukštesnis statusas yra susijęs su didesnėmis galimybėmis gauti išsilavinimą, sveikatos priežiūrą ir mažesne skurdo tikimybe. Tai savo ruožtu prisideda prie jaunimo gerovės – suprasti statuso vaidmenį formuojant jaunimo gerovę yra labai svarbu formuojant politiką, skatinančią jaunimo socialinę lygybę. Kitas veiksnys – švietimas – yra ne tik lemiamas, bet ir tampa labai svarbia jaunimo socialinės gerovės didinimo priemone. Galimybė gauti kokybišką išsilavinimą suteikia jauniems žmonėms žinių,

įgūdžių ir kognityvinių gebėjimų, reikalingų prasmingam dalyvavimui visuomenės gyvenime. Be to, švietimas skatina asmeninį tobulėjimą, kritinį mąstymą ir socialinę integraciją, o visa tai prisideda prie geresnio jaunimo gerovės jausmo. Taigi investicijos į švietimą yra ne tik ekonominė strategija, bet ir kertinis jaunų žmonių gerovės akmuo.

**Pav. nr. 1.2.1. „Jaunimo gerovės prioritetai“
Sudaryta autorės remiantis „Judus jaunimas“ (2023)**

Šiame iššūkių kupiname amžiuje, kuriame sukrečiančios naujienos tampa mūsų kasdienybe, svarbu paminėti dar vieną svarbų jaunimo gerovės komponentą – aplinką. Žmogaus gyvenimo sąlygos, kuriose jis auga ir gyvena, daro didelę įtaką jo psichologinei, fizinei ir socialinei gerovei. Savaime suprantama, jog svarbu palaikanti ir puoselėjanti šeima, kuri gali suteikti stabilų pagrindą jauniems žmonėms, siūlydama emocinę paramą, patarimus ir saugumo jausmą. Ne mažiau svarbi ir socialinė parama už šeimos vieneto ribų, įskaitant draugystę ir ryšius bendruomenėje. Tvirta paramos sistema gali padėti jaunimui įveikti iššūkius, didinti atsparumą ir patirti didesnį gerovės jausmą. Tačiau ne tik tai, bet ir tokios teigiamos sąlygos kaip saugus ir švarus miestas, lengvai prieinami gamtos plotai ar kokybiškos būsto sąlygos gali paskatinti jaunimo sveikatą, emocinę gerovę ir socialinį įtraukimą. Ekologija ne ka mažiau svarbi šiuolaikiniam racionaliai mąstančiam jaunam žmogui. Jeano Jaurès'o fondo duomenimis, ekologinis nerimas ir pykčio, bejėgiškumo ar liūdesio jausmas klimato kaitos akivaizdoje paveikia 38% 18–24 metų amžiaus žmonių, palyginti su 29% visų gyventojų (Letudiant, 2023). Todėl, siekiant užtikrinti visapusišką jaunimo gerovę, svarbu kurti palankią aplinką, kuri skatina jų vystymąsi ir teikia tinkamas sąlygas siekti savo tikslų bei užtikrinti visapusišką saugumo jausmą, kad ir koks laikinas jis bebūtų. Kaip jau minėta, jaunimo gerovė yra

neatsiejama nuo psichinės ir fizinės sveikatos. Gera sveikata ne tik suteikia jauniems žmonėms galimybę aktyviai dalyvauti švietimo ir užimtumo veikloje, bet ir daro įtaką jų bendram pasitenkinimui gyvenimu. Psichikos sveikatos problemos, tokios kaip depresija ir nerimas, gali būti ypač žalingos jaunimo gerovei, todėl galimybių naudotis psichikos sveikatos priežiūros paslaugomis užtikrinimas ir fizinės gerovės skatinimas yra vieni iš jaunimo socialinės gerovės gerinimo komponentų ([Global Youth Index, 2023](#)).

Perėjimas nuo mokymosi prie darbo yra kritinis momentas jauno žmogaus gyvenime. Užimtumo galimybių prieinamumas ir darbo vietų kokybė daro didelį poveikį jaunimo gerovei. Apmokamas darbas ne tik suteikia finansinę nepriklausomybę, bet ir skatina gyvenimo tikslo jausmą bei savigarbą. Siekiant didinti jaunimo socialinę gerovę, būtina spręsti jaunimo nedarbo problemą ir kurti ekonomines galimybes. Verta paminėti ir tai, kad įtraukios ir teisingos visuomenės labiau linkusios skatinti jaunimo socialinę gerovę. Diskriminacija, atskirtis ir skirtumai dėl tokių veiksnių kaip tautybė, lytis ir socialinė bei ekonominė padėtis gali turėti neigiamą poveikį jaunų žmonių gerovei. Politikos formuotojai ir tyrėjai pripažįsta, kad svarbu puoselėti įtraukią aplinką, kurioje visi jaunuoliai turi lygias galimybes klestėti, nepriklausomai nuo jų kilmės. Be to, įgalintas jaunimas yra labiau linkęs teigiamai prisidėti prie visuomenės ir mainais patirti didesnę gerovės jausmą ([Urbikienė, 2010](#)). Aktyvus jaunų žmonių įtraukimas į sprendimų priėmimo procesus, savanorystės skatinimas ir jų dalyvavimo bendruomenės projektuose rėmimas ne tik prisideda prie asmeninio tobulėjimo, bet ir ugdo bendrumo ir gerovės jausmą.

Rantanen ir kt. atliktas tyrimas „*The significance of social welfare attitudes in young people's entrepreneurial intentions*“ rodo, kaip skiriasi jaunų žmonių požiūris į socialinę gerovę įvairiose valstybėse priklausomai nuo šalyje skiriamo dėmesio socialinei jaunimo paramai. Tyrime pabrėžiama, kad reikia atlikti daugiau tyrimų apie ryšį tarp socialinės gerovės nuostatų ir jaunų žmonių verslumo ketinimų, taip pat verslumo ugdymo vaidmenį skatinant jaunimo gerovę ([Rantanen ir kt., 2015, p. 44 – 57](#)). Autoriai akcentuoja ir rekomenduoja politikos formuotojams ir pedagogams bendradarbiauti kuriant palankią aplinką jaunų žmonių verslumui, įskaitant galimybę gauti finansavimą, mentorystę ir tinklų kūrimo galimybes. J. Wyn ir H. Cuervo leidinyje „*Handbook of children and youth studies*“ taipogi nagrinėja ryšį tarp švietimo ir jaunimo gerovės, ir būdus, kuriais švietimo politika ir praktika gali pasitarnauti arba pakenkti jaunų žmonių gerovei. Darbe aptariama, kaip svarbu skatinti holistinį požiūrį į švietimą, pripažįstant įvairius jaunimo poreikius ir patirtį. Tame pačiame leidinyje autoriai S. Mallet ir A.M. Kavanagh nagrinėja iššūkius, su kuriais jauni žmonės susiduria darbo rinkoje, ir būdus, kuriais darbas gali skatinti arba pakenkti jų gerovei. Autoriai įrodo, kaip svarbu skatinti jaunimo darbo sąlygų gerinimą ir atkreipti dėmesį į socialinius ir ekonominius veiksnius, kurie prisideda prie jaunimo nedarbo ir nepakankamo užimtumo. Studija pateikia įžvalgų

apie novatoriškus požiūrius į jaunimo gerovės skatinimą ir iššūkių, su kuriais susiduria jaunimas, sprendimą (Wyn, Cuervo, Mallet ir kt., 2015, p. 93 – 183).

Išnagrinėjus skirtingų autorių atliktas analizes bei tyrimus, galima daryti tokias prielaidas:

1. Jaunimo gerovės poreikiai nuolat formuoja naujus politikos tikslus, kuriais siekiama pagerinti jaunų žmonių gyvenimą, ir plačiai apima jų fizinę, socialinę, psichinę ir emocinę sveikatą.
2. Šiuolaikinis dėmesys jaunimo gerovei politikos arenoje ir už jos ribų atspindi platesnį gerovės, kaip gyventojų gyvenimo kokybės mato, priėmimą.
3. Svarbu suprasti ir spręsti jaunimo gerovės ir gerovės klausimus ir reikalingi visapusiški metodai, kuriais būtų atsižvelgiama į įvairius jaunimo gerovės aspektus.

Mokymosi institucijos taip pat atlieka esminį vaidmenį skatinant jaunimo gerovę. Tačiau jos negali to daryti atskirai ar be atitinkamų išteklių. Siekiant paskatinti reiškinių, labai svarbu įtraukti platesnę bendruomenę, įskaitant šeimas, o kartu – ir susieti sveikatos priežiūros paslaugas, pabrėžiant, kaip svarbu užkirsti kelią depresijai ir kitoms psichikos ligoms, kurios taip dažnai paveikia paauglius. Pagalbinių struktūrų, praktikos, mentorystės ir bendraamžių programų naudojimas gali pagerinti emocinę gerovę ir sumažinti problematiką (Glover, Burns, 1998, p. 11–16). Nuolat sutelkiant dėmesį į tinkamų strategijų, skatinančių jaunimo socialinę ir emocinę gerovę, supratimą ir kūrimą, prevencinius veiksmus ir paramą šeimoms, mokykloms, jaunimo ir bendruomenės organizacijoms, galima sukurti aplinką, skatinančią sveiką jaunimo vystymąsi. Šių veiksmų suvokimas yra gyvybiškai svarbus politikos formuotojams, pedagogams ir visai visuomenei.

Apibendrinant, jaunimo socialinė gerovė yra daugialypis konstruktas – laikas po mokyklos baigimo ir įžanga į suaugusio žmogaus gyvenimą yra kritinis gyvenimo etapas, kuriam būdingi reikšmingi emociniai, socialiniai, biologiniai ir kognityviniai pokyčiai. Šiuo laikotarpiu jauni žmonės susiduria su įvairiais iššūkiais, pradedant akademinio spaudimu, patyčiomis ir šeimos problemomis, kurios gali turėti įtakos jų bendrai gerovei. Nagrinėdami jaunimo socialinės gerovės klausimą, turime įvertinti įvairius veiksmus, kurie gali turėti įtakos jaunimo gyvenimo kokybei. Tai apima ne tik ekonominę padėtį ir švietimą, bet ir paramą šeimai bei bendruomenei, psichinę ir fizinę sveikatą, užimtumą, įtrauktį ir pilietinį aktyvumą. Siekiant užtikrinti jaunimo gerovę, svarbu ne tik identifikuoti šiuos veiksmus, bet ir kurti strategijas ir politikos priemones, kurios skatintų jų tobulinimą. Tai gali apimti socialinės paramos programų plėtojimą, mokymo ir švietimo galimybių gerinimą, sveikatos priežiūros paslaugų teikimą, skatinimą dalyvauti bendruomenės veikloje ir pilietinėje veikloje (McLeod, 2015, p. 1–10). Akademiniai tyrimai šioje srityje yra būtini, kad galėtume suprasti, kaip šie veiksniai veikia jaunimo gyvenimą ir kaip galime juos tobulinti. Taip pat svarbu, kad politikai ir visuomenė suprastų jaunimo socialinės gerovės svarbą. Tai nėra tik akademinis ar techninis klausimas, tai yra moralinis ir visuomeninis imperatyvas. Kartu tai investicija į žmones, kurie taps

ateities lyderiais, profesionalais ir gerais piliečiais. Todėl institucijos turi dirbti kartu siekdamos sukurti aplinką, skatinančią jaunimo gerovę ir užtikrinančią socialinę pažangą.

1.3. Studentų socialinės gerovės veiksniai specifika

Akademinėje literatūroje galima rasti nedaug bendrinių gerovės apibrėžimų ir tik tris konkrečius "studentų gerovės" apibrėžimus. Nors dauguma pedagogų ir psichologų pasisako už tai, kad daugiausia dėmesio socialinės gerovės kontekste būtų skiriama studentų gerovei, labai mažai sutariama, kas konkrečiai yra studentų gerovė – taip nutinka dėl to, kad skirtingos profesinės disciplinos reiškinių mato skirtingai. Klinikinė ir sveikatos perspektyva linkusi apibrėžti gerovę kaip neigiamų sąlygų, tokių kaip depresija, nerimas ar piktnaudžiavimas narkotikais, nebuvimą. Šiuolaikiniai psichologai linkę matyti gerovę laimės ir pasitenkinimo gyvenimu požiūriu. Sociologai ir dirbantys bendruomenėse daug dėmesio skiria gerovei, siejant ją su „platesnėmis socialinių procesų reikšmėmis ir sunkumais jaunų žmonių gyvenime ir kaip tai veikia individualų elgesį“ (Erebus International, 2008, p. 22–41). Dar vienas aspektas, kurį svarbu išskirti – studentų gerovės ir mokymo aplinkos klasių sąveikos aspektas, ypač susitelkiant į tai, kaip mokytojo elgesys veikia studentų gerovę. Literatūra ir atlikti tyrimai atskleidžia, kad mokytojo elgesio ir studentų gerovės sąryšiai yra labai subtilūs. Išskiriami du mokytojų tipai: autoritetingi ir tolerantiški/autoritetingi. Pastariesiems būdingi artimi ryšiai su studentais ir bendradarbiavimo kryptis. Šis požiūris pasirodo esąs veiksmingesnis nei autoritetingas mokymo stilius, kadangi jame atsižvelgiama į studentų poreikius ir lūkesčius. Be to, mokymo aplinka, kurioje skatinamas studentų įsitraukimas ir motyvacija, yra stimuluojanti ir struktūrizuota, kadangi naudojami įvairesni pedagoginiai metodai (Petegem; Aelterman, 2006, p. 448–461). Užsienio autoriai siūlo du modelius, skirtus paaiškinti klasės aplinkos ir studentų gerovės sąryšį – vieną akademiniam dalykam, o kitą profesiniams. Šie modeliai išryškina, kad studentų suvokimas apie mokytojo elgesį yra pagrindinis modifikuojantis veiksnys, kuris daro įtaką jų gerovei, ypač profesinių dalykų kontekste. Bendrai, skatinant studentų gerovę reikalingas visapusiškas požiūris, kuris apimtų tiek individualius, tiek klasės kintamuosius. Tai labai svarbu, siekiant užtikrinti palankias sąlygas studentų gerovei aukštojo mokslo kontekste.

Studentų socialinė gerovė yra vienas iš svarbiausių aspektų, kuris daro įtaką jų bendrai sėkmei ir laimei studijuojant universitete. Nagrinėjant šią temą, galima išskirti pagrindinius veiksnius, kurie turi įtakos studentų socialinei gerovei, bei aptarti galimybes šiems veiksniams tobulinti. *IJSEP* atliko tyrimą, kurio tikslas buvo ištirti studentų suvokimą apie gerovę mokymosi įstaigose. Jame vadovautasi Moustako transcendentine fenomenologija, kuriai būdingas dėmesys pačių dalyvių reiškinų aprašymams, o ne tyrėjo interpretacijai. Tyrimo metu buvo nustatytos kelios temos, kurios padėjo dalyviams suprasti savo gerovę, įskaitant akademinis pasiekimus ir paramą, mokytojų požiūrį ir elgesį bei tarpusavio santykius. Rezultatai parodė, kad dalyviai savo gerovę suvokė kaip

akademinio spaudimo ir santykiu valdymo mokykloje pusiausvyros rezultatau. Jie apibudino gerą dienau mokykloje kaip tokią, kurioje nera egzaminu ar bandymu, netiketumu dienos eigoje ir jokiu konfliktu klaseje. Dalyviai patys apibudino, kaip svarbu palaikyti draugyste ir bendrauti su savo bendraamžiais, siekiant skatinti ju gerove ([Blaskova, 2017](#)).

Išanalizavus skirtingus šaltinius, galima teigti, kad vienas iš svarbiausiu veiksniu, turineiuu įtakos studentu socialinei gerovei yra akademinis bendruomenes palaikymas. Studentu saveika su bendramineiais, destytojais ir universiteto personalu turi didele įtaką ju integracijai į universitetine gyvenimą. Tyrimai parode, kad studentai, kurie turi teigiamus ir remianeius santykius su bendramineiais ir destytojais jauesiasi geriau, turi didesne pasitikejimą savimi ir sekmingiau įsisavina studijas. Todel stiprinant bendruomenes saveiką, teikiant paramą studentams ir skatinant aktyvu ju dalyvavimą akademineje veikloje galima gerinti studentu socialine gerove. Kitas veiksnys, svarbus pagerinant studentu socialine gerove, yra galimybe dalyvauti užklasinese švietimo ir kulturinese veiklose universitete. Daugelis universitetu vykdo įvairias veiklas, kurios suteikia studentams galimybe plesti bendravimo su bendramineiais ratą, susidraugauti ir mokytis bendrai. Taip pat, tai yra puiki galimybe praplesti savo akademines ir socialines kompetencijas, kaip tai rodo tyrimai ([Fredricks ir kt., 2019, p. 59 – 87](#)). Universitetai ne tik turetu skatinti šias veiklas, bet ir kurti daugiau įkvepianeiuu galimybiu, atitinkaneiuu studentu interesus ir poreikius. Be to, siekiant gerinti studentu socialine gerove, svarbu sukurti tinkamą visu studentu lygybes ir įtraukties aplinką. Pagarba ir supratimas tarp skirtingu kulturuu, etniniu grupiu ir studentu iš įvairiu socialiniu sluoksniu yra svarbus elementai, kurie stiprina kolektyvine studentu gerove. Universitetai turi skatinti diskusijas, suteikti reikiamus išteklius ir stiprinti sąmoningumą del visiems priimtinos bendruomenes kuremo ir lygybes principu taikymo.

Studentas, ypae jaunesnio amžiaus, privalo tureti galimybe patirti laisves ir saviraiškos jausmą, kartu pasižymint gera psichine bukle, kadangi tai kertiniai akmenys užtikrinant jo asmenine gerove. Psichologines problemos ir stresas gali tureti neigiamą poveikį ne tik studentu mokymuisi, bet ir ju socialinei gerovei. Todel universitetai turi teikti tinkamą psichologine paramą ir konsultacijas studentams, siekdami užtikrinti, kad jie galetu susidoroti su stresu ir išpildytu savo socialinius poreikius. Taip pat, skatinant emocine sveikatą ir psichologine palaikymą, galima padidinti studentu socialine gerove ([Eisenberg, 2009, p. 1 – 17](#)). Remiantis LR švietimo, mokslo ir sporto ministerijos pozicija, kuri akcentuoja gerą jaunimo psichine bukle, psichine sveikata apibrežiama kaip busena, skatinanti optimalu fizinią, intelektualinią ir emocinią asmenybes vystymąsi, be trukdžiuu kitu individu vystymuisi ([Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija, 2023](#)). Pasaulio sveikatos organizacijos požiuriu, tai apima emocinią ir dvasinią atsparumą, kuris leidžia patirti džiaugsmą ir įveikti skausmą, nusivylimą bei liudesį. Tai yra teigiamo gerio jausmas, kuris grindžiamas tikejimu savo ir kitu žmoniu orumu ir vertingumu. Pagal PSO, „*Psichine sveikata tai pozityvi emocine ir dvasine busena; gebejimas buti autentišku tarp kitu; gebejimas išreikšti save ir kelti malonumą sau*

bei kitiems; kompetencija priimti sprendimus ir prisiimti už juos atsakomybę“ (PSO, 2023). Studentų socialinė gerovė ir psichologinė sveikata yra abipusiai susijusios. Palaikyti studentų psichologinę sveikatą yra būtina siekiant užtikrinti jų socialinę gerovę ir teigiamą aukštojo mokslo patirtį. Aukštojo mokslo institucijos turėtų investuoti į šaltinius ir programas, kurios skatintų studentų psichologinę sveikatą, kad jie galėtų sėkmingai funkcionuoti akademinėje ir socialinėje aplinkoje. Tai prisidėtų prie studentų pasitenkinimo, jų akademinų ir asmeninių tikslų pasiekimo bei bendruomenės kūrimo. Jaunimo psichologinė sveikata apima ne tik emocinę stabilumą, bet ir gebėjimą prisitaikyti prie spartaus besikeičiančio pasaulio, kurį atspindi studento gyvenimas. Tai neatsiejama nuo studentų gebėjimo susidoroti su stresu, spaudimu ir iššūkiais, su kuriais jie susiduria aukštojo mokslo institucijose. Studentai, turintys gerą psichologinę sveikatą, dažniau aktyviai dalyvauja akademinėse, socialinėse ir kultūrinėse veiklose. Jie lengviau įsitraukia į bendruomenę, bendrauja su bendraamžiais ir dėstytojais, kuriant palankią socialinę aplinką. Gera psichologinė būklė leidžia studentams labiau pasitikėti savimi ir siekti savo tikslų. Tačiau studentai dažnai susiduria su iššūkiais, kurie gali turėti neigiamą poveikį jų psichologinei sveikatai - aukšto mokslo stresas, akademinų reikalavimų įtampa ir socialinis spaudimas gali kelti grėsmę jų emocinei gerovei.

Apibendrinant, svarbu užtikrinti, kad studentai turėtų prieigą prie psichologinės paramos ir konsultacijų, kad galėtų veiksmingai susidoroti su šiais iššūkiais. Tuo tarpu akademinė parama yra kaip tiltas tarp studento dabarties ir ateities karjeros, suteikianti jiems pagrindą sėkmingai įveikti akademinio kelio iššūkius bei įgyti reikalingas žinias ir įgūdžius savo pasirinktoje srityje. Taip pat ši parama gali suteikti studentams daugiau pasitikėjimo savimi bei paskatinti siekti aukštesnių standartų savo akademinėje veikloje, o kartu prisidėti ir prie psichologinės sveikatos stabilumo.

2. SOCIALINĖS GEROVĖS VEIKSNIŲ TOBULINIMO PRINCIPAI IR PRIEMONĖS

Skirtingi tyrėjai pabrėžia įvairius gerovės aspektus, teigdami, kad galima išskirti keletą skirtingų gerovės dimensijų, tokias kaip psichologinė, fizinė, socialinė, dvasinė ir kognityvinė. Nepaisant skirtingų požiūrių, verta žiūrėti į šias dimensijas ne kaip į atskirus gerovės tipus, bet kaip į galimus gerovės elementus arba sritis. Ši mintis leidžia suvokti, kaip dimensijos gali sąveikauti ir formuoti visumą, o ne egzistuoti atskirai. Toks požiūris į gerovę gali padėti suprasti jos sudėtingumą ir svarbą, sudarant tikslingas programas ir politiką, kurios siekia visapusiškai skatinti žmonių gerovę. Labiausiai paplitusios savybės, kurios buvo nustatytos iš gerovės apibrėžimų:

- Teigiamas efektas (emocinis komponentas);
- Atsparumas (įveikos komponentas);
- Pasitenkinimas santykiais ir kitais savo gyvenimo aspektais (kognityvinis komponentas); ir
- Efektyvus veikimas ir savo potencialo maksimalizavimas (našumo komponentas) ([Erebus International, 2008, p. 22–41](#)).

Socialinė gerovė, kaip bendras visuomenės pasitenkinimas ir žmonių gyvenimo kokybė, tampa vis svarbesniu klausimu šiuolaikinėje visuomenėje. Norint suprasti, kaip galima tobulinti socialinę gerovę, svarbu apžvelgti pagrindinius principus, kurie gali būti naudojami šio tikslo siekiant.

2.1. Socialinės gerovės tobulinimo principai

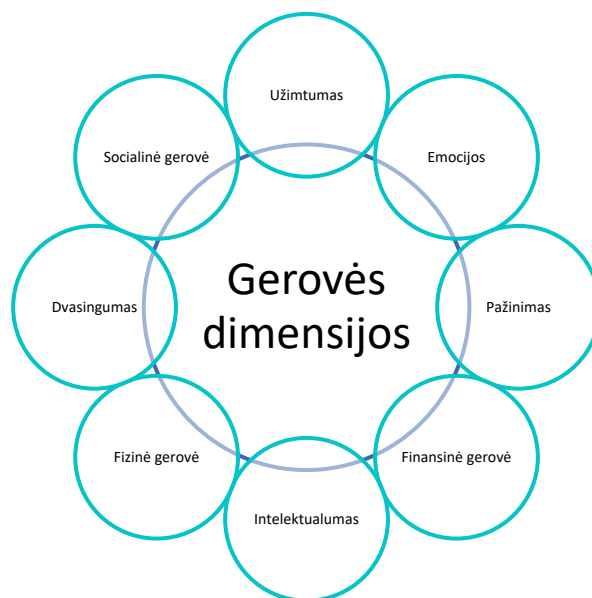
Šiuolaikinių valdžios institucijų esminė užduotis yra saugoti ir tobulinti piliečių gerovę. Skirtingose šalyse įgyvendinamos specifinės socialinės programos, kurios atspindi jų vietinius politinius ir ekonominius kontekstus. Šios programos apima įvairias sritis, tokių kaip visuomenės sveikatos priežiūra, švietimas ir mokymas, socialinės paramos paslaugos, nusikaltimų prevencija ir baudžiamoji teisė, bei klausimus, susijusius su diskriminacija pagal amžių, lytį, kilmę ir religiją. Pagrindinės socialinės politikos sritys, tokios kaip pajamų palaikymas, sveikata, švietimas, socialinės paslaugos ir pilietinės teisės, sudaro modernią gerovės valstybę. Nors anksčiau visos šios socialinės reformos buvo gana ginčytinos, vis dėlto didėjant visuomenės lūkesčiams, taip pat kintant politinėms ambicijoms, šios reformos tapo neatskiriamu pažangios visuomenės požymiu ([Head, 2022, p. 107–120](#)). Vienas iš pagrindinių principų – lygybės skatinimas. Šis principas siekia užtikrinti, kad visi visuomenės nariai turėtų galimybę pasiekti panašų socialinės gerovės lygį, nepriklausomai nuo jų socialinės kilmės, rasės, lyties ar kitų asmeninių savybių. Tai reikalauja mažinti socialinę atskirtį ir skatinti socialinę įtrauktį. Valstybės turi kurti politikas ir programas, kurios remtų socialinės lygybės principą, kartu teikdamos pakankamą dėmesį mažiau aprūpintiems visuomenės nariams. Kitas svarbus principas yra socialinių teisių užtikrinimas. Tai reiškia, kad visi piliečiai turi teisę į tam tikras

socialines paslaugas, tokias kaip sveikatos priežiūra, švietimas, būstas ir kt. Šios teisės turi būti garantuojamos valstybės ir turėtų būti prieinamos visiems piliečiams, nepriklausomai nuo jų socialinės padėties. Užtikrinant šį principą, valstybės skatintų socialinės gerovės teisinį pagrindą ir užtikrintų, kad žmonės galėtų dalyvauti visuomenės gyvenime teisėtai ir oriai. Socialinio kapitalo principas yra dar vienas svarbus aspektas. Socialinis kapitalas apibūdina žmonių tarpusavio santykius ir bendradarbiavimą visuomenėje. Tyrimai rodo, kad aukštas socialinio kapitalo lygis dažnai siejasi su geresne socialine gerove (Head, 2022, p. 107–120). Valstybės turi skatinti piliečių dalyvavimą visuomeniniuose reikaluose, stiprinti bendruomenių ryšius ir skatinti savanorystę. Tai padeda kurti sveikas ir sąlyginai harmoningas bendruomenes, kuriose žmonės gali jausti paramą ir bendrystę. Galiausiai, ilgalaikio tvarumo principas yra būtinas socialinės gerovės tobulinimui. Valstybės turi kurti ilgalaikės politikos programas, kurias atitiktų šiuolaikinius iššūkius ir užtikrintų, kad ateities kartos taip pat galėtų mėgautis užtikrinta socialine gerove. Šis principas reikalauja atsakingesnio išteklių naudojimo, ilgalaikio planavimo ir ekologiško gyvenimo būdo skatinimo visuomenėje (Head, 2022, p. 107–120).

Socialinė gerovė yra galutinė būseną, kai patenkinami pagrindiniai žmogaus poreikiai ir žmonės gali taikiai sugyventi bendruomenėse su galimybėmis tobulėti. Šiai galutinei būklei būdingos vienodos prieigos prie pagrindinių poreikių paslaugų (vandens, maisto, pastogės ir sveikatos priežiūros paslaugų) ir jų teikimo šaltinių, pradinio, vidurinio (ir aukštojo) išsilavinimo bei darnaus ir patogaus visuomenės gyvenimo. Kodėl socialinė gerovė yra būtina galutinė būseną? Vidinė taika negali būti ilgalaikė, jei nebus sprendžiamas gyventojų socialinės gerovės klausimas. Be pagrindinių poreikių, tokių kaip maistas ar pastogė, didelio masto socialinis nestabilumas išliks, nes žmonės negalės atnaujinti įprasto gyvenimo funkcijų – išlaikyti pragyvenimo šaltinio, saugiai keliauti, užsiimti bendruomenės veikla ar lankyti mokyklą (Institute of Peace, 2023). Visuomenei tobulėjant ir vystantis technologinėms paradigmoms, specifinių įgūdžių poreikis gali keistis. Prieš dešimtmetį labai paklausus įgūdžių rinkinys gali tapti nebeaktualus, todėl gali prireikti nuolatinio papildomo švietimo ir mokymo. Be to, požiūrio į švietimą skirtumai ir nelygybė švietimo sistemoje yra nuolatiniai iššūkiai, į kuriuos reikia dinamiškai reaguoti, t. y. atlikti politikos pakeitimus, kuriais siekiama užtikrinti vienodas galimybes gauti kokybišką išsilavinimą. Sveikatos priežiūra, kaip socialinės gerovės veiksnys, taip pat gali keistis, ypač reaguojant į medicinos technologijų pažangą ir kintančius sveikatos iššūkius. Atsiradus naujoms ligoms arba iš naujo įvertinus gydymo metodus, sveikatos priežiūros sistemos turi prisitaikyti ir vystytis (Institute of Peace, 2023). Be to, dėl demografinių pokyčių, pavyzdžiui, senėjančios visuomenės, reikia nuolat koreguoti sveikatos priežiūros politiką, kad būtų užtikrintas tinkamas ir tvarys priežiūros teikimas. Socialinės apsaugos tinklų kūrimas ir įgyvendinimas taip pat plėtojamas atsižvelgiant į visuomenės poreikius ir kintančią demografinę padėtį. Tokios programos kaip bedarbio pašalpos ir kita socialinė parama turi išlikti

lanksčios, kad būtų galima atsižvelgti į kintantį užimtumo pobūdį, šeimos struktūras ir ekonomines sąlygas. Vyriausybės politika ir valdymo struktūros gali ir turi keistis keičiantis politiniam kraštovaizdžiui, administracinei praktikai ir visuomenės nuotaikoms.

Socialinė gerovė ir sveikata pasiekiami, kai sugebame sukurti ir palaikyti sveikus, abipusius santykius su aplinkiniais žmonėmis. Teigiami socialiniai santykiai gali suteikti komfortą ir paramą sunkiais laikais, padidinant mūsų atsparumą ir gebėjimą susidoroti su gyvenimo iššūkiais. Kaip teigiama viename iš analizuotų šaltinių: „*Socialinę gerovę palaiko ne tik mūsų santykiai su kitais – bet ir tai, kaip mes pasirenkame bendrauti, išreikšti save ir formuoti savo asmeninius įpročius*“ (Institute of Peace, 2023). Socialinė sveikata ar jos trūkumas gali turėti didelę įtaką mūsų kasdienei sveikatai ir emocinei gerovei. Tyrimai parodė, kad žmonės, turintys stiprų socialinį tinklą, linkę gyventi ilgiau, geriau reaguoti į stresą ir patirti įvairią naudą sveikatai – pavyzdžiui, sustiprėjusį imunitetą (STRIDE, 2023). Socialinis sveikatingumas sąveikauja su kitais septyniais sveikatingumo aspektais. Jaučiant stresą vienoje sveikatingumo dimensijoje, galima lengvai sutrikdyti savo savijautą kitose gyvenimo srityse, jei jos nebus valdomos. Norint išlaikyti vidinę ir bendrai – socialinę darną, būtina skirti laiko bendravimui su savo artimaisiais ir reguliariai užsiimti socialine veikla. Teigiama, jog siekiant įgyvendinti savo tikslus kiekvienoje dimensijoje, patiriamas vis didesnis pasiekimų ir psichinės gerovės jausmas visose gyvenimo srityse:

**Pav. nr. 2.1.1. „Gerovės dimensijos“
Sudaryta autorės remiantis STRIDE (2023)**

Socialinės gerovės palaikymas turi daug privalumų. Kai kurie iš šių privalumų yra susiję su asmenine sveikata, o kiti – su galimybėmis praturtinti kitų gyvenimą, pvz.: sveikų santykių su kitais sukūrimas, padidėjusi savivertė, sumažinta depresija ir nerimas, bendrumo ir saugumo jausmas, įgūdžių, tokių kaip pasitikėjimas savimi, ugdytas, gebėjimas nustatyti ir išlaikyti ribas, o svarbiausia

– socialinis sveikatingumas bei pagerinta fizinė sveikata ir gerovė ([STRIDE, 2023](#)). Nuo to laiko, kai gimstame, mūsų sukuriami santykiai padeda išmokti „naršyti“ po pasaulį. Išmokstame bendrauti su kitais, išreikšti save, laikytis kasdienių įpročių ir būti skirtingų bendruomenių dalimi. Teigiami socialiniai įpročiai gali padėti išlikti sveikesniems tiek psichiškai, tiek fiziškai. Žinoma, svarbu paminėti ir tai, kad kiekvienas iš mūsų esame individualiai atsakingas už savo paties tobulėjimą socialinėje sferoje. JAV Nacionaliniai sveikatos institutai siūlo tokius asmeninės socialinės gerovės tobulinimo metodus:

1. Naujų ryšių užmezgimas:

Socialiniai ryšiai gali padėti apsaugoti sveikatą ir prailginti gyvenimą. Mokslininkai nustatė, kad mūsų ryšiai su kitais gali turėti stiprų poveikį mūsų sveikatai. Nesvarbu, ar su šeima, draugais, kaimynais, partneriais ar kitais pažįstamais ar praeiviais, socialiniai ryšiai gali turėti įtakos mūsų biologijai ir gerovei. Tad siekiant išlaikyti socialinę gerovę būtina ieškoti kontakto su kitais. Kadangi tai kartais atrodo sudėtinga, siūlomos veiklos, kurios gali padėti socialinių ryšių kūrimui: prisijungimas prie grupės, orientuotos į mėgstamą hobį, dalyvavimas kursuose ir išbandymas ko nors naujo, treniruotės ar kita nauja fizinė veikla, pagalba bendruomenės veiklose, savanorystė, dalyvavimas kaimynystės arba vietos valdžios rengiamuose renginiuose, kelionės.

2. Rūpinimasis savim besirūpinant kitais:

Bet kuris žmogus tam tikru gyvenimo momentu turi pasirūpinti kitais. Stresas ir įtampa gali pakenkti sveikatai, todėl svarbu rasti būdų, kaip rūpintis savo sveikata rūpinantis kitais, pvz.: dienotvarkės nusistatymas, kasdienė rutina, neatsiskyrimas nuo savo pomėgių ir hobijų, sveikas maistas, kokybiškas miegas ir sportas, reikalui esant – pagalbos neatsisakymas.

3. Sveikų santykių kūrimas:

Darnūs, sveiki santykiai yra svarbūs visa gyvenimą ir gali turėti įtakos psichinei ir fizinei gerovei. Vaikystėje mes išmokstame socialinių įgūdžių, reikalingų santykiams su kitais formuoti ir palaikyti, tačiau bet kuriame amžiuje galime išmokti būdų, kaip pagerinti savo santykius. Svarbu žinoti, kaip atrodo sveiki santykiai ir kaip išlaikyti palaikančius ryšius. Dažnu supratimu tai sąžiningas dalijimasis savo jausmais, klausymasis be teismo ar kaltinimo, buvimas rūpestingu ir empatišku, pagarba bendraujant su kitais, kompromiso paieška ([NIH, 2023](#)).

Apibendrinant, socialinės gerovės tobulinimas yra kompleksinis ir daugialypis procesas, kuriame svarbu vadovautis pagrindiniais principais. Socialinės lygybės, socialinių teisių, socialinio kapitalo ir ilgalaikio tvarumo principai gali padėti valstybėms tobulinti savo socialinę gerovę ir užtikrinti, kad visi piliečiai galėtų gyventi pilnavertiškai ir laimingai.

2.2. Jaunimo socialinės gerovės tobulinimas

Jaunuoliai, būdami atsakingi už savo gyvenimą, stengiasi prisitaikyti prie sparčiai kintančios visuomenės ir pasaulio. Ši inicatyva atsiskleidžia per svarbius gyvenimo etapus, pradedant išsilavinimo įgijimu ir baigiant profesiniu gyvenimu bei šeimos sukūrimu. Tai ne tik individualaus pasirinkimo procesas, bet ir bendras siekis bendradarbiauti su kitais žmonėmis bei padėti bendruomenei. Nepriklausomai nuo noro dalyvauti visuomeninėje veikloje, daugelis šiuolaikinių jaunuolių susiduria su nežinomybės jausmu dėl globalizacijos, klimato kaitos ir technologinių pokyčių poveikio. Šie iššūkiai gali kelti abejonių dėl ateities, todėl svarbu skatinti jaunuolius įgyti reikalingas įgūdžius ir pasitikėjimą savimi. Be to, būtina atkreipti ypatingą dėmesį į tuos jaunuolius, kuriems gresia rizika tapti diskriminuojamais – etninė kilmė, lytis, lytinė orientacija, neįgalumas ar politinės pažiūros neturi būti kliūtimis jiems pasiekti savo tikslus. Visuomenės parama ir įvairesnių galimybių suteikimas yra būtini siekiant užtikrinti socialinę teisingumą ir lygybę (Dzidolikaite, 2017, p. 16 – 25). Galų gale, jaunuoliai yra ateitis, todėl reikia skatinti jų aktyvumą, kritinį mąstymą ir dalyvavimą formuojant demokratinę visuomenę, kurioje kiekvienas turėtų galimybę prisidėti ir jaustis priimtas.

Valstybei tenka svarbus vaidmuo rūpinantis jaunimo subjektyvia asmenine ir socialine gerove bei formuojant atitinkamą jaunimo politiką. Dar svarbiau suprasti, kaip šios sritys reguliuojamos įstatymais. Lietuvoje jaunimo gerovę užtikrina Jaunimo politikos pagrindų įstatymas. Šio įstatymo tikslas yra užtikrinti, kad jaunimas turėtų teisingas sąlygas ir gerovę įvairiose gyvenimo srityse. Švietimas, saugi ir sveika aplinka jaunimui – tai yra valstybės prioritetas, siekiant užtikrinti jaunimo gerovę ir sveikatą (Jaunimo politikos pagrindų įstatymas, 2023). Viena iš pagrindinių organizacijų Lietuvoje yra Jaunimo reikalų agentūra, kuri aktyviai ir sėkmingai vykdo įvairias veiklos sritis, skirtas jaunimui. Vienas iš pagrindinių fokuso punktų yra bendradarbiavimas su jaunimu, įskaitant atvirų jaunimo centrų palaikymą, jaunimo erdvių organizavimą ir jaunimo darbuotojų kompetencijų kėlimą. Be to, agentūra pabrėžia mobilųjį darbą su jaunimu, įskaitant gatvėse vykdomą veiklą, jaunimo informavimą ir konsultavimą. Jos misija apima ir jaunimo tarybų koordinavimą bei kitų formų darbą su jaunimu. Kitas svarbus aspektas yra jaunimo įgalinimas ir dalyvavimas. Agentūra yra partnerė su savivaldybių jaunimo organizacijų tarybomis, jaunimo reikalų tarybomis ir kitomis nacionalinėmis bei tarptautinėmis jaunimo organizacijomis, skatinant jaunimo aktyvumą ir įtraukiant juos į sprendimų priėmimo procesą. Be to, agentūra remia jaunimo savanorystę – šis veiklos aspektas ne tik teikia naudos bendruomenei, bet ir skatina jaunimą tobulinti savo įgūdžius ir dalintis savo patirtimi. Tarptautinės jaunimo politikos agentūra aktyviai dalyvauja įvairiose tarptautinėse programose, įskaitant Erasmus + ir Europos solidarumo korpusą, prisidedant prie skirtingų mainų fondų ir dvipusės bendradarbiavimo su kitomis šalimis. Tai yra veiksmingas būdas skatinti tarptautinį jaunimo supratimą ir bendradarbiavimą. Tarpžinybinis bendradarbiavimas apima įvairias temas, pradedant

emocine pagalba ir profesiniu orientavimu, ir baigiant vaikų neformalaus švietimo bei verslumo skatinimo programomis. Bendradarbiaujant su kitomis organizacijomis, agentūra sustiprina jaunimo tyrėjų tinklą, administruoja nacionalines jaunimo reikalų tarybas ir siekia įgyvendinti visapusišką jaunimo vystymąsi, žengiant svarbų žingsnį link holistinio jaunimo gerovės skatinimo ([Jaunimo reikalų agentūra, 2023](#)).

**Pav. nr. 2.1.2. „Jaunimo politikos įgyvendinimo sritys“
Sudaryta autorės remiantis Jaunimo politikos pagrindų įstatymu (2023)**

„*Young People and Social Policy in Europe*“ tai straipsnių rinkinys, nagrinėjantis sąveiką tarp jaunimo ir socialinės politikos skirtingose Europos kontekstuose. Autorių jaunimas pripažįstamas kaip unikali ir atskira socialinės politikos tikslinė grupė su savo specifiniais poreikiais ir iššūkiais. Pabrėžiama, kad būtinos individualizuotos socialinės politikos priemonės ir ypatingas dėmesys skiriamas švietimo ir įgūdžių plėtros vaidmeniui, kuris gali sustiprinti jaunimo perspektyvas ateityje. Dinamiškų visuomenės pokyčių ir besikeičiančio gerovės supratimo paženklintoje eroje veiksniai, darantys įtaką jaunų žmonių socialinei gerovei, tapo gilaus akademinio tyrimo objektu. Prieš įsigilinant į veiksnius, būtina aiškiai suprasti jaunimo socialinę gerovę. Socialinė gerovė jaunimo kontekste apima būseną, kurioje jauni žmonės patiria bendrą pasitenkinimą gyvenimu (įskaitant fizinę ir emocinę sveikatą) bei pasitenkinimo jausmą savo socialinėje sąveikoje. Tai valstybės sąveika, kurioje jauni žmonės ne tik yra laisvi nuo negandų ir skurdo, bet ir aktyviai dalyvauja savo bendruomenėse, ugdo savo įgūdžius ir teigiamai prisideda prie visuomenės ([Antonucci; Hamilton, 2014, p. 1–12](#)). Jaunimas sudaro ketvirtadalį pasaulio gyventojų, tačiau tebėra nepakankamai naudojamas inovacijų, energijos ir entuziazmo šaltinis pastangose pasiekti ir skatinti didesnę bendrą gerovę. Todėl būtina, kad švietimo ir sveikatos sistemos, darbo rinkos ir vyriausybės tarnautų jų

interesams ir teiktų tokią politiką, investicijas, įrankius, technologijas ir dalyvavimo būdus, kurių jiems reikia norint klestėti ir sėkmingai veikti. Tačiau šiuo metu, kai politikos ir investicijų sprendimai vis labiau grindžiami duomenimis, informacija apie jaunimo vystymąsi ir gerovę dažnai yra fragmentiška, nenuosekli arba jos visai nėra. Taigi ir mūsų supratimas išlieka ribotas, jaunų žmonių poreikiai dažnai lieka neištirti ir marginalizuoti dėl jų sudėtingumo ([Global Youth Wellbeing Index, 2014](#)).

AYPH (*Association for Young People's Health*) dokumente „*Improving young people's health and wellbeing*“ teigiama, jog atsižvelgiant į tarpsektorinio bendradarbiavimo svarbą, jaunų žmonių sveikatos ir gerovės gerinimas yra kolektyvinis jaunų žmonių, jų šeimų, vietos lyderių, komisijų narių ir paslaugų teikėjų siekis visuose statutiniuose ir savanoriškuose sektoriuose ([AYPH, 2014](#)). Pastebėtina, jog vis daugiau dėmesio skiriama jaunimo gerovės matavimui ir reitingavimui tiek gyventojų lygmeniu, tiek konkrečioms grupėms. *Pasaulinis jaunimo gerovės indeksas* yra reitingavimo sistema, matuojanti jaunimo gerovę tarptautiniu mastu. Juo remiantis jaunimo gerovė laikoma gyvybiškai svarbiu vystymosi aspektu ir dažnai yra nukreipta į švietimo ir jaunimo politiką. Jaunimo balsai ir dalyvavimas laikomi svarbiais formuojant politiką ir programas, kurios sukuria naujas galimybes, tačiau kartu nerimaujama, kad šiuo sparčių socialinių pokyčių ir netikrumo laikotarpiu gerovė tampa vis nesaugesnė. Šios diskusijos paprastai grindžiamos nerimo jausmu ir dideliu susirūpinimu dėl to, kaip jaunimui sekasi, su tuo susijusia ir paplitusia politikos logika, kad reikia imtis veiksmų siekiant pagerinti įvairių socialinių, ekonominių, sveikatos ir švietimo priemonių rezultatus. Tačiau raginimai rūpintis gerove yra tokie įprasti ir plačiai paplitę, kad gali reikšti ir viską, ir nieko.

Remiantis EBPO, gerovės matavimas ir šalių reitingavimas pagal gerovės rodiklius dabar yra įprasta praktika. Pvz.: jau minėtame *Pasauliniame jaunimo gerovės indekse* atsižvelgiama tiek į objektyvius rodiklius, tokius kaip švietimas ir sveikatos rezultatai, tiek į subjektyvius rodiklius, tokius kaip jaunimo suvokimas ir pasitenkinimas. Indeksas rodo, kad jaunimo gerovei įtakos turi įvairūs veiksniai, įskaitant socialinius, ekonominius ir aplinkos veiksnius, o pati gerovės samprata nėra statiška ir gali skirtis įvairiuose kultūriniuose, istoriniuose ir socialiniuose kontekstuose ([EBPO, 2023](#)). Tyrimai parodo, kad yra įvairių priežasčių, kodėl jauni žmonės neretai neieško pagalbos dėl savo gerovės. Tai kyla iš neigiamų įsitikinimų apie terapijos ir terapeutų veiksmingumą, taip pat dėl ankstesnių blogų patirčių. Jei šios problemos nebus išspręstos, psichinės sveikatos sutrikimų pasekmės gali tęstis visą gyvenimą ir kelti jaunam žmogui sunkumų, įskaitant profesinius, ekonominius ir tarpasmeninius iššūkius. Nepaisant to, technologijos gali suvaidinti svarbų vaidmenį mažinant jaunų žmonių nenorą kreiptis pagalbos, pristatant naujoviškas elektroninės psichikos sveikatos priežiūros sistemas. Internetas, kaip galinga priemonė, leidžia kurti naujus ir inovatyvius paslaugų teikimo metodus, pradedant ankstyvosios intervencijos ir prevencijos skatinimu ir baigiant

gydymu. Tai suteikia galimybę sujungti jaunų žmonių internetinį ir neinternetinį pasaulį. Atsižvelgiant į tai, kad dauguma jaunų žmonių kasdien naudojami internetu, tai atveria precedentą naudoti technologijas paslaugų teikimui (Blanchard; Hosie, 2013, p. 127 – 130). Bendrai, siekiant pagerinti jaunų žmonių psichinę sveikatą ir gerovę, reikia didinti investicijas, įgyvendinti reformas ir skatinti inovacijas paslaugų teikimo srityje, kuris savo ruožtu prisideda prie geresnės bendros jaunų žmonių gerovės. Laipsniškas ir bendradarbiavimu grindžiamas priežiūros metodų taikymas gali ženkliai padidinti jaunų žmonių pasiekimus ir sumažinti negydomų psichikos sutrikimų našta.

Pabaigai pateikiami veiksniai, kurie pirmiausia turi būti tobulinami, norint užtikrinti jaunimo gerovę bet kurioje šalyje.

- Edukacija yra vienas iš pagrindinių veiksnių, lemiančių jaunimo socialinę gerovę. Aukštos kokybės švietimas suteikia jaunimui daugiau galimybių ateityje. Todėl reikia investuoti į mokyklų infrastruktūrą, mokytojų kvalifikaciją ir mokymo programų atnaujinimą, kad jaunimas turėtų gerą pagrindą savo profesiniam ir asmeniniam augimui.
- Darbo rinka yra svarbus aspektas, lemiantis jaunimo socialinę gerovę. Vyresni darbuotojai turi būti pasirengę perduoti savo patirtį jaunimui ir suteikti jiems galimybę įsidarbinti. Be to, valdžios institucijos turėtų skatinti mažas ir vidutines įmones įdarbinti jaunimą bei kurti darbo vietas. Tai padės jaunimui tapti ekonomiškai nepriklausomais ir prisidėti prie šalies gerovės.
- Socialinės paramos sistemos tobulinimas yra būtinas norint užtikrinti jaunimo gerovę. Tai apima sveikatos priežiūros paslaugas, būsto prieinamumą, išmokas ir kitas socialines paslaugas. Šie resursai turi būti lengvai prieinami jaunimui, ypač tiems, kurie gali atsidurti pažeidžiamoje padėtyje.
- Jaunimo aktyvumas ir pilietinės pareigos taip pat yra svarbūs komponentai socialinės gerovės tobulinime. Jaunimas turi būti skatinamas dalyvauti savo bendruomenės veikloje, siekti politinių pokyčių ir prisidėti prie visuomenės gerovės. Tai padės jiems jaustis atsakingais piliečiais ir užtikrins visuomenės darnumą.
- Jaunimo psichinė sveikata yra svarbi, nes ji tiesiogiai susijusi su jų gebėjimu išgyventi, prisitaikyti ir dalyvauti visuomenėje. Psichinės sveikatos sutrikimai jaunimą gali paveikti daugeliu būdų. Tai gali turėti neigiamą poveikį jų švietimui, darbingumui ir socialinei integracijai. Todėl svarbu investuoti į psichinės sveikatos priežiūros paslaugas, konsultacijas ir prevencines programas, kad būtų padėta jaunimui įveikti stresą, depresiją ir kitus psichinės sveikatos sutrikimus. Be to, reikia sumažinti neigiamus įsitikinimus apie psichinės sveikatos problemas, kad jaunimas nustotų bijoti kreiptis pagalbos (Jaunimo reikalų agentūra, 2023).

Tai rodo, kad jaunimo gerovės tobulinimas reikalauja integruotų pastangų įvairiose srityse. Švietimo, darbo rinkos, socialinės paramos sistemos, jaunimo aktyvumo ir psichinės sveikatos priežiūros aspektai turi būti nuolat tobulinami. Šios sferos yra glaudžiai susijusios ir bendradarbiaujant, galima kurti palankias sąlygas jaunimui augti, įgyti įgūdžius, aktyviai dalyvauti visuomenėje ir įveikti iššūkius, siekiant užtikrinti ilgalaikę ir tvarią gerovę.

Tobulinant jaunimo socialinę gerovę, esminis aspektas yra nuolatinis proceso stebėjimas ir politikos priemonių tobulinimas, grindžiamas gaunamais duomenimis. Investicijos į švietimą, darbo rinką ir socialines paslaugas yra kertiniai šio tikslo elementai. Aukštos kokybės švietimas ne tik suteikia jaunimui įgūdžius, bet ir skatina kritinį mąstymą bei naujoviškumą, prisidedantį prie visuomenės pažangos. Nuolatinis politikos tobulinimas yra neatsiejama šio proceso dalis. Politikos reagavimas į besikeičiančius jaunimo poreikius, sprendimų priėmimas pagal aktualius duomenis ir efektyvus politikos įgyvendinimas yra būtini siekiant ilgalaikių rezultatų (Dzidolikaite, 2017, p. 16 – 25). Šis nuoseklus procesas, nors ir ilgas, be abejo, turės teigiamą poveikį visuomenei, užtikrindamas, kad kiekvienas jaunuolis turės galimybę augti, mokytis ir prisidėti prie visuomenės pažangos bei gerovės. Be to, proceso sisteminga eiga taip pat padės sukurti palankią aplinką jaunimo kūrybiškumui ir inovacijoms, kurios gali lemti ilgalaikį visuomenės augimą ir vystymąsi. Suteikiant jaunimui daugiau galimybių ir remiant jų veiklą, galima tikėtis, kad ateityje jie taps atsakingais piliečiais ir lyderiais, aktyviai prisidėsiančiais prie bendros gerovės.

2.3. Studentų socialinės gerovės tobulinimas

Aukštojo mokslo institucijos yra svarbus etapas daugelio jaunų žmonių gyvenime, kuriame jie įgyja žinių ir įgūdžių, reikalingų jų profesiniam ir asmeniniam tobulėjimui. Tačiau, be akademinės sėkmės, studentų socialinė gerovė yra taip pat kritiškai svarbi.

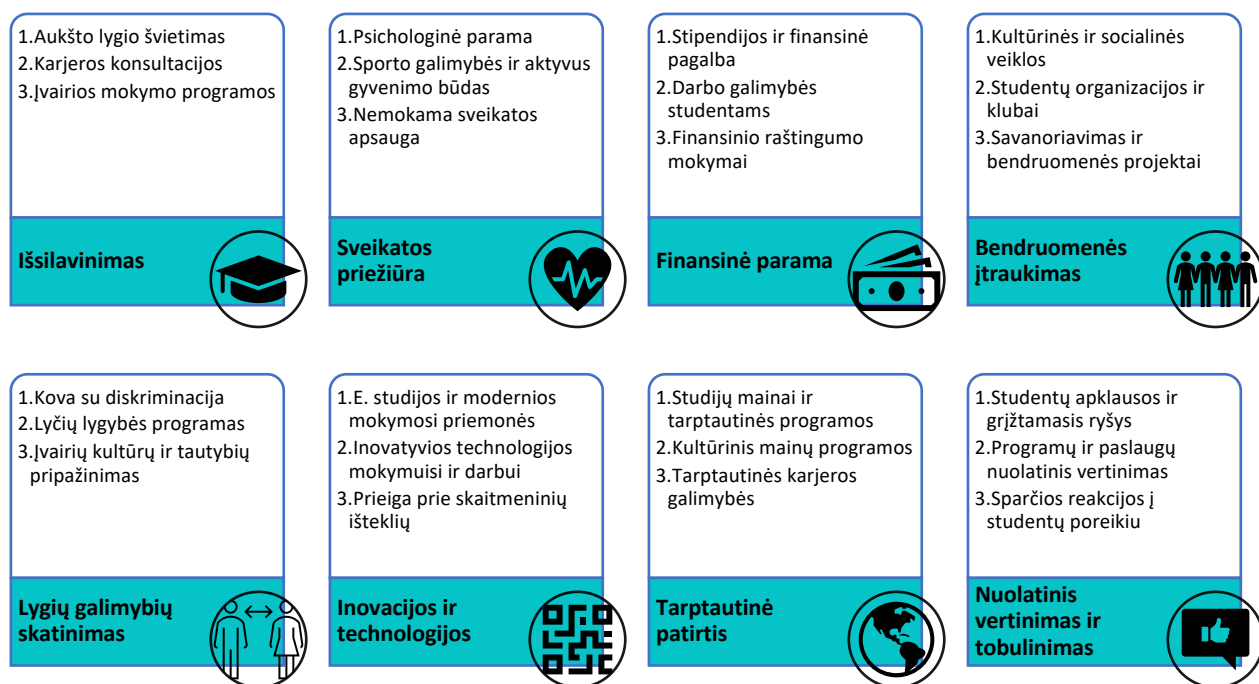
Pirma, studentų socialinė gerovė tiesiogiai įtakoja jų akademinius pasiekimus. Mokymosi procesas nėra izoliuotas nuo aplinkos veiksnių, ir studentų emocinė būklė, fizinė sveikata ir socialinė integracija gali turėti įtakos jų gebėjimui susitelkti, išlikti motyvuotiems ir pasiekti geresnių rezultatų. Todėl aukštojo mokslo institucijos turėtų rūpintis ne tik akademiniais aspektais, bet ir studentų socialine gerove. Antra, studentų socialinė gerovė turi ilgalaikį poveikį jų gyvenimo kokybei ir profesiniam tobulėjimui. Tai yra etapas, kai studentai mokosi savarankiškumo, tarpkultūrinės komunikacijos, bendradarbiavimo ir kitų svarbių įgūdžių, kurie ateityje padės jiems integruotis į darbo rinką ir visuomenę. Be socialinės gerovės, jie gali patirti didesnę stresą, baimę ir emocinį nuovargį, kurie gali turėti neigiamą poveikį jų gyvenimams. Trečia, siekiant tobulinti studentų socialinę gerovę, aukštojo mokslo institucijos gali įgyvendinti daugybę priemonių. Pirmiausia, jos turėtų užtikrinti prieinamą ir kokybišką psichologinę paramą studentams. Psichologinės konsultacijos ir pagalba streso valdymo srityje gali padėti jiems įveikti sunkumus ir padidinti savo emocinį

atsparumą. Taip pat atsakingos institucijos gali skatinti sveiką gyvenimą ir fizinę veiklą. Sporto galimybės, sveikatingumo programos ir maisto paslaugos gali padėti studentams išlaikyti gerą fizinę būklę, kuri yra svarbi jų bendrai gerovei. Be to, bendruomenių kūrimas ir socialinių ryšių skatinimas gali padėti studentams integruotis į universitetinį gyvenimą. Klubai, organizacijos ir kultūrinės iniciatyvos gali padėti jiems rasti bendraminčių, kurie padės jiems prisitaikyti ir tapti bendruomenės dalimi. Taip pat svarbu, kad aukštojo mokslo institucijos skatintų studentų dalyvavimą pilietinėje veikloje ir savanoriškuose projektuose. Tai ne tik padėtų jiems ugdyti lyderystės įgūdžius, bet ir suteiktų galimybę prisidėti prie visuomenės gerovės. Galiausiai, studentų socialinė gerovė turėtų būti prioritetu aukštojo mokslo politikos formavime. Tai reiškia didesnę finansavimą šioje srityje ir nuoseklų stebėjimą, kaip šios priemonės veikia studentų gerovę (Fredricks ir kt., 2019, p. 59 – 87; Blaskova, 2017).

Kalbant apie socialinę gerovę aukštojo mokslo kontekste, straipsnyje pavadinimu "*Student Wellbeing in the Teaching and Learning Environment: A Study Exploring Student and Staff Perspectives*" pateikiamas išsamus studentų gerovės tyrimas. Autoriai naudoja teminę analizę, kad ištirtų svarbius tyrimus ir konceptualinius modelius. Tyrimo metu nustatyta, kad studentų gerovė yra svarbus klausimas dėl jos ryšio su akademinio sėkmingumu, studentų išlaikymu ir asmeniniu vystymusi. Institucijos turi kurti mokymo aplinką, kuri skatintų studentų gerovę per įvairias iniciatyvas, tokias kaip konsultavimo paslaugos ir sveikos gyvensenos propagavimas. Autoriai teigia, kad įvairūs veiksniai daro įtaką studentų gerovei, įskaitant finansines problemas, akademinį stresą, socialinius paramos tinklus ir asmeninius veiksnius, tokius kaip amžius ir lytis. Straipsnyje taip pat kalbama apie pedagogų vaidmenį remiant studentų gerovę kūrimu per saugias ir įtraukiančias mokymo aplinkas. Pedagogai gali skatinti studentų gerovę, praktikuodami švelnumą pedagoginėje veikloje ir kurdami teigiamus mokytojo – studento santykius (Riva, Freeman ir kt., 2020, p. 103 – 109). Pastaraisiais metais švietimo institucijos deda pastebimų pastangų skatindamos studentų gerovę. Šių pastangų tikslas yra sukurti palaikančią ir patrauklią mokymosi aplinką, kurioje studentai klestėtų akademiškai ir asmeniškai. Vienas iš pagrindinių veiksnių, turinčių įtakos studentų gerovei, yra akademinis darbo krūvis. Akademinis spaudimas ir stresas gali sukelti perdegimą ir neigiamai paveikti studentų psichinę sveikatą. Reaguodami į tai, universitetai įgyvendina tokią politiką kaip vertinimo krūvių mažinimas, akademinės paramos siūlymas ir lanksčios kursų struktūros, padedančios studentams geriau valdyti savo darbo krūvį ir sumažinti stresą. Kitas svarbus veiksnys yra ekonominis studentų pagrindas. Studentams iš mažesnes pajamas gaunančių šeimų gali būti sunku padengti studijų, apgyvendinimo ir kitas pragyvenimo išlaidas. Kai kurie universitetai ir kolegijos palengvina šią finansinę naštą siūlydami finansinės pagalbos paketus studentams. Užimtumo statusas yra dar vienas veiksnys, turintis įtakos studentų gerovei, nes daugeliui studentų sunku suderinti darbą ir akademinį įsipareigojimą. Institucijos reaguoja siūlydamos pritaikytą paramą, pavyzdžiui,

profesinį orientavimą, stažuotes ir darbo studijų programas, kad padėtų studentams geriau valdyti savo darbo krūvį. Mažumų grupės gali susidurti su unikaliais aukštojo mokslo iššūkiais, kurie gali neigiamai paveikti jų gerovę. Daugelis universitetų ir kolegijų imasi veiksmų, kad sukurtų įtraukią bendruomenę, siūlydami įvairias paramos paslaugas, tokias kaip psichinės sveikatos išteklių, mentorystės programos ir vietiniai bendruomenės klubai bei organizacijos. Galiausiai universitetai investuoja į aplinkos gerinimą, kad skatintų studentų gerovę. Investicijos į miestelio žaliąsias erdves, treniruoklių patalpas ir psichinės sveikatos centrus gali sukurti optimalią aplinką studentams klestėti (Sanders, 2023, p. 5–21).

Ši schema, parengta pagal “*Student wellbeing over time: analysing Student Academic Experience Survey data for undergraduates and taught postgraduates*” apibrėžia pagrindines sritis, kuriose galima tobulinti studentų socialinę gerovę, atsižvelgiant į išsilavinimą, sveikatos priežiūrą, finansinę paramą, bendruomenės įtraukimą, lygių galimybių skatinimą, inovacijas, tarptautinę patirtį ir nuolatinį vertinimą:

**Pav. nr. 2.3.1. „Studentų socialinės gerovės tobulinimas“
Sudaryta autorės pagal Sanders (2023)**

Aukštojo mokslo institucijos turi ir toliau investuoti į psichologinę paramą, sveiką gyvenimą, socialinius ryšius ir pilietinę veiklą, siekdamos užtikrinti, kad studentai gali pasiekti akademinis ir asmeninius tikslus, o kartu užtikrinti jų ilgalaikę gerovę. Tai bus naudinga ne tik pačioms studentams, bet ir visuomenei, nes tai skatins užauginti sveikus, atsakingus ir pilietiškai įsipareigojusių individus. Galimybės studentų socialinei gerovei tobulinti yra daugialypės ir reikalauja bendradarbiavimo tarp visų universiteto dalykininkų – studentų, akademinų darbuotojų ir administracijos. Teikiant gerovės programas ir paslaugas, vykstant socialiniams projektams ir bendruomeniniams renginiams, daug

galima nuveikti studentų socialinės gerovės srityje. Svarbu, kad būtų sukurti konkretūs veiksmų planai, įgyvendinama studijų programos, kurios akcentuoja studentų socialines kompetencijas, bendravimo įgūdžius ir savivertę (Sanders, 2023, p. 5–21). Galutinis tikslas yra sukurti universiteto aplinką, kurioje studentai jaustųsi saugūs, priimti ir vertinami. Skatinant studentų santykius, akademinės veiklas ir asmens augimą, galima sukurti sąlygas didinti studentų socialinę gerovę. Tik tokiomis sąlygomis galima užtikrinti, kad studentai ne tik mokytųsi, bet ir puoselėtų savo socialines įgūdžius, kurie bus jų įnašas į visuomenę ir atsakas į vidinius poreikius gerovės srityje.

Apibendrinant, studentų socialinė gerovė yra kritiškai svarbi, ir jos tobulinimas yra neatsiejamas nuo aukštojo mokslo proceso sėkmės. Džiugu tai, jog institucijos imasi vis aktyvesnio požiūrio į studentų gerovės gerinimą, sprendamos įvairius veiksniai, turinčius įtakos studentų psichinei ir emocinei sveikatai. Teikdami akademinę ir socialinę paramą bei gerindami universiteto infrastruktūrą, universitetai ir kolegijos gali sukurti palankią ir patrauklią mokymosi aplinką, kuri būtų naudinga studentų akademiniai ir asmeninei sėkmei.

3. PRAKTINIAI SPRENDIMAI

Aptariant praktinius sprendimus dėl ES studentų socialinės gerovės vertinimo, svarbu siekti efektyvesnės politikos, planuoti tikslas priemones, optimaliai panaudoti resursus ir užtikrinti skaidrumą. Tai leidžia nuolat stebėti gerovės pokyčius, prisitaikyti prie naujų iššūkių ir užtikrinti, kad politika atitiktų įvairių studentų poreikius, skatinant jų visapusišką gerovę.

3.1. ES studentų socialinės gerovės vertinimas

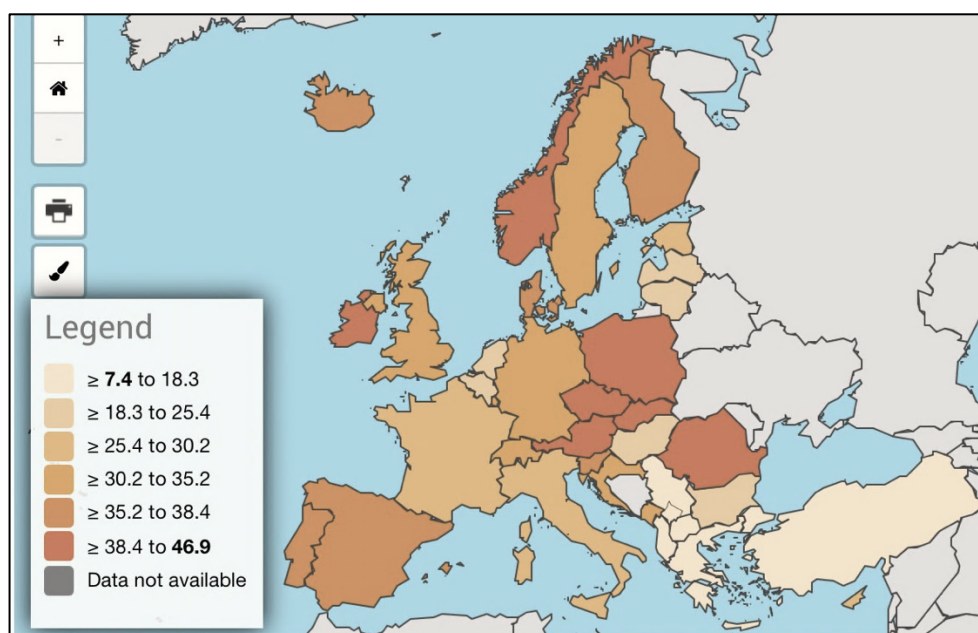
Studentai yra būsimi visuomenės lyderiai, ir jų gerovė tiesiogiai susijusi su jų gebėjimu pasiekti aukštus akademinio pasiekimo rezultatus bei su jų bendruomenėje ir visuomenėje įgyvendinamomis iniciatyvomis. ES jaunimo strategijoje iki 2027 m. pabrėžiama, jog šiuo metu siekiama šių tikslų:

- Padėti jaunuoliams tapti savo gyvenimo kūrėjais, remti jų asmeninį tobulėjimą ir savarankiškumo ugdymąsi, stiprinti jų atsparumą ir suteikti jiems gyvenime reikalingų įgūdžių, kad mokėtų gyventi besikeičiančiame pasaulyje;
- Skatinti jaunuolius tapti aktyviais piliečiais, solidarumo skleidėjais ir teigiamų pokyčių įgyvendintojais, kuriuos įkvepia ES vertybės ir Europos tapatybė, ir tuo tikslu užtikrinti jiems būtinus išteklius;
- Visuose sektoriuose, ypač užimtumo, švietimo, sveikatos ir socialinės įtraukties sektoriuose, tobulinti politikos sprendimus jų poveikio jaunuoliams atžvilgiu (ES, 2023).

Strategijoje numatyta jaunimo politika ir veiksmai nuo 2019 iki 2027 m. turi tvirtai remtis tarptautinės žmogaus teisių sistemos principais. Visose su jaunimu susijusiose politikos srityse turėtų būti taikomi tokie principai, kaip: lygybė ir nediskriminavimas (kovoiant su visomis diskriminacijos formomis, įskaitant amžių, ir skatinant lyčių lygybę); Įtrauktis (atsižvelgiant į jaunuolių įvairovę ir užtikrinant, kad visų jaunuolių būtų įtraukti, ypač mažiau privilegijuoti); Dalyvavimas (puoselėjant jaunimo teisę dalyvauti politikos formavime ir įgyvendinime, pripažįstant juos kaip visuomenės turtą) (ES, 2023). Politika turėtų būti vykdoma visais lygmenimis – pasauliniu, Europos, nacionaliniu, regioniniu ir vietiniu, atsižvelgiant į jaunimo nuomonę ir bendradarbiaujant su jais, ypač vietos lygmeniu. Šie principai turėtų užtikrinti tvarų poveikį jaunimui ir demokratinį dalyvavimą, atsižvelgiant į šiuolaikines pokyčių ir iššūkių sąlygas.

ES turi būti įsipareigojusi užtikrinti, kad aukštojo mokslo sistema būtų prieinama visiems, nepriklausomai nuo jų ekonominės padėties. Taip pat svarbu atsižvelgti į psichologinę ir emocinę studentų gerovę. Studijos gali būti iššūkis, ir studentai gali patirti stresą, nerimą ar net depresiją. Todėl reikia užtikrinti, kad būtų teikiamos psichologinės paramos paslaugos, siekiant padėti studentams susidoroti su sunkumais ir išsaugoti jų gerovę. Kitas svarbus aspektas yra socialinė integracija. ES turi skatinti bendruomeniškumą ir suteikti galimybes studentams dalyvauti įvairiose veiklose, kuriomis būtų skatinama bendravimas, draugystė ir kultūrinė įvairovė. Tai prisideda prie bendros

gerovės ir sukuria palankią aplinką mokymuisi bei asmeniniam augimui. Taip pat būtina įvertinti darbo galimybes studentams po studijų baigimo. Užtikrinant, kad aukštojo mokslo programa būtų orientuota į darbo rinką, padidintos galimybės, kad studentai sėkmingai integruotųsi į profesinį gyvenimą (Eurostudent, 2023). Europos Sąjungoje studentų socialinės gerovės vertinimas yra svarbus aspektas, kurį reikia išnagrinėti ir suprasti, siekiant užtikrinti aukštos kokybės aukštąjį mokslą. Trumpai tariant, ES studentų socialinės gerovės vertinimas turi būti holistinis procesas, kuriame atsižvelgiama į finansinius, psichologinius, socialinius ir profesinius aspektus. Tik užtikrinus visaapimančią palaikymą galima sukurti palankią aplinką, kurioje studentai gali išaugti ne tik kaip profesionalai, bet ir kaip piliečiai prisidedantys prie visuomenės ir savo pačių gerovės. Remiantis Eurostat duomenimis, matomas akivaizdus skirtumas tarp studentų bendros socialinės gerovės ir pasitenkinimo gyvenimu vertinimo skirtingose Europos šalyse:

Pav. Nr. 3.1.1. “Jaunimo pasitenkinimas gyvenimu Europoje”
Sudaryta autorės remiantis Eurostat (2023)

Duomenys rodo, jog geriausiai savo būseną vertina Airijos (44,9%) ir Lenkijos (46,9%) gyventojai, blogiausiai – Albanijos (7,4%), Serbijos (14,4%) gyventojai. Keli galimi veiksniai, kurie gali turėti įtakos šiems skirtumams, yra:

- *Ekonominė padėtis.* Šalys su geresne ekonomine padėtimi gali turėti palankesnę gyventojų požiūrį į savo gyvenimo kokybę. Aukštas gyventojų pajamų lygis ir mažas nedarbas gali prisidėti prie teigiamo gyventojų vertinimo.
- *Socialinės paramos sistemos.* Šalys su efektyvia socialine parama, tokia kaip sveikatos priežiūros sistema, švietimo galimybės ir kitos socialinės paslaugos, gali turėti didesnę gyventojų pasitenkinimą ir gerovės lygį.

- *Politika ir stabilumas.* Politinės stabilumo stoka, korupcija ir kitos politinės problemos gali turėti neigiamą poveikį gyventojų vertinimui. Stabilumo trūkumas gali sukelti neviltį ir nepasitenkinimą.
- *Kultūriniai aspektai.* Kultūriniai veiksniai, tokiu kaip tradicijos, vertybės ir bendruomenės sąveika, taip pat gali veikti tai, kaip žmonės vertina savo gyvenimo kokybę.
- *Demografiniai skirtumai.* Skirtingos demografinės grupės (amžius, lytis, etninė kilmė) gali turėti skirtingus požiūrius į gyvenimo kokybę. Socialiniai skirtumai gali atsispindėti statistikoje.
- *Nacionalinė psichologija.* Kiekvienos šalies istorija ir tautinė tapatybė gali formuoti unikalias vertinimo normas ir požiūrį į gyvenimą.

Eurostudent VII tyrime pateikiama informacija apie socialines ir ekonomines studentų gyvenimo sąlygas Europos aukštojo mokslo erdvėje. Tyrimo rezultatai leidžia nustatyti nepakankamai atstovaujamus, nepalankioje padėtyje esančius ir pažeidžiamus aukštojo mokslo studentus, o tai yra būtina sąlyga kuriant strategijas ir veiksmų planus, skirtus socialiniam aspektui gerinti. Svarbu paminėti, jog *COVID-19* poveikis aukštojo mokslo socialiniam aspektui neproporcingai paveikė rizikos grupei priklausančius studentus. Remiantis apklausos duomenimis, beveik 60% studentų nurodė, kad ne visada turėjo patikimą interneto ryšį, o 70% ne visada turėjo prieigą prie kurso studijų medžiagos. Beveik 35% studentų dažnai neturėjo ramios vietos studijuoti, o beveik 40% studijų metu dirbusių studentų neteko darbo. Be to, studentai, neturintys palaikančio socialinio tinklo, pranešė apie žemesnį bendros gerovės lygį, o beveik 10 % studentų nurodė, kad neturi savo aplinkoje žmonių, kuriais galėtų pasitikėti, kad padėtų išspręsti jų problemas ([Eurostudent, 2021](#)). Todėl, analizuojant statistiką apie studentų gerovės vertinimą, svarbu atsižvelgti į kontekstą ir atlikti giluminę analizę, kad būtų suprastos pagrindinės priežastys, lemiančios šiuos skirtumus. Su tikslu dar geriau įsigilinti ne tik į Europos šalių, bet konkrečiau – Europos Sąjungos šalių studentų socialinės gerovės apraiškas bei gerąsias praktikas, pasirinkta atlikti trijų šalių – Vokietijos, Prancūzijos ir Lenkijos – lyginamąją studentų gerovės sistemų ir jų vertinimo analizę. Pasirinkimas analizuoti Vokietiją, Prancūziją ir Lenkiją, siekiant suprasti Europos Sąjungos šalių studentų socialinės gerovės skirtumus, yra pagrįstas. Analizuojant šias šalis, galima giliau suprasti Europos Sąjungos viduje esančius kultūrinius ir istorinius skirtumus, socialinės gerovės sistemas, ekonominius aspektus ir švietimo sistemas. Atlikta analizė gali padėti rasti bendradarbiavimo galimybių ir leisti mokytis iš kitų šalių – lyderių gerųjų praktikų ar iššūkių, siekiant geresnio supratimo ir galimo patobulinimo Lietuvos studentų gerovės srityje. Taip pat būtent šių šalių analizė padėjo suvokti švietimo sistemų skirtingumo ir bendrai – kiekvienos šalies individualumo problemą/iššūkį.

Vokietijoje studentų gerovė yra glaudžiai susijusi su vyriausybės politika, aukštojo mokslo institucijų veikla ir įvairių organizacijų parama. Šios sistemos struktūra grindžiama įvairiais teisės aktais ir programomis, siekiant užtikrinti, kad studentai turėtų prieigą prie reikiamų išteklių ir

paslaugų. Vokietijoje aukštąjį mokslą ir studentų teises reglamentuoja teisės aktai, tokie kaip „Hochschulrahmengesetz“ (liet. *Aukštųjų mokyklų struktūrinis įstatymas*) ir „BAföG“ (liet. *Valstybinė parama švietimui*). Daugelyje Vokietijos miestų yra būsto paramos programos, skirtos studentams. Šios programos siūlo prieinamus būsto variantus ir kartu stengiasi užtikrinti, kad nuoma būtų prieinama studentams su įvairiomis finansinėmis galimybėmis. Federaliniai ir regioniniai stipendijų programų fondai yra sukurti siekiant skatinti talentingus studentus ir užtikrinti, kad jie galėtų lanksčiai mokytis, nesijaudindami dėl finansinių sunkumų. Vokietijoje apdraudžiama ir studentų sveikata. Tai užtikrina, kad jie gali gauti kokybiškos medicinos priežiūros paslaugas. Daugelis universitetų taip pat siūlo specialius studentų sveikatos draudimo planus. Universitetuose yra įvairių tarnybų, teikiančių studijų konsultacijas ir informaciją apie akademinę bei karjeros orientaciją. Tai padeda studentams efektyviau planuoti savo studijas ir ateitį ([European Funding Guide, 2023](#)). Šalyje taipogi egzistuoja specialios socialinės paramos programos ir tarnybos, kurių pagalba skirta tiems studentams, kurie susiduria su įvairiomis problemomis – nuo finansinių iki asmeninių. Ši parama gali apimti visą spektrą paslaugų nuo paramos maistu iki psichologinės pagalbos. Studentų atstovavimo organizacijos dažnai yra arčiausiai studento esančios įstaigos, rengiančios įvairius renginius, organizuojančios paramos programas ir informuojančios studentus apie jų teises ir galimybes. Šie veiksniai veikia kaip integruota sistema, kuri siekia užtikrinti, kad studentai turėtų visas priemones ir galimybes sėkmingai mokytis ir vystytis, neatsižvelgiant į jų socioekonominę padėtį ar kilmę. Ši visapusiška studentų gerovės sistema rodo Vokietijos įsipareigojimą užtikrinti, kad aukštojo mokslo galimybės būtų prieinamos kiekvienam. Vokietijoje veikia „*Deutsches Jugendinstitut*“ (liet. *Vokietijos jaunimo institutas*), kuris tiria jaunimo gyvenimo sąlygas, švietimo galimybes ir kitus su jaunimu susijusius klausimus ([Global Youth Wellbeing Index: Germany, 2023](#)). Remiantis *Eurostat* duomenimis, Vokietijoje savo finansine padėtimi yra patenkinti 22,9% studentų, dirbamu darbu ir pareigomis – 29,4% studentų, bendrą pasitenkinimą studentai vertina 32,6% ([Eurostat, 2023](#)). Pagal *Eurostudent*, Vokietijoje studentai pasitenkinimą studijomis bei akademinio gyvenimu vertina 24%. Taigi bendras vidurkis ir vertinimas yra aukštesnis, lyginant su Lietuvos studentų ([Eurostudent, 2021](#)).

Naujausias Christian Deindl tyrimas „*Self-rated health of university students in Germany – The importance of material, psychosocial, and behavioral factors and the parental socio-economic status*“ (2023) parodė, kad dauguma Vokietijos universitetų studentų praneša apie gerą ir labai gerą sveikatą. Tyrimas taip pat parodė, kad studentai, turintys žemesnę tėvų socialinę ir ekonominę padėtį, pranešė apie prastesnius sveikatos rezultatus, palyginti su tais, kurių tėvų socialinis ir ekonominis statusas yra aukštesnis. Kalbant apie sveikatą, tyrimas parodė, kad rūkymas, gėrimas ir fizinio aktyvumo stoka buvo neigiamai susiję su savęs vertinimu veiksniais. Tyrimas taip pat išaiškino, kad psichologinis stresas ir maža socialinė parama buvo reikšmingai susiję su prastesniu savijautos

vertinimu (Deindl, 2023, p. 1 – 12). Remiantis pateiktais duomenimis, Vokietijos studentai pasižymi aukštu pasitenkinimu gyvenimu, studijomis ir finansine padėtimi. Tačiau, nors bendras pasitenkinimas yra aukštas, pastebimas tam tikrų skirtumų atsiradimas priklausomai nuo studentų socialinės ir ekonominės padėties. Tyrimai aiškiai rodo, kad tėvų socialinė ir ekonominė padėtis daro įtaką studentų sveikatai. Taigi, Vokietijos studentų gerovės vertinimai rodo aukštą bendrą pasitenkinimą, tačiau išskiriami tam tikri veiksniai, kurie gali paveikti jų sveikatą ir gyvenimo kokybę, ypač priklausomai nuo jų socialinės ir ekonominės padėties.

Studentų socialinės gerovės sistema Prancūzijoje grindžiama įvairiomis priemonėmis ir teisės aktais. Šalyje veikia kelios socialinės paramos sistemos, skirtos studentams. Tai apima stipendijas, socialinę paramą ir būsto paramą. Studentai turi prieigą prie Prancūzijos nacionalinės sveikatos sistemos, kuri suteikia jiems galimybę gauti įvairias sveikatos paslaugas ir priemones. Būsto politika taip pat yra svarbi ir atliepanti studentų gerovei Prancūzijoje. Yra įvairių būsto paramos programų, skirtų padėti studentams rasti saugius ir prieinamus gyvenamosios vietos variantus. Prancūzijos universitetuose ir aukštosiose mokyklose yra tarnybų, teikiančių akademinis patarimus, psichologinę paramą ir kt., kurios prisideda prie studentų sėkmės ir gerovės. Yra keletas teisės aktų, reglamentuojančių studentų gerovę Prancūzijoje, pavyzdžiui, Švietimo kodekse yra straipsniai, reglamentuojantys socialinę paramą ir teises, kurias turėtų gauti studentai (FAGE, 2023). Taipogi universitetai organizuoja įvairias kultūrinės ir sportinės programas, kurios padeda studentams aktyviai dalyvauti bendruomenėje ir užtikrina jų socialinę integraciją. Prancūzijoje veikiantis "Observatoire de la Vie Etudiante" (liet. *Studentų gyvenimo stebėsenos centras*) renka duomenis apie studentų gyvenimą, finansus ir poreikius (Observatoire National de la vie Etudiante, 2023). Bendrai, Prancūzijos valdžios institucijos siekia studentų gerbūvio per daugelį būdų. Tai apima ne tik materialinę, bet ir akademinę bei psichologinę paramą. Be to, nuolat vykdomas dialogas su studentų atstovais, kad būtų galima geriau atsižvelgti į jų poreikius ir nuomones, formuojant socialinę politiką. Remiantis Eurostat duomenimis, Prancūzijoje savo finansine padėtimi yra patenkinti 10,9% studentų, dirbamu darbu ir pareigomis – 29,4% studentų, bendrą pasitenkinimą studentai vertina 23,4% (Eurostat, 2023). Pagal Eurostudent, Prancūzijoje studentai pasitenkinimą studijomis bei akademinio gyvenimu vertina 7%. Bendras vertinimas ganėtinai panašus į lietuvių studentų, tačiau gerokai atsilieka nuo Vokietijos (Eurostudent, 2021). 2022 m. *l'Estudiant* viešojoje erdvėje publikavo Prancūzijos mokytojų bei asociacijų komentarus, kurie leidžia dar tiksliau pažinti šios šalies dabartinę studentų situaciją. Straipsnyje teigiama, jog studentų tarpe pastebima daug socialinio nerimo ir pasitikėjimo savimi stokos. Be to, išaugusios pragyvenimo ir energijos sąnaudos skaudžiai smogia studentams. Jie rizikuoja savo gerove pirmenybę teikdami gyvybiniais poreikiams (Letudiant, 2023).

Apibendrinant, Prancūzijoje studentų socialinė gerovė kelia susirūpinimą. Dauguma studentų nėra labai patenkinti savo gerove studijuodami, bendras studentų gyvenimo sąlygomis Prancūzijoje yra žemas. Nors Prancūzija turi aukštą išsilavinimo reputaciją, yra keli socialiniai ir ekonominiai iššūkiai, su kuriais susiduria šios šalies studentai, o tai gali turėti įtakos jų gerovei ir studijų kokybei.

Lenkijoje studentų socialinės gerovės sistema yra reglamentuota teisės aktais ir institucijų veikla. Šalyje veikia socialinės apsaugos sistema, kuri apima įvairias socialines paslaugas, tokias kaip sveikatos priežiūra, pašalpos. Studentai gali turėti teisę į tam tikras socialines išmokas ar lengvatas, ypač jei jie yra nepasiturintys arba turi specialius poreikius. Valstybė ir aukštosios mokyklos siūlo įvairias stipendijas ir finansinę paramą studentams. Tai gali apimti ne tik akademinės stipendijas, bet ir pagalbą būsto nuomai, maisto korteles ar kito tipo finansinę paramą ([Studia.pl, 2023](#)). Lenkijoje yra socialinės pagalbos programos, skirtos remti pažeidžiamas ar nepasiturinčias studentų grupes. Tai gali būti teikiamos konkrečios programos, skirtos tiems, kurie patiria sunkumų, pavyzdžiui, nepasiturintiems ar studentams su neįgalumu. Lenkijos Konstitucija bei kiti teisės aktai apsaugo asmenines teises ir laisves, įskaitant ir studentų teises. Teisės aktai reglamentuoja mokslinio proceso organizavimą, stipendijų suteikimą ir kitus svarbius aspektus. Universitetuose ir aukštosiose mokyklose studentai dažnai turi savo atstovus, studentų sąjungas ar organizacijas, kurios gali ginti jų interesus ir reikalauti pagerinimų studentų gerovei. Užtikrinant aukštą švietimo kokybę, valstybė ir institucijos prisideda prie studentų sėkmės. Švietimo kokybės vertinimas ir atitikimas aukštosioms standartams yra svarbus studentų gerovės elementas. Lenkijoje, kaip ir daugelyje Europos šalių, yra bendras tikslas – užtikrinti, kad studentai turėtų lygias galimybes ir tinkamas sąlygas pasiekti aukštus mokslinius rezultatus, kartu užtikrinant jų socialinę gerovę ([Studia.pl, 2023](#)).

Remiantis Eurostat duomenimis, Lenkijoje savo finansine padėtimi yra patenkinti 19,8% studentų, dirbamu darbu ir pareigomis – 24% studentų, bendrą pasitenkinimą studentai vertina 44,9% ([Eurostat, 2023](#)). Pagal Eurostudent, Lenkijoje studentai pasitenkinimą studijomis bei akademinio gyvenimu vertina 6%. Bendras vertinimas ganėtinai panašus į vokiečių studentų, svarbu atkreipti dėmesį į itin aukštą bendrą pasitenkinimo gyvenimu lygį ([Eurostudent, 2021](#)). Sylwia Kluczyńska ir kt. 2020 m. tyrime „*The mental health of Polish students – selected positive and negative indicators*“ pabrėžė Lenkijos studentų gerovės silpnąsias vietas. Rezultatai rodo, jog dažniausi neigiami sveikatos rodikliai, apie kuriuos pranešė Lenkijos studentai, buvo nuovargis, skausmai, miego problemos, dirglumas ir nepagrįstos baimės. Kalbant apie probleminių elgesį, 12% respondentų prisipažino apie besaikį gėrimą dėl įtampos, 10% paveikė rūkymas, o 9% pranešė, kad vartoja marihuaną tam, kad lengviau susitvarkytų su problemomis ([Kluczyńska ir kt., 2020, p. 3–9](#)).

Remiantis pateiktais duomenimis, Lenkijos studentų socialinė gerovė kelia tam tikrų iššūkių. Nepaisant to, kad didžioji dalis studentų vertina teigiamai bendrą savo pasitenkinimą gyvenimu, yra aiškios silpnosios vietos, ypač susijusios su fizinės ir psichinės sveikatos aspektais. Bendrai vertinant,

galima teigti, kad Lenkijos studentų gerovė turi vietų, kuriose būtina įsikišti, ypač susitelkiant į sveikatos priežiūrą ir psichologinę paramą. Į šias problemų sritis reikia skirti daugiausia dėmesio siekiant užtikrinti, kad studentai turėtų tinkamas priemones ir resursus spręsti jų gerovės iššūkius ir maksimaliai išnaudoti savo studijų laikotarpį.

Apibendrinant aukščiau pateiktą analizę, gautus duomenis galima atvaizduoti palyginamojoje matricioje:

**Lent. nr. 3.1. „ES šalių studentų gerovės palyginimas“
Sudaryta autorės remiantis atlikta analize (2023)**

Šalis	Vokietija	Prancūzija	Lenkija
Būsto parama	+	+	+
Stipendijos	Nėra inform.	+	Nėra inform.
Sveikatos apsauga	+	+	+ (silpnai)
Socialinės apsaugos programos	+ (silpnai)	+ (silpnai)	+
Finansinė parama	+	+ (silpnai)	+
Konsultacijos ir karjeros planavimas	Nėra inform.	Nėra inform.	Nėra inform.
Psichologinė pagalba	+	+	+ (silpnai)
Užimtumo programos	+	+	Nėra inform.
Akademinių krūvio sumažinimas	Nėra inform.	Nėra inform.	Nėra inform.
Negalios integravimas	+	Nėra inform.	+
Lygios galimybės	+ (silpnai)	Nėra inform.	Nėra inform.

3.2. Socialinės gerovės veiksnių tobulinimo politikos priemonės

Nors socialinės gerovės veiksnių tobulinimas yra sudėtingas procesas, tačiau jį galima skatinti įvairiomis priemonėmis. Šios priemonės turi apimti skirtingas sritis, siekiant stiprinti bendrą visuomenės gerovę. Pirmą, būtina akcentuoti socialinės apsaugos sistemų stiprinimą. Tai reiškia, kad reikia investuoti ir tobulinti socialinę apsaugą, kad ji būtų efektyvesnė ir prieinamesnė visuomenei. Tai apima socialinės paramos programų plėtojimą, skatinimą ir naujoviškų sprendimų diegimą. Antra, svarbu skirti dėmesį švietimo sistemos tobulinimui. Investicijos į švietimą yra esminės siekiant užtikrinti žmonių gebėjimus, tinkamą įsidarbinimą ir visuotinį gebėjimą prisitaikyti prie kintančių darbo rinkos poreikių. Trečia, sveikatos apsaugos sistemos tobulinimas taip pat yra neatsiejama socialinės gerovės dalis. Skatinant prevenciją, pagerinant sveikatos priežiūrą ir užtikrinant prieinamumą medicininiams paslaugoms, galima prisidėti prie visuomenės sveikatos gerinimo. Ketvirta, užimtumo politikos tobulinimas yra svarbus veiksnys socialinės gerovės didinime. Tai gali

apimti skatinimus verslo plėtrai, naujų darbo vietų kūrimą, taip pat mokymų ir rengimo programų įgyvendinimą, kad žmonės būtų geriau pasiruošę sparčiai kintančiai darbo rinkai (Guogis, Urvikis, 2011, p. 77 – 84). Be to, reikia įgyvendinti priemones, skatinančias lygybę ir socialinį įtraukimą. Tai gali būti lygių galimybių politikos stiprinimas, diskriminacijos mažinimas ir kitos iniciatyvos, kurios skatina įvairovę ir solidarumą visuomenėje. Galų gale, socialinės gerovės tobulinimas yra ilgalaikis ir nuoseklus procesas, reikalaujantis bendradarbiavimo tarp visuomenės, valdžios institucijų ir verslo sektoriaus. Įgyvendinant šias priemones, galima sukurti aplinką, kurioje kiekvienas asmuo turi galimybę gyventi oriai ir dalyvauti visuomenės gyvenime.

I. Socialinės apsaugos sistema

- *Stiprinimas ir pertvarkymas.* Socialinės apsaugos sistemos stiprinimas yra esminis žingsnis, siekiant gerinti piliečių gyvenimo kokybę, ypač jaunimo ir studentų atžvilgiu. Pertvarkant sistemą, svarbu atsižvelgti į šiuolaikines gyventojų poreikius, nes tai leistų efektyviau nustatyti ir padėti žmonėms, patiriantiems didesnę socialinės atskirties spaudimą. Daugiau dėmesio turėtų būti skirta pažeidžiamoms grupėms, ypač jaunimui ir studentams, o tai galima pasiekti peržiūrėjus socialinės apsaugos programas ir pritaikant jas šiuolaikiniam kontekstui. Įdiegus lankstesnes ir labiau individualizuotas paslaugas, galima skatinti lygybę ir užtikrinti, kad kiekvienas pilietis galėtų pasinaudoti tinkamomis socialinės paramos galimybėmis (Telešienė, 2015, p. 293–302). Efektyvesnė socialinės paramos sistema ne tik mažintų skurdą, bet ir skatintų socialinę integraciją bei piliečių savarankiškumą. Būtina remtis tarptautiniais geraisiais pavyzdžiais, siekiant sukurti modernią ir efektyvią socialinę apsaugos sistemą, atitinkančią visuomenės poreikius ir užtikrinančią tvarų socialinį vystymąsi. Tai ne tik stiprintų jaunimo ir studentų socialinę gerovę, bet ir turėtų ilgalaikį teigiamą poveikį visos visuomenės klestėjimui.
- *MDU didinimas.* Minimalaus darbo užmokesčio didinimas yra svarbus žingsnis kuriant socialiai atsakingą ekonominę aplinką. Ši politika ne tik pagerina žemesnių pajamų grupių gyvenimo sąlygas, bet ir turi daugiau gerųjų pasekmių. Didinant minimalų darbo užmokestį ne tik auga ekonomika, bet ir didėja darbuotojų motyvacija bei produktyvumas. Tai taip pat gali padėti sumažinti socialinę atskirtį, nes teisingas atlyginimas skatina lygybės jausmą. Be to, didesnis minimalus darbo užmokestis gali turėti teigiamą poveikį visuomenės sveikatai, nes sumažėja skurdo lygis. Žmonės su geresniais atlyginimais gali lengviau ar greičiau pasiekti sveikatos paslaugas ir užtikrinti savo šeimų gerovę (Makovskaja ir kt., 2020, p. 1–10). Didėjant darbuotojų pajamoms, didėja ir jų perkamoji galia, kas savo ruožtu skatina prekių ir paslaugų paklausą, prisidedant prie bendro ekonominio augimo. Nors minimalaus darbo užmokesčio didinimas gali sukelti diskusijų

dėl verslo sąnaudų, tai gali būti ilgalaikė investicija į stabilų ir teisingą visuomenės vystymąsi.

II. Švietimo politika

- *Investicijos į išsilavinimą.* Švietimas yra raktas į pažangią, konkurencingą visuomenę, taigi investicijos į švietimą yra ne vien ekonominė, bet ir socialinė nauda visai šaliai. Vyriausybė turėtų ne tik didinti finansavimą švietimo srityje, bet ir kurti inovatyvias programas, skatinančias moksleivius įsitraukti į mokslinius tyrimus ir technologijų vystymą. Tai ne tik skatintų kūrybiškumą, bet ir užtikrintų šalies technologinį vystymąsi. Didėjantis mokytojų atlyginimas yra dar vienas svarbus aspektas. Aukštos kvalifikacijos ir motyvuoti mokytojai ne tik skatina geresnius studentų rezultatus bei patirtis, bet ir įkvepia jaunimą siekti aukštesnių tikslų. Be to, tai padėtų išlaikyti talentingus pedagogus šalyje, kartu prisidedant prie švietimo kokybės augimo. Investicijos į švietimą daro įtaką ne tik dabartinei kartai, bet ir ateičiai – aukštas išsilavinimo lygis skatina naujas idėjas ir inovacijas, verslo plėtrą ir tvarų augimą. Todėl nuoseklūs veiksmai švietimo srityje yra esminis žingsnis siekiant ilgalaikės šalies ekonominės ir socialinės sėkmės.
- *Specialiųjų poreikių integracija.* Siekiant sukurti socialiai atviros visuomenės pamatus, nepakanka tik infrastruktūros pritaikymo jaunimui su specialiais poreikiais; būtina užtikrinti kokybišką visuomenės švietimą ir visišką grupių integraciją. Norint pasiekti šį tikslą būtina investuoti į specialiai ruošiamų mokytojų ir specialistų ugdymą, kad jie galėtų efektyviai padėti šiems jauniems žmonėms. Be to, reikėtų skatinti įvairesnių mokymosi metodų ir priemonių naudojimą, kad būtų atsižvelgiama į individualių poreikių skirtumus. Svarbu sukurti draugišką ir palaikančią aplinką, kurioje jauni žmonės su specialiais poreikiais galėtų jaustis priimti ir suprasti. Tai reikalauja ne tik mokymosi įstaigų personalo, bet ir visos bendruomenės įsitraukimo, pvz.: organizuojant edukacinius projektus, kuriuose dalyvautų tiek jaunimas su specialiais poreikiais, tiek jų bendraamžiai, kas galėtų sustiprinti socialinį sąveikumą ir supratimą. Taip pat būtina remti tėvų ir globėjų įtraukimą, suteikiant jiems daugiau informacijos ir paramos, be to, bendradarbiavimas su nevyriausybėmis organizacijomis ir suinteresuotomis švietimo įstaigomis gali padėti kurti geriausias praktikas (Guogis, Urvikis, 2011, p. 77 – 84). Bendra visuomenės pastangų kryptis turėtų būti ne tik fizinių kliūčių šalinimo siekis, bet ir socialinės integracijos skatinimas, kurio pagrindas būtų sąmoningas supratimas ir pagarba kitam žmogui, nepriklausomai nuo jo individualių ypatybių.

III. Sveikatos apsauga

- *Visuotinės sveikatos priežiūros gerinimas.* Svarbu suprasti, kad kiekvienas gyventojas turi teisę į prieigą prie aukštos kokybės sveikatos paslaugų, todėl sveikatos priežiūros sistemos plėtra yra būtina žingsniui socialinės gerovės kryptimi. Modernios medicinos įrangos įdiegimas ir nuolatinis personalo skaičiaus didinimas yra ne tik investicija į dabarties, bet ir ateities sveikatos gerinimą. Šie pokyčiai ne tik sumažintų laukimo laikus be eiles, bet ir pagerintų pacientų aptarnavimą, suteikus jiems efektyvesnes ir greitesnes sveikatos paslaugas. Plėtojant sveikatos priežiūros sistemą, galima kurti proaktyvias sveikatos programas, skatinančias prevenciją ir sveiką gyvenseną. Taip pat svarbu akcentuoti informacijos sklaidos ir edukacijos svarbą, siekiant didinti gyventojų sąmoningumą sveikatos srityje. Investuojant į viešąjį informavimą apie prevencijas, galima ne tik skatinti sveiką gyvenseną, bet ir realiai sumažinti ligų atvejų skaičių (Strata, 2022). Efektyvi sveikatos priežiūros išlaidų mažinimo strategija gali tapti viena iš pavyzdinių priemonių. Investicijos į nemokamus sveikatinimo tikrinimus leistų anksti nustatyti ir gydyti ligas, taip mažinant ilgalaikį gydymo išlaidų krūvį.

IV. Užimtumo politika

- *Programos bedarbiams ir jauniems specialistams.* Kuriant programas, orientuotas į bedarbius ir jaunus specialistus, atsiranda galimybė ne tik skatinti darbuotojų mobilumą, bet ir padėti jauniems žmonėms geriau ir lengviau įsitraukti į darbo rinką. Vyriausybė, plėtodama Užimtumo tarnybos paslaugas, gali sukurti efektyvias priemones, siekdama palengvinti bedarbių pereinamąjį laikotarpį ir užtikrinti jų sėkmingą reintegraciją į darbo rinką. Svarbu ne tik teikti pagalbą ieškantiems darbo, bet ir skatinti nuolatinį profesinį tobulėjimą. Vyriausybė turėtų daugiau investuoti į mokymo bei rengimo programas, kurios atitiktų sparčiai kintančias darbo rinkos poreikius. Pavyzdžiui, technologijų sektoriuje tai galėtų būti specializuoti kursai, o kūrybinėje industrijoje – meno ir dizaino mokymai. Dažnai bendraujant su studentais pastebima problema, jog ne retai studentas negali rinktis kursų, mokymų, kurie jam būtų itin įdomūs, nes tokie paprasčiausiai nėra vykdomi arba yra neprieinami finansiškai. Didinant investicijas į šias sritis, būtų galima ne tik sumažinti nedarbo lygį, bet ir sukurti kompetentingą ir savimi pasitikinčią darbo jėgą, prisidėsiančią prie ekonominio augimo. Tokios priemonės ne tik padėtų žmonėms įgyti reikalingų ir norimų įgūdžių, bet ir skatintų inovacijas bei verslo plėtrą (Telešienė, 2015, p. 293–302). Taigi, nuoseklus ir gerai suplanuotas valstybės įsikišimas gali tapti katalizatoriumi, skatinančiu darbo rinkos dinamiškumą bei ilgalaikes karjeras.
- *Veiklumo skatinimas.* Ekonominiam augimui būdingas nuolatinis darbo vietų kūrimas, o veiklos, skirtos šiam tikslui, tampa lemiamu ekonominio vystymosi elementu. Šių veiklų

svarba glūdi ne tik darbo vietų tiekime, bet ir didinant investicijas bei skatinant inovacijas pramonėje. Kuriant palankias verslo sąlygas, galima pritraukti investicijas, kurios, savo ruožtu, kelia naujų darbo vietų poreikį. Skatinant plėtoti naujoviškas pramonės šakas, yra galimybė sukurti aukštos kvalifikacijos darbo vietas, kurios stiprina šalies ekonominę konkurencingumą tarptautiniu lygiu. Taip pat, svarbu akcentuoti, jog šiuolaikinėse ekonominėse sąlygose verslui būdinga dinamiška kaita, kurios metu svarbu nuolat prisitaikyti prie naujų technologijų ir rinkos poreikių (Makovskaja ir kt., 2020, p. 1–10). Taigi, valstybės politika turi būti orientuota į inovacijų skatinimą ir švietimo sistemos tobulinimą, siekiant užtikrinti kvalifikuotą darbo jėgą, kuri galėtų prisidėti prie aukšto pridėtinės vertės kūrimo. Bendradarbiavimas su švietimo institucijomis ir verslo bendruomenėmis gali būti veiksmingas būdas stiprinti šios srities plėtrą bei palengvinti darbo rinkos poreikių tenkinimą.

V. Lygybės ir socialinio įtraukimo skatinimas

- *Programos, skatinančios lygybę darbo rinkoje.* Lygybė darbo rinkoje yra ne tik moralinė, bet ir ekonominė būtinybė. Programos, skatinančios lygybę, ne tik užtikrina teisingumą, bet ir prisideda prie tvarios ekonominės plėtros. Suteikdamos visiems rinkos dalyviams lygias galimybes, jos skatina platesnį verslo požiūrį ir inovacijas. Įgyvendinant lygybę, svarbu ne tik užtikrinti vienodą užmokestį už vienodą darbą, bet ir skatinti lytinių kvotų diegimą vadovaujančiose pareigose. Lytiniai balansai įmonių vadovybėje atspindi įvairių perspektyvų ir patirties įnašą, o tai stiprina verslo veiklą. Lygybės skatinimas taip pat sumažina diskriminaciją, kurios aukomis dažnai tampa moterys. Investuoti į švietimą ir mokymus, skatinančius lyčių lygybę darbo rinkoje, yra svarbus žingsnis siekiant socialinio progreso (Telešienė, 2015, p. 293–302). Taigi, aktyvios programos tampa esminiu veiksniu kuriant įvairialypę, teisingą ir produktyvią darbo aplinką, kuri naudinga tiek valstybei, tiek visai visuomenei.
- *Priemonės mažinančios socialinę atskirtį.* Vyriausybė, siekdama mažinti socialinę atskirtį, turėtų stiprinti programas, kurių pagrindas yra ne tik socialinės paramos sistemų pertvarkymas, bet ir švietimo, sveikatos bei darbo rinkos palaikymas. Pirmiausia, būtina skatinti socialinių paslaugų teikimą pažeidžiamoms grupėms, kad būtų užtikrintas jų lygiateisiškumas. Investicijos į švietimo sistemą ir mokymo programas skurdžiausiuose regionuose taip pat yra būtinos. Tai ne tik suteiktų žmonėms galimybę įgyti reikalingų įgūdžių, bet ir sumažintų socialinių nelygybių atsiradimo tikimybę. Be to, vyriausybė turėtų remti iniciatyvas, skatinančias verslumo plėtrą ir įmonių įsteigimą mažiau išsivysčiusiuose regionuose, kuriuose gali būti aukštesnis nedarbo ir skurdo lygis. Sukurdama palankias sąlygas verslo plėtrai ir skatinant socialinės atsakomybės

programas, vyriausybė galėtų skatinti ekonominę lygybę. Taip pat svarbu užtikrinti efektyvią socialinės paramos sistemą, kuri atspindėtų realius gyventojų poreikius ir būtų orientuota į skurdžiausias socialines grupes. Bendradarbiavimas su nevyriausybinėmis organizacijomis ir bendruomenėmis gali būti naudingas kuriant tinkamas priemonės ir sprendimus socialinei atskirčiai mažinti (Guogis, Urvikis, 2011, p. 77 – 84).

VI. Šeimos paramos politika

- *Vaikų ir šeimos paramos programų stiprinimas.* Parama šeimoms, ypač ekonomiškai pažeidžiamoms ir daugiavaikėms, ne tik yra socialinės gerovės raktas, bet ir investicija į ateitį. Ši parama apima ne tik finansinę pagalbą, bet ir švietimo, sveikatos ir socialinių paslaugų sritį. Investicijos į šeimas su mažomis pajamomis gali turėti didelį poveikį socialinei atskirčiai ir kartų užtikrinimui. Svarbu ne tik didinti finansinę pagalbą, bet ir kurti specializuotas programas, skirtas įvairiems šeimų poreikiams. Pavyzdžiui, mokymo ir profesinio rengimo programos gali padėti šeimoms įgyti reikalingų įgūdžių, kad jos galėtų konkuruoti darbo rinkoje. Investicijos į šeimas yra ilgalaikė strategija, kuri gali kurti tvarų socialinį vystymąsi ir užtikrinti, kad visi vaikai turėtų galimybę augti ir vystytis palankioje aplinkoje (Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, 2023).
- *Atitinkamos politikos kūrimas.* Kurti palankią politiką šeimos ir karjeros derinimui yra ne tik būtina, bet ir strategiškai svarbu. Tėvai, siekdami subalansuoti asmeninį ir profesinį gyvenimą, turi teisę į paramą iš valstybės. Plėtojant tėvystės atostogas, užtikrinama galimybė pirmiesiems vaiko gyvenimo metais būti su juo, formuojant stiprų šeimos ryšį. Tačiau tai turėtų būti tik pradžia. Svarbu ne tik suteikti laiko tėvams, bet ir plėsti vaiko priežiūros paslaugas, palengvinant tėvų kasdienybę. Tokios paslaugos ne tik skatina lygybę, bet ir leidžia tėvams būti aktyviais profesiniame gyvenime, neatsisakant šeimos vaidmens. Be to, reikėtų skatinti darbdavius kurti draugiškas šeimoms darbo vietas, suderinant lankstumą su efektyvumu. Siekiant šios politikos sėkmės, būtina keisti ne tik teisės aktus, bet ir visuomenės požiūrį (Makovskaja ir kt., 2020, p. 1–10). Visuomenės supratimas apie šeimą ir darbą turi keistis kartu su politiniais sprendimais. Bendradarbiavimas tarp valstybės, darbdavių ir visuomenės yra pagrindinis kelias į įgyvendinamą šeimos ir darbo pusiausvyrą.

Kiekviena iš šių priemonių, tinkamai įgyvendinta ir derinama su kitomis, ne tik gali turėti teigiamą poveikį socialinei gerovei Lietuvoje, bet taip pat suteikti šaliai galimybę žengti į priekį darnaus vystymosi kelyje. Ilgalaikiai įsipareigojimai nuo valdžios institucijų, verslo sektoriaus ir bendruomenės yra esminiai kuriant tvarų socialinį modelį. Valdžios institucijos turi imtis aktyvesnės vaidmens kūryboje ir įgyvendinant politiką, kuri skatina socialinį teisingumą, švietimą ir lygybę. Verslas, remdamasis socialinės atsakomybės principais, gali prisidėti prie šios kelionės, kurdamas

darbo vietas, remdamas socialinius projektus ir skatinant įvairovę darbo vietoje. Bendruomenės dalyvavimas yra neatsiejama dalis šio proceso. Žmonės turėtų būti skatinami dalyvauti sprendimų priėmimo procesuose, prisidėti prie socialinių projektų ir plėtoti solidarumo jausmą. Tai leistų sukurti tvirtą, sąžiningą ir įtraukiamą visuomenę, kurioje kiekvienas asmuo turi galimybę prisidėti prie bendro gėrio. Ilgalaikiai įsipareigojimai visų šių subjektų gali formuoti ilgalaikį socialinį modelį, palankų visiems gyventojams.

4. TYRIMAS „SOCIALINĖS GEROVĖS SUVOKIMAS IR GERINIMAS LIETUVOS UNIVERSITETŲ STUDENTŲ KONTEKSTE“

Šio skyriaus tikslas yra įsigilinti į socialinės gerovės suvokimą bei galimus tobulinimo būdus Lietuvos universitetų studentų tarpe. Nagrinėjama, kaip studentai suvokia ir vertina savo gyvenimo sąlygas, socialinės aplinkos įtaką jų gerovei bei išvelgiami galimi veiksniai, kurie gali prisidėti prie šios gerovės tobulinimo. Tyrimo tikslas – įvertinti Lietuvos universitetų studentų socialinės gerovės būklę ir nustatyti jai daugiausia įtakos turinčius aplinkos veiksnius bei pateikti išsamesnį socialinės gerovės supratimą, atsižvelgiant į studentų perspektyvą, ir išryškinti svarbius aspektus, kurie gali būti pagrindas kūrybingoms ir veiksmingoms politikos priemonėms šioje srityje.

4.1. Tyrimo metodika

Svarbu pristatyti tyrimo metodiką, kuri buvo naudota siekiant apibendrinti gautiems duomenims apie socialinės gerovės suvokimą ir gerinimo galimybes Lietuvos universitetų studentų tarpe. Poskyryje aprašomi naudoti instrumentai ir procedūros, leidžiančios gilintis į šios srities subtilybes. Tai suteiks aiškias išvagas apie tyrimo struktūrą bei leis suprasti, kaip buvo surenkami ir analizuojami duomenys, siekiant gauti išsamesnį socialinės gerovės vaizdą.

1. Teorinės analizės metodika: atlikta išsami mokslinės literatūros, publikacijų ir tyrimų, susijusių su tema, kuri yra nagrinėjama magistro darbe, analizė ir apibendrinimas.
2. Empirinė tyrimo metodika: šiame tyrime buvo pasirinktas kiekybinis metodas, naudojant anketinę apklausos techniką. Respondentai turėjo galimybę savarankiškai atsakyti į klausimus internete pateiktoje anketos formoje, užtikrinant patogumą, išvengiant įtakos bei išsaugant respondentų ir pateiktos informacijos anonimiškumą. Anketa sudaryta iš 20 uždaro tipo klausimų (pateikiama skyriuje *Priedai (žr. p. 69)*).
3. Statistinės duomenų analizės metodika: surinkti apklausos duomenys buvo tvarkomi naudojant *Excel*, *Google Forms* ir *Numbers* programas, suteikiant galimybę sistemingai ir struktūriškai interpretuoti gautus rezultatus. Ši analizės strategija pasirinkta dėl programų lankstumo ir galimybės efektyviai ir lengvai vizualizuoti bei organizuoti informaciją, prisidedant prie išsamios statistinės analizės tikslumo. Šis metodas ne tik palengvino duomenų tvarkymo procesą, bet ir užtikrino analitinį tikslumą bei sistemingumą, siekiant gauti patikimus ir išsamius rezultatus bei jų interpretacijas.

Kiekybinio tyrimo imties atranka buvo atliekama pasitelkiant parankios atrankos būdą (Tidikis, 2003, p. 355–366). Tai reiškia, kad buvo apklausiami tie tiriamieji, kurie lengviausiai ir arčiausiai pasiekiami. Pasirenkant kiekybinio tyrimo imtį, buvo remiamasi praktika, kurią taikant panašaus tipo kiekybiniuose tyrimuose paprastai apklausiami respondentai. Papildomai, imtis buvo apskaičiuota

remiantis elektroninėje imties skaičiuoklėje esančia formule, nurodant populiacijos dydį, klaidos ribą. Skaičiuoklė parodė, kad tinkama imtis tyrimui – 96, tačiau buvo gauta daugiau – 123 – atsakymai. Todėl, darytina prielaida, kad turima empirinio tyrimo imtis yra pakankama, kad būtų galima teikti objektyvias tyrimo išvadas.

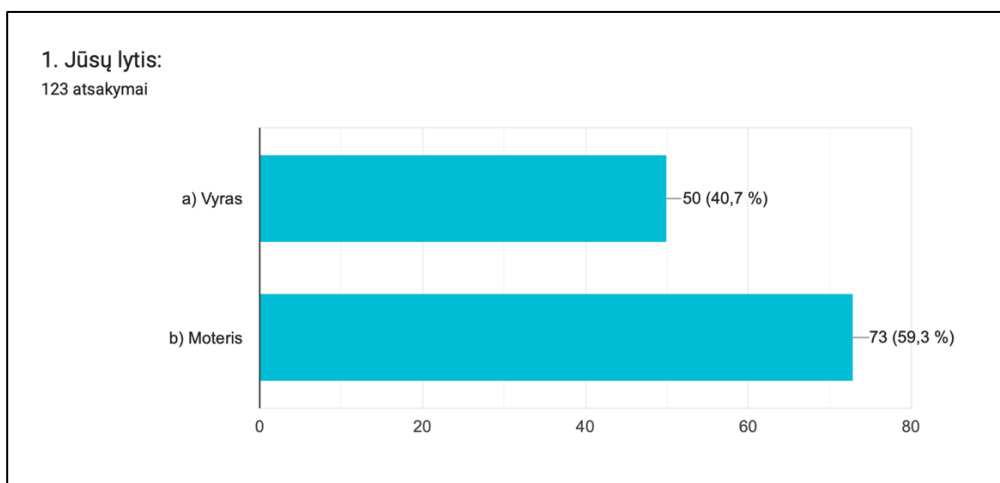
Mėginio dydžio skaičiuoklė	
Populiacijos dydis	50000
95%	▼
Klaidos riba	10 %
Mėginio dydis	96.04

**Pav. nr. 4.1.1. „Tyrimo imtis“
Sudarytas autorės remiantis skaičiuoklės duomenimis (2023)**

Studentų anoniminė apklausa buvo vykdoma nuo 2023 m. spalio 30 d. iki 2023 m. lapkričio 20 d., siekiant gauti plačią informaciją apie MRU, KU ir KTU universitetų skirtingų studijų kryptių studentų nuomonę. Apklausa buvo įgyvendinta pasitelkiant *Google Forms* platformą ir buvo platinta tiek elektroniniu paštu, tiek per *Facebook* bendruomenes, studentų tinklus ir kitas prieinamas priemones. Kuriant anketą pasinaudota funkcija, kad dalyviai nepraleistų nei vieno neatsakymo klausimo. Tai buvo numatyta siekiant užtikrinti, kad visi rezultatai būtų išsamūs ir atspindėtų studentų nuomonę apie jų studijų aplinką ir patirtį. Nepilnai užpildytos anketos negalėjo būti pateiktos, todėl buvo padidinta duomenų patikimumo ir analizės kokybės tikimybė. Apklausa siekė daugelio tikslų, įskaitant atskleisti studentų požiūrį į dėstytojų veiklą, studijų programų kokybę, studijų aplinką, socialinį gyvenimą ir kitus svarbius aspektus. Surinkti duomenys turėtų būti naudingi valdžios įstaigoms, o svarbiausia – universitetams ir bendruomenėms, siekiantiems tobulinti studijų kokybę ir studentų patirtis, labiau atsižvelgiant į jų nuomones bei poreikius.

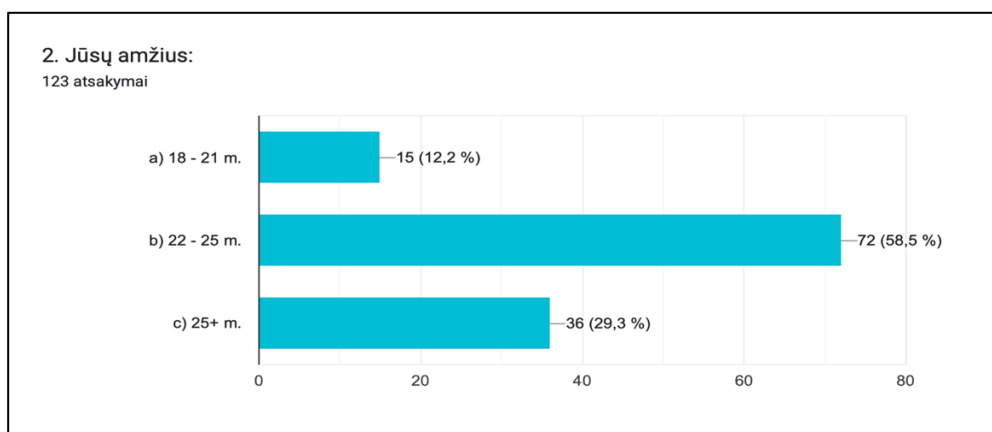
4.2. Informantų charakteristikos

Pasirinkta kiekybinio tyrimo imtis apima 123 skirtingų Lietuvos universitetų (MRU, KU, KTU) studentus. Tyrimo patikimumas yra grindžiamas pakankamai dideliu respondento skaičiumi, siekiant užtikrinti rezultatų reprezentatyvumą. Tiriamieji iš anksto buvo informuoti, kad dalyvavimas aplausoje yra visiškai anonimiškas, gauti atsakymai bus panaudoti tik studijų tikslams. Kiekybinėje apkausėje dalyvavo 59,3% moterų ($n=73$) ir 40,7% ($n=50$) vyrų, kas rodo įvairių lyčių atstovų nuomonę ir užtikrina duomenų įvairovę ($n = \text{atsakiusiųjų skaičius}$). Tai leidžia giliau suprasti tyrimo rezultatus ir padidina jų bendrą patikimumą bei reikšmingumą.

**Pav. nr. 4.2.1. „Respondentų pasiskirstymas pagal lytį“
Sudarytas autorės remiantis apklausos duomenimis (2023)**

Dominuojanti apklaustųjų amžiaus grupė yra viena: nuo 22 iki 25 metų apklausta 58,5 % ($n=72$), iki 22 metų – 12,2 % ($n=15$) ir nuo 25 metų – 29,3% ($n=36$). Taigi viso apklausta 70,7 % ($n=87$) tiriamųjų, kurių amžius iki 25 metų.

**Pav. nr. 4.2.2. „Respondentų pasiskirstymas pagal amžių“
Sudarytas autorės remiantis apklausos duomenimis (2023)**

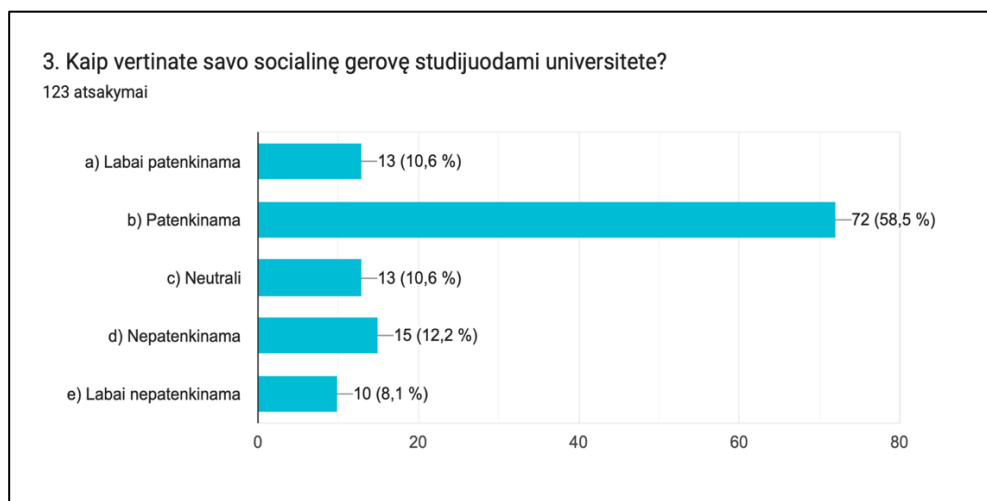
Aktyvus studentų dalyvavimas apklausoje ir jų didelis susidomėjimas šiuo tyrimu parodo, kad studentai išreiškia reikšmingą susidomėjimą savo socialine gerove ir yra pasiruošę dalyvauti jos tobulinimo procese. Toks aktyvumas rodo, kad studentai ne tik atidžiai stebi savo gyvenimo sąlygas, bet ir yra pasiryžę aktyviai prisidėti prie bendruomenės ir visų studentų, kaip grupės, gerovės, parodydami, kad tai jiems rūpi ir yra svarbu jų ateities kontekste.

4.3. Tyrimo rezultatų analizė

Tyrimo metu, studentų buvo klausama dėl jų gerovės vertinimo studijų universitete metu. Gauti duomenys rodo įvairių nuomonės pasiskirstymą. Iš viso 72 respondentai atsakė, kad jie vertina savo gerovę patenkinamai, 13 – labai patenkinamai, 13 – neutraliai, 15 – nepatenkinamai ir 10 – labai nepatenkinamai. Patenkinamų atsakymų dauguma rodo, kad didelė dalis studentų yra pakankamai

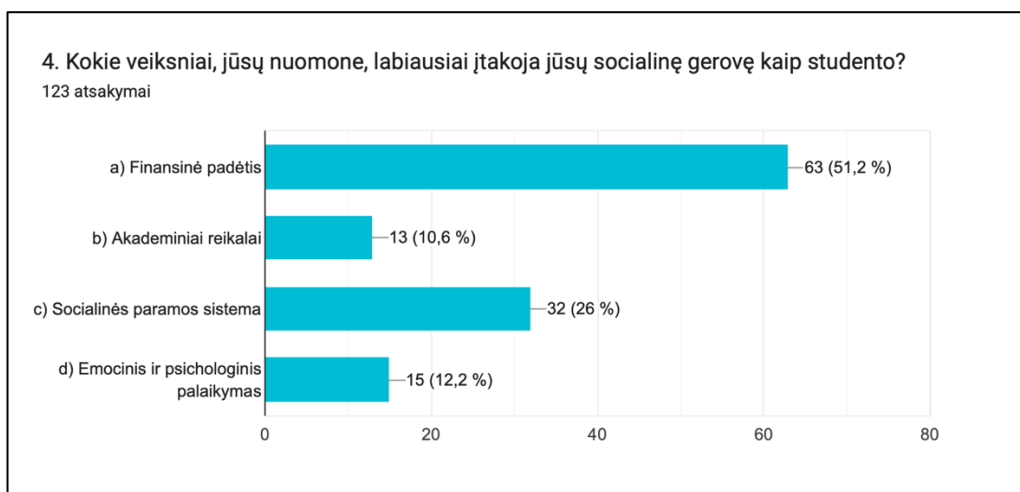
patenkinti savo gyvenimo sąlygomis universiteto kontekste. Tačiau reikia pažymėti, kad yra nedidelė dalis, 13 studentų, kurie vertina savo gerovę labai patenkinamai, tai gali rodyti, kad tam tikri veiksniai yra ypač palankūs jiems.

Neutralių atsakymų ir nepatenkinamai vertinančių studentų skaičius yra palyginus nedaug, tačiau tai gali kelti susirūpinimą dėl tam tikrų aspektų, kurie gali trukdyti jų gerovei. Toks duomenų pasiskirstymas suteikia platų vaizdą apie studentų nuomonę dėl jų gyvenimo sąlygų universiteto kontekste ir gali būti vertinamas kaip pradinis taškas tolimesniam analizei ir priemonių įgyvendinimui gerinti bendrą studentų gerovę.

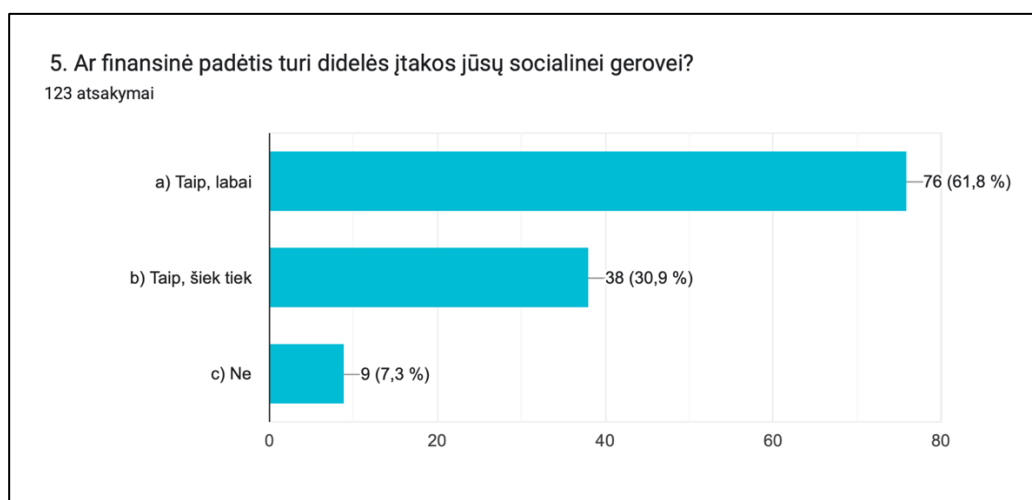
**Pav. nr. 4.3.1. „Socialinės gerovės vertinimas“
Sudarytas autorės remiantis apklausos duomenimis (2023)**

Remiantis apklausos duomenimis, dauguma respondentų ($n=63$) nurodė, kad jų gerovę itakoja finansinė padėtis. Be to, kita didelė dalis apklaustųjų ($n=32$) pažymėjo, jog svarbus veiksnys yra socialinės paramos sistema, 15 respondentų atskleidė, kad į emocinį ir psichologinį palaikymą kreipiasi siekdami gerinti savo gerovę, tuo tarpu 13 informantų akademinis reikalus laiko svarbiais šiame kontekste. Šie rezultatai parodo, kad ekonominiai, socialiniai, emociniai ir akademiniai veiksniai turi įtakos studentų gerovei, ir supratimas apie šiuos elementus gali lemti efektyvų socialinės gerovės tobulinimo planavimą.

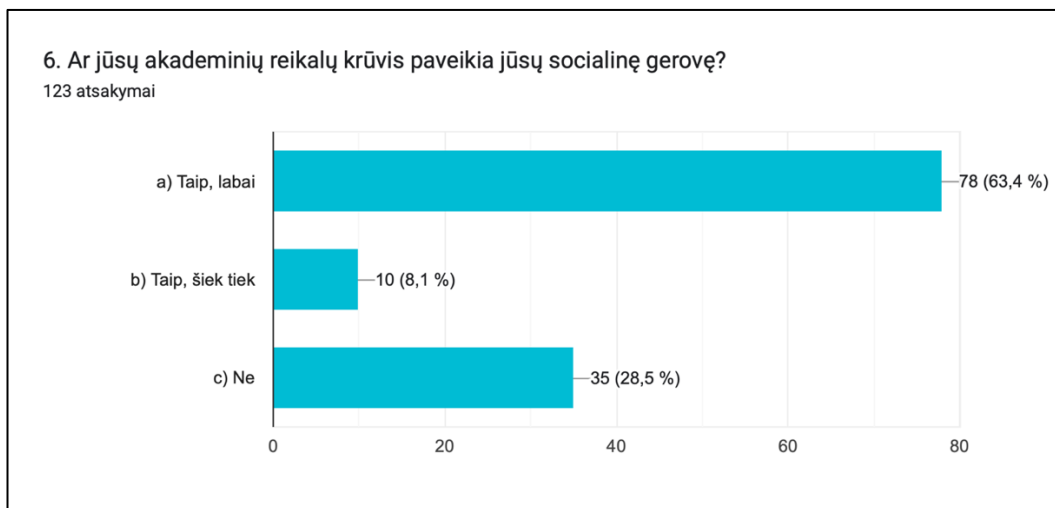
**Pav. nr. 4.3.2. „Gerovės veiksniai“
Sudarytas autorės remiantis apklausos duomenimis (2023)**

Apklausos rezultatai atskleidė, kad dauguma dalyvavusių studentų (61,8%; $n=76$) įvertino finansinės padėties įtaką savo socialinei gerovei kaip labai reikšmingą, tuo tarpu 30,9% ($n=38$) respondentų teigė, kad ši įtaka yra šiek tiek reikšminga. Mažesnę, bet vis dar svarbi dalis (7,3%; $n=9$) mano, kad finansinė padėtis neturi įtakos jų socialinei gerovei. Toks duomenų pasiskirstymas atskleidžia ryšį tarp finansinės situacijos ir studentų socialinės gerovės, akcentuojant šios srities svarbą ir galimybę taikyti adekvačias priemones.

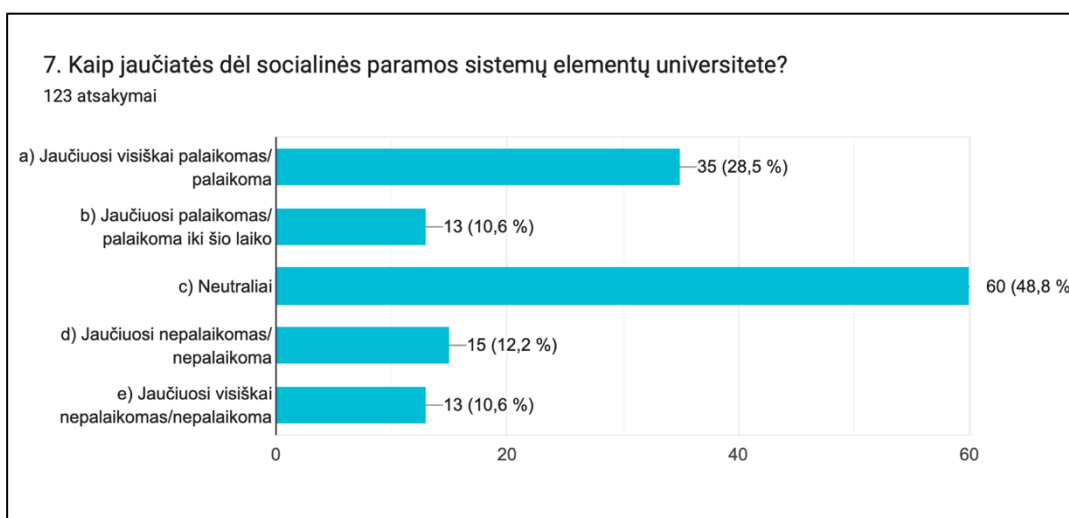
**Pav. nr. 4.3.3. „Finansinės padėties įtaka“
Sudarytas autorės remiantis apklausos duomenimis (2023)**

Taip pat tyrimo metu išsiaiškinta, kaip akademinis krūvis veikia studentų socialinę gerovę. Duomenys rodo, kad daugumai, tiksliau skaičiumi – 76 apklaustiesiems (63,4%), tai daro didelę įtaką. Tačiau 28,5% ($n=35$) teigė, kad jų socialinė gerovė nepaveikiama šio veiksnio. 8,1% respondentų nurodė, kad akademinis krūvis turi tam tikrą poveikį, tačiau nežymų. Šie rezultatai atspindi studentų įvairius požiūrius į akademinį įsipareigojimą įtaką jų gyvenimo kokybei, leidžiant išskirti įvairias perspektyvas ir svarstymus šio ryšio kontekste. Analizė gali turėti svarbų poveikį aukštojo mokslo institucijų politikai, siekiant gerinti studentų socialinę gerovę ir skatinti optimalų balansą tarp akademinio darbo ir bendruomenės gyvenimo, turint omenyje studento socialinės gerovės, kaip reiškinio, individualumą ir skirtingumą.

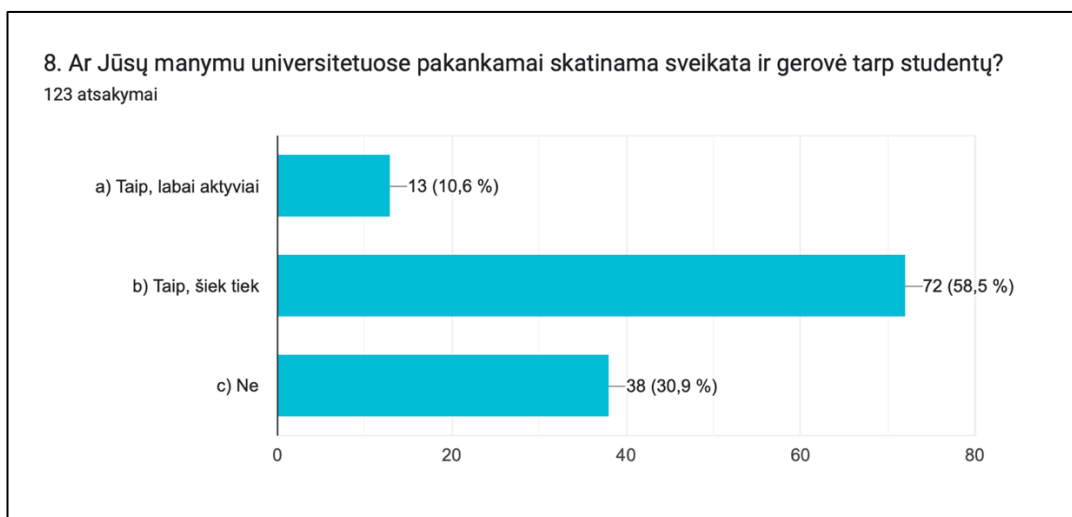
**Pav. nr. 4.3.4. „Akademinio krūvio įtaka“
Sudarytas autorės remiantis apklausos duomenimis (2023)**

Tyrimo duomenys atskleidžia studentų nuomonę apie socialinės paramos sistemas jų universitetuose. Dauguma respondentų, t.y., 48,8%, nurodė, kad šios sistemos neveikia nei teigiamai, nei neigiamai, jie jaučiasi neutraliai. Be to, 28,5% studentų teigė, kad yra labai palaikomi, 10,6% jaučiasi šiuo metu palaikomi, 12,2% nesijaučia palaikomi, o 10,6% jaučiasi visiškai nepalaikomi. Šie duomenys leidžia išskirti įvairius studentų požiūrius į socialinės paramos sistemas universitetuose ir suteikia galimybę vertinti šių sistemų efektyvumą bei identifikuoti galimus tobulinimo aspektus.

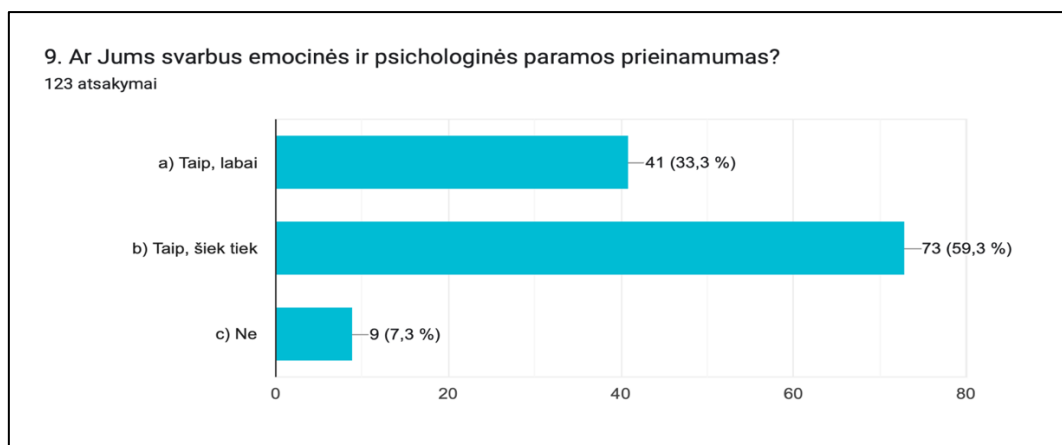
**Pav. nr. 4.3.5. „Socialinės paramos sistemos“
Sudarytas autorės remiantis apklausos duomenimis (2023)**

Tyrimo dalyviai buvo paklausti apie tai, ar jų nuomone universitetuose pakankamai skatinama gerovė ir sveikatingumas. Dauguma respondentų, t.y., 58,5%, teigė, kad tai daroma pakankamai. 30,9% atsakė, jog pastangos šioje srityje yra nepakankamos, tuo tarpu mažiausia dalis, t.y., 10,6%, nurodė, kad jų universitetuose tai vyksta labai aktyviai. Rezultatai atskleidžia įvairius požiūrius į socialinės gerovės skatinimą universitetuose, parodant, kad dalis studentų mano, jog šioje srityje būtų galima imtis intensyvesnių veiksmų. Šie rezultatai gali būti svarbūs siekiant tobulinti universitetų politiką ir programų, skirtų studentų gerovei, efektyvumą bei prisidedant prie bendros bendruomenės gerovės.

**Pav. nr. 4.3.6. „Sveikatos ir gerovės skatinimas“
Sudarytas autorės remiantis apklausos duomenimis (2023)**

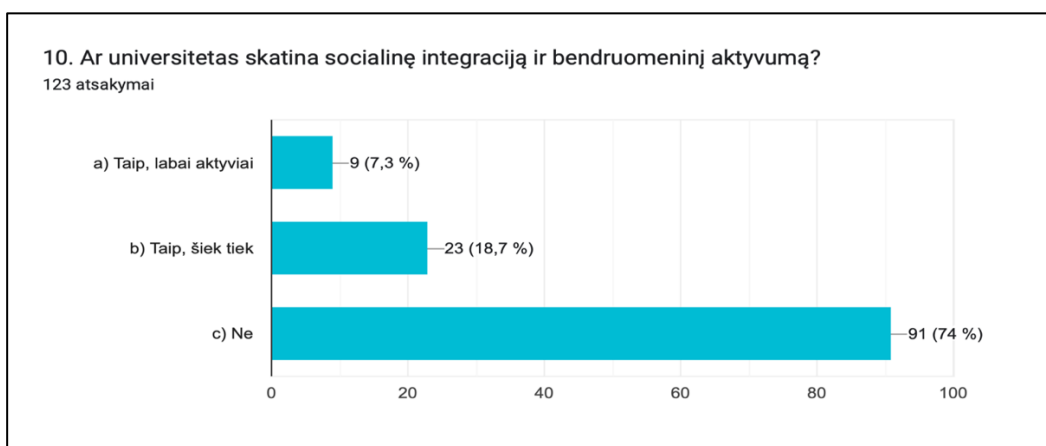
Taip pat tyrimo metu studentų buvo klausiama, ar studentams yra svarbus emocinės ir psichologinės paramos prieinamumas. Iš gautų duomenų matyti, kad 59,3% ($n=73$) respondentų mano, jog šis aspektas yra šiek tiek svarbus jiems. Be to, 33,3% ($n=41$) studentų nurodė, kad emocinė ir psichologinė pagalba jiems yra labai svarbi. 7,3% ($n=9$) apklaustųjų nurodė, jog ši tema jiems yra neaktuali ir nesvarbi. Remiantis šiais rezultatais, galime daryti prielaidą, kad didžioji dalis studentų laiko emocinės ir psichologinės pagalbos prieinamumą šiek tiek svarbiu aspektu, tačiau yra ir mažuma studentų, kuriems šis klausimas yra mažiau aktualus. Duomenys yra svarbūs formuojant programas ir politiką, kuri būtų orientuota į studentų gerovę universitete.

**Pav. nr. 4.3.7. „Emocinės ir psichologinės pagalbos prieinamumas“
Sudarytas autorės remiantis apklausos duomenimis (2023)**

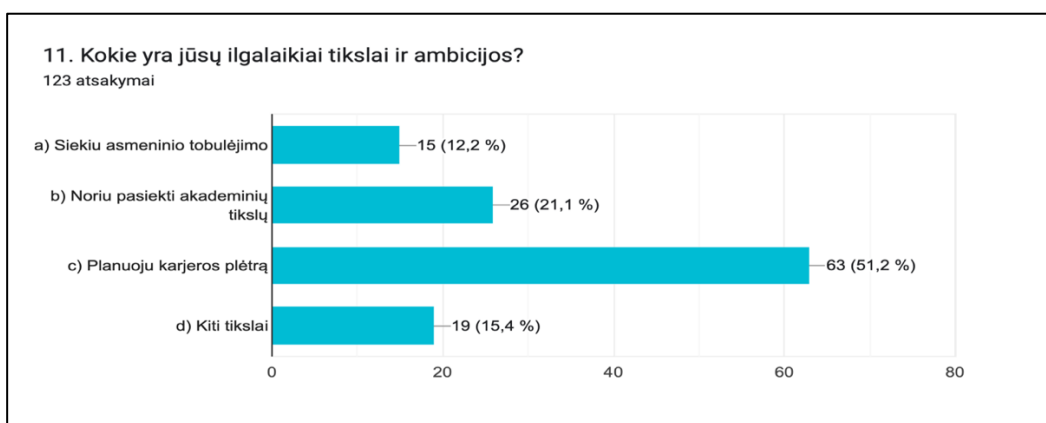
Tyrimo rezultatai rodo, kad dauguma dalyvavusių respondentų (74%; $n=91$) mano, jog jų universitete nėra skatinama socialinė integracija ir aktyvumas bendruomenės lygmeniu. Pasak 18,7% respondentų ($n=23$), integracija ir aktyvumas skatinami tik iš dalies, ir tik 7,3% dalyvavusiųjų ($n=9$) nurodė, kad universitetai aktyviai skatina socialinę integraciją ir bendruomeninį aktyvumą. Toks duomenų pasiskirstymas suteikia įžvalgą į studentų požiūrį į universitetų pastangas skatinti bendruomeninius

ryšius ir pabrėžia, kad galbūt reikėtų imtis papildomų priemonių siekiant didesnio socialinio dalyvavimo ir integracijos universitetinėje aplinkoje.

**Pav. nr. 4.3.8. „Socialinė integracija ir bendruomeniškumas“
Sudarytas autorės remiantis apklausos duomenimis (2023)**

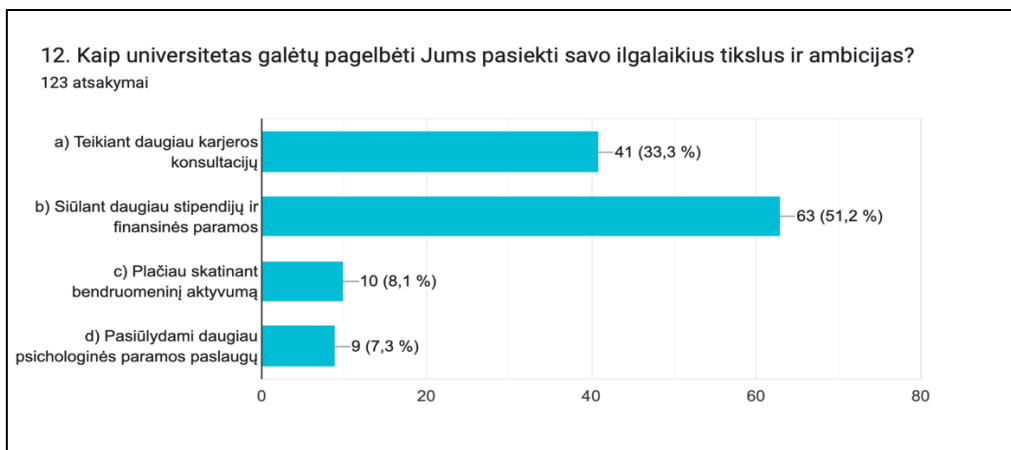
Tyrimo rezultatai atskleidė, kad didžioji dalis respondentų, ($n=63$), planuoja siekti karjeros kaip savo ilgalaikio tikslo, pabrėžiant profesinės sėkmės svarbą jų gyvenime. 26 studentai išreiškė norą pasiekti akademinį tikslą, nurodydami siekius susijusius su moksliniais pasiekimais ir akademinėmis sritimis. Be to, 12,2% ($n=15$) studentų deklaravo siekiantys asmeninio tobulėjimo, įtraukiant į gyvenimą bendravimo, emocinės brandos ar kitus asmeninius aspektus. Kita vertus, 19 studentų nenurodė konkrečių tikslų, kas rodo kad jų ilgalaikiai siekiai gali būti įvairūs ir neapibrėžti. Šie rezultatai parodo įvairovę studentų ilgalaikių tikslų ir ambicijų srityje, atskleisdami, kad dauguma jų orientuojasi į profesinę sritį, tačiau taip pat vertina akademinis, asmeninius ir kitus gyvenimo aspektus.

**Pav. nr. 4.3.9. „Tikslai ir ambicijos“
Sudarytas autorės remiantis apklausos duomenimis (2023)**

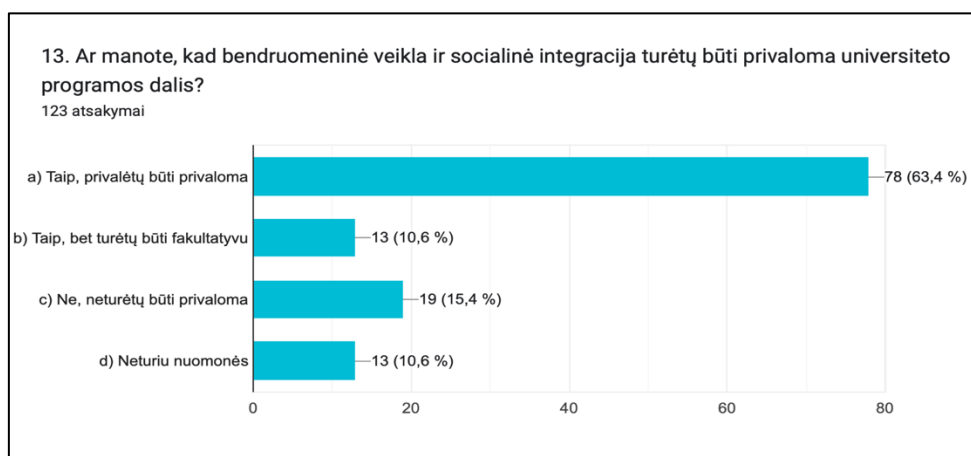
Tiriant kaip universitetai gali prisidėti prie studentų ilgalaikių tikslų ir ambicijų, dauguma respondentų (51,2%), teigė, kad universitetai galėtų pagelbėti tobulinant stipendijų ir finansinės paramos suteikimo sąlygas. 33,3% dalyvavusiųjų mano, jog efektyvus būdas yra teikti daugiau karjeros konsultacijų. 8,1% nurodė, kad bendruomeniškumo skatinimas yra esminis aspektas, o 6,4% pasisakė už daugiau psichologinės paramos paslaugų. Šie duomenys suteikia svarbią informaciją apie

studentų nuomonę ir lūkesčius dėl universitetų veiksmų, ir rodo, kad dauguma studentų mano, jog stipendijos ir finansinė parama yra pagrindinis jų ilgalaikių tikslų palaikymo elementas. Šią informaciją galima naudoti universitetų politikos kūrime, siekiant kurti veiksmingas programas ir priemones, atitinkančias studentų poreikius ir skatinančias ilgalaikį jų asmeninį bei akademinį vystymąsi.

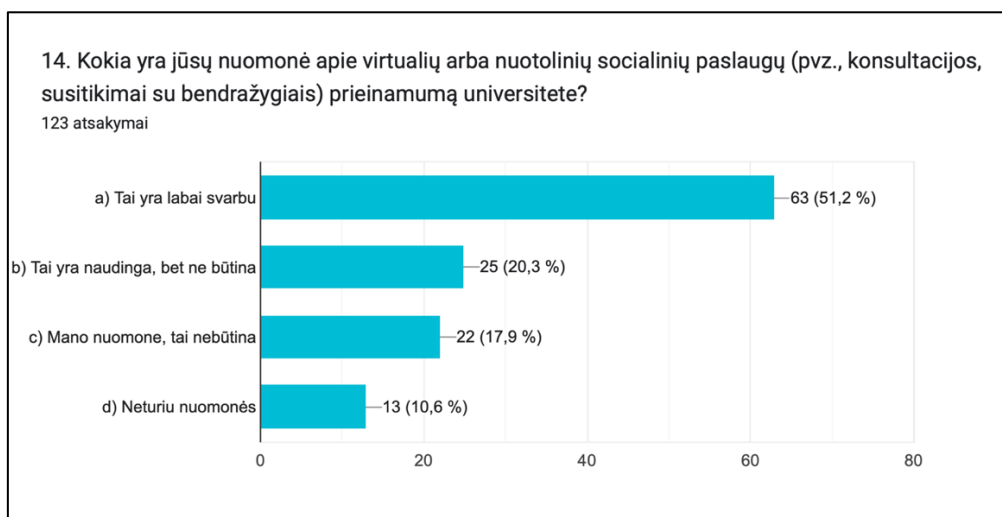
**Pav. nr. 4.3.10. „Universiteto pagalba tikslams ir ambicijoms“
Sudarytas autorės remiantis apklausos duomenimis (2023)**

Taip pat buvo teirautasi studentų nuomonės apie socialinės integracijos ir bendruomeninės veiklos privalomumą universiteto programoje. 63,4% ($n=78$) respondentų teigė, kad šios veiklos turėtų būti privalomos, 10,6% ($n=13$) mano, kad tai turi būti fakultatyvu, 15,4% ($n=19$) mano, kad neturėtų būti privaloma, o 10,6% ($n=13$) neturėjo aiškios nuomonės šiuo klausimu. Rezultatai pabrėžia studentų įvairiapusišką požiūrį į socialinę integraciją ir bendruomeninę veiklą universitetuose. Didžioji dalis studentų pritaria šioms veikloms kaip privalomoms, o mažesnė dalis mano, kad tai turėtų būti palikta kaip fakultatyvaus pobūdžio pasirinkimas. Tyrime atsispindi įvairios nuomonės ir nuostatos dėl šių veiklų įtraukimo į universitetų programas, o tai gali būti naudinga formuojant politiką, atsižvelgiant į studentų lūkesčius ir poreikius.

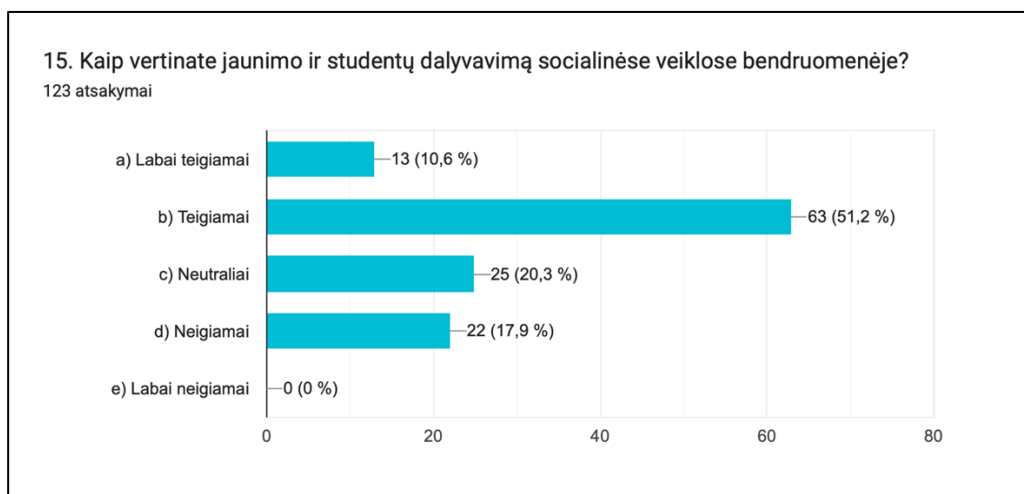
**Pav. nr. 4.3.11. „Socialinės integracijos ir bendruomeniškumo privalomumas“
Sudarytas autorės remiantis apklausos duomenimis (2023)**

Apklausoje buvo siekiama išsiaiškinti studentų nuomonę apie virtualių arba nuotolinių socialinių paslaugų prieinamumo universitete poreikį. Pagal gautus duomenis, 51,2% dalyvavusių studentų teigė, kad tai yra labai svarbu. Kita dalis respondentų (20,3%) nurodė, kad virtualios paslaugos yra naudingos, bet neprivalingos, tuo tarpu 17,9% mano, kad tai tikrai nėra būtina. Be to, 10,6% apklausos dalyvių neturėjo aiškios nuomonės šiuo klausimu. Duomenys gali būti naudingi kuriant strategijas, siekiant patobulinti šių paslaugų prieinamumą, atsižvelgiant į studentų pageidavimus.

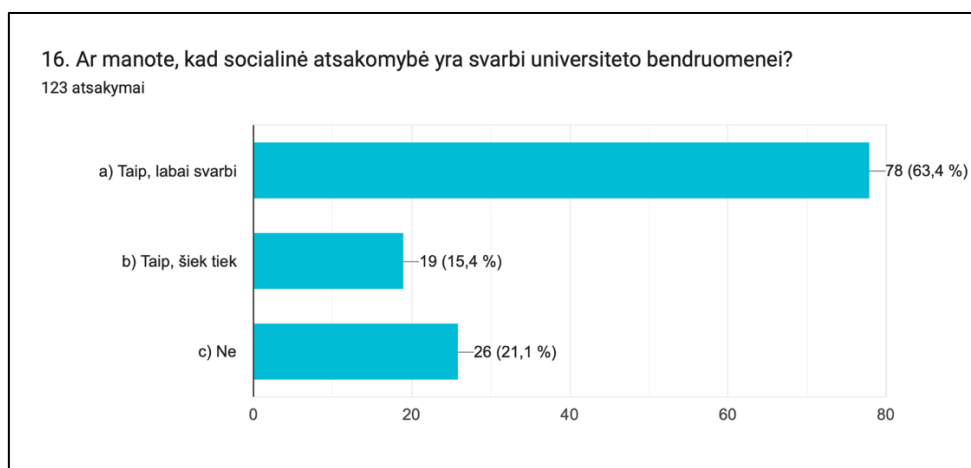
**Pav. nr. 4.3.12. „Virtualios ir nuotolinės paslaugos“
Sudarytas autorės remiantis apklausos duomenimis (2023)**

Apklausoje buvo užduotas klausimas apie studentų požiūrį į jaunimo ir studentų dalyvavimą socialinėse veiklose bendruomenėje. Iš gautų atsakymų matyti, kad dauguma, t.y., 51,2% ($n=63$) studentų, vertina šią galimybę teigiamai, o 10,6% ($n=13$) netgi labai teigiamai. Kita dalis, 20,3% ($n=25$), išreiškė neutralų požiūrį į šį klausimą, o 17,9% ($n=22$) studentų atsiliepė neigiamai. Vertinant statistinius duomenis, galima pastebėti, kad nors labai neigiamų atsakymų nebuvo, nerimą kelia tai, kad 22 respondantai pasirinko neigiamą vertinimą. Šis procentas gali būti svarbus signalas, kad yra tam tikrų aspektų, trukdančių jaunimui aktyviai dalyvauti socialinėje veikloje. Tokios nuomonės gali rodyti galimas problemas ar trūkumus, kurie reikalauja atidžios analizės ir galimų veiksmų, siekiant efektyviau skatinti studentų dalyvavimą bendruomeninėje veikloje.

**Pav. nr. 4.3.13. „Dalyvavimas socialinėse veiklose“
Sudarytas autorės remiantis apklausos duomenimis (2023)**

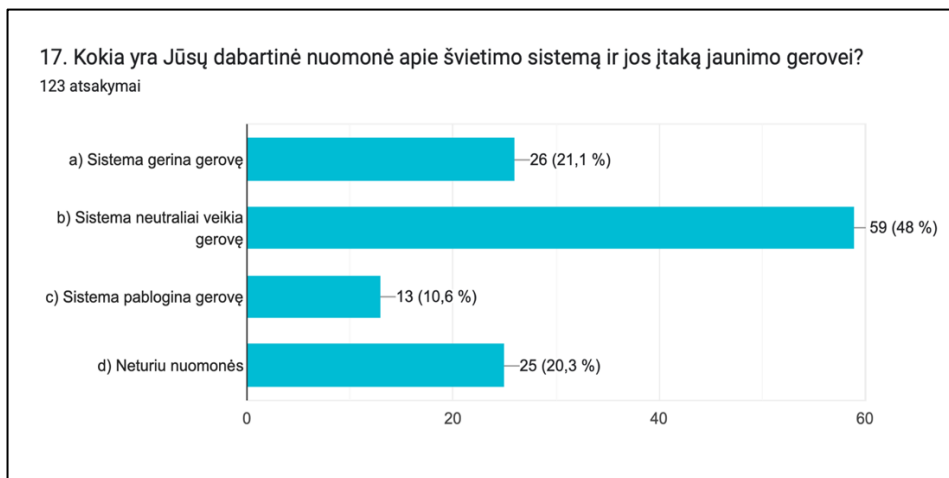
Taip pat studentų buvo klausiama apie socialinę atsakomybę universiteto bendruomenėje. Duomenys parodė, kad didžioji dauguma, t.y., 78 respondantai (63,4%), įvertino socialinę atsakomybę kaip labai svarbią, 19 respondentų (15,4%) mano, kad tai yra šiek tiek svarbu, o 26 studentai (21,1%) mano, kad socialinė atsakomybė nėra svarbi universiteto bendruomenės kontekste. Rezultatai atskleidžia, kad didelė dalis studentų suteikia didelę reikšmę socialinės atsakomybės sąvokai universiteto kontekste, tai rodo jų jautrumą ir įsipareigojimą bendruomeniniam veikimui. Toks požiūris gali turėti reikšmės formuojant universitetų politiką bei iniciatyvas, siekiant skatinti socialinį sąveikavimą ir atsakomybę bendruomenės lygmeniu. Informacija gali būti naudinga kuriant strategijas, kurios atitiktų studentų lūkesčius ir prisidėtų prie bendruomenės socialinės atsakomybės stiprinimo.

**Pav. nr. 4.3.14. „Socialinės atsakomybės svarba“
Sudarytas autorės remiantis apklausos duomenimis (2023)**

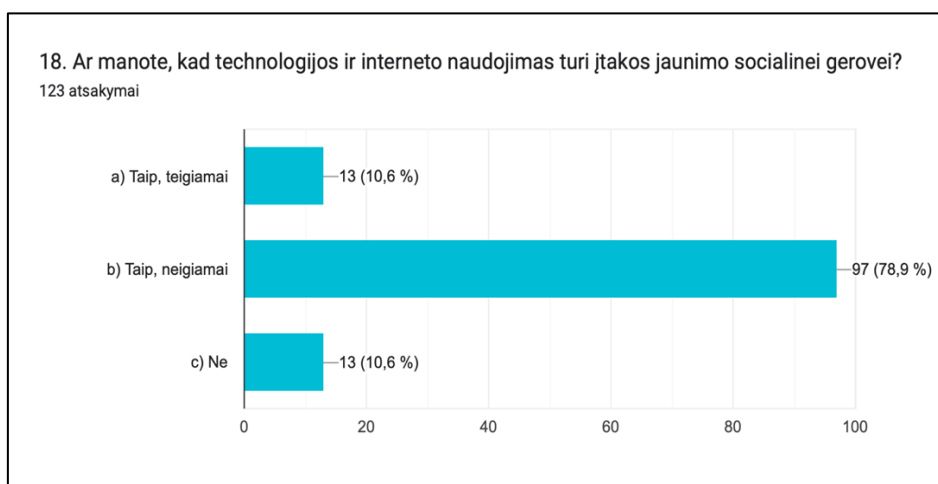
Be to, buvo siekiama išsiaiškinti studentų požiūrį į dabartinę švietimo sistemą ir jos įtaką asmeninei gerovei. Gautos nuomonės buvo įvairios. Didžioji dalis – 48% ($n=59$), teigė, kad švietimo sistema neturi teigiamo poveikio jų gerovei. 21,1% ($n=26$) respondantai mano, kad švietimo sistema įtakoja jų gerovę teigiamai, tuo tarpu 10,6% ($n=13$) mano, kad ši sistema, priešingai, neigiamai veikia jų gerovę. Nustatyta, kad 20,3% ($n=25$) dalyvavusiųjų nebuvo pasirengę išreikšti nuomonės šiuo

klausimu. Tokios įvairios nuomonės suteikia svarbią perspektyvą apie studentų požiūrį į švietimo sistemą ir jos suvokimą kaip veiksnio, galinčio turėti įtakos jų gerovei. Rezultatai gali būti svarbūs kuriant veiksmingą ir studentų gerovei palankią švietimo sistemą.

**Pav. nr. 4.3.15. „Švietimo sistemos įtaka“
Sudarytas autorės remiantis apklausos duomenimis (2023)**

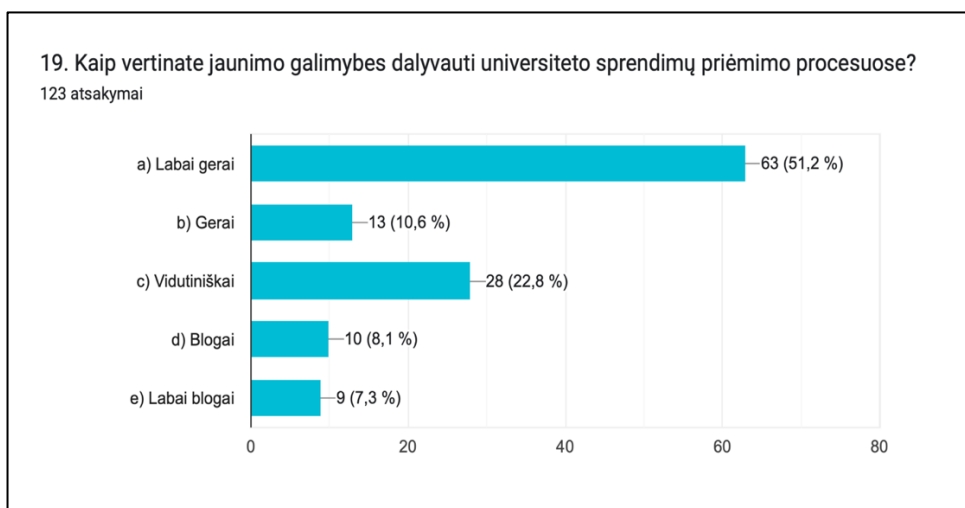
Tyrimo rezultatai atskleidė, kad dauguma studentų, – 78,9% ($n=97$), išreiškė nuomonę, jog technologijų ir interneto naudojimas daro neigiamą įtaką jaunimo socialinei gerovei. Kitų studentų, kurie teigė, kad šios priemonės apskritai neturi jokios įtakos, buvo 10,6% ($n=13$), tuo tarpu toks pat procentas – 10,6% ($n=13$), apklaustųjų mano, kad šios priemonės veikia teigiamai. Šie duomenys leidžia mums suprasti studentų nuomonę apie šių technologijų poveikį, tuo pat metu pabrėžiant stiprų neigiamą požiūrį. Ši išvada gali turėti įtakos formuojant politiką ir priemones, kurios sieks mažinti galimus neigiamus poveikius, kurie gali kilti dėl technologijų ir interneto naudojimo, ypač atsižvelgiant į jaunimo socialinės gerovės svarbą.

**Pav. nr. 4.3.16. „Technologijų įtaka“
Sudarytas autorės remiantis apklausos duomenimis (2023)**

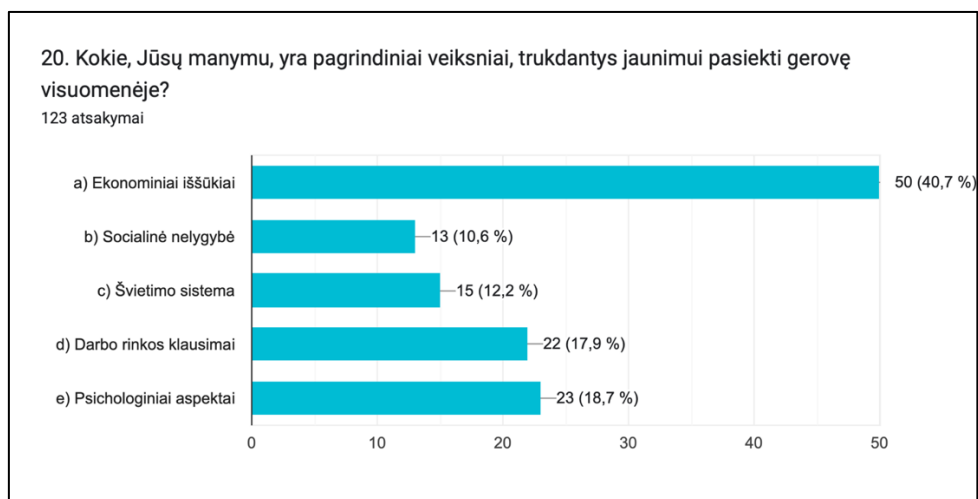
Sekantis klausimas buvo skirtas įvertinti studentų požiūrį į jų dalyvavimą universiteto sprendimų priėmimo procesuose. Iš gautų duomenų matyti, kad didžioji dalis respondentų, 51,2%, išreiškė labai teigiamą vertinimą šiuo klausimu. 10,6% respondentų nurodė, kad vertina šią galimybę gerai, tuo

tarpu 22,8% ją įvertino vidutiniškai. Nepaisant to, 8,1% dalyvavusiųjų teigė, kad jų dalyvavimo galimybės yra blogos, ir 7,3% – netgi labai blogos. Iš šių duomenų galima teigti, kad dauguma studentų teigiamai vertina savo dalyvavimo galimybes universiteto sprendimų priėmimo procese, tačiau yra ir nemaža dalis, kurie mano, kad ši galimybė jiems nėra pakankamai prieinama arba yra nepatenkinama. Tokia analizė suteikia įžvalgų apie studentų nuomonę dėl jų įtraukties į universitetinės bendruomenės veiklą ir rodo galimus aspektus, kuriuos reikėtų atsižvelgti tobulinant universiteto politiką siekiant didesnio studentų dalyvavimo ir demokratijos principų skatinimo.

**Pav. nr. 4.3.17. „Dalyvavimas sprendimų priėmime“
Sudarytas autorės remiantis apklausos duomenimis (2023)**

Anketos pabaigoje studentams buvo užduotas klausimas apie tai, kokius veiksnius jie laiko trukdančiais jaunimui pasiekti gerovę visuomenėje. Rezultatai rodo, kad didžioji dalis – 50 respondentų, mano, jog pagrindiniai trukdžiai siekiant gerovės yra ekonominio pobūdžio iššūkiai. Kita svarbi nurodyta kategorija yra psichologiniai aspektai, kurie buvo paminėti 23 atvejuose. Darbo ir užimtumo klausimai buvo išskirti 22 kartus, išryškinant, kad ši sritis yra reikšminga jaunimo gerovės kontekste. Švietimo sistema buvo išskirta 15 atvejuose, o socialinė nelygybė buvo minima 13 studentų. Tyrimo duomenys atskleidžia įvairiapusišką studentų požiūrį į veiksnius, trukdančius gerovei, pabrėžiant, kad ekonominiai aspektai yra svarbiausi, tačiau psichologiniai, darbo, švietimo ir socialinės nelygybės aspektai taip pat turi įtakos jaunimo gerovės siekiams. Tai svarbi informacija, galinti prisidėti prie kokybiškų politikos priemonių kūrimo, skatinant jaunimo gerovę ir siekiant efektyviai adresuoti šiuos iššūkius visuomenėje.

**Pav. nr. 4.3.18. „Trukdantys gerovei veiksniai“
Sudarytas autorės remiantis apklausos duomenimis (2023)**

Apibendrinant, tyrimo duomenys parodė, kad studentų požiūris į socialinės gerovės klausimus yra įvairiapusiškas ir sudėtingas. Remiantis apklausos rezultatais, didžioji dalis respondentų mano, kad universitetai nededa pakankamai pastangų skatinant socialinę integraciją ir bendruomeninį aktyvumą. Tai rodo, kad galbūt reikia stiprinti turimas arba kurti naujas priemones šioje srityje, kad būtų sukurta palanki aplinka studentų bendruomeniniam sąveikavimui. Tuo pačiu metu, dalis studentų teigia, kad universitetai turi tam tikrą įtaką šioje srityje, tačiau tik dalinai. Tik 7,3% apklaustųjų mano, kad universitetai aktyviai skatina socialinę integraciją ir bendruomeninį aktyvumą, o tai gali būti traktuojama kaip pakankamai mažas procentas, galintis reikalauti ypatingo dėmesio. Tyrime taip pat buvo atkreiptas dėmesys į tai, kokie veiksniai, studentų nuomone, trukdo jaunimui siekti gerovės visuomenėje. Dauguma apklaustųjų nurodo ekonominius iššūkius kaip svarbiausią veiksnį. Psichologiniai aspektai taip pat buvo išskirti 23 kartus, rodydami, kad studentai pripažįsta psichinės gerovės svarbą. Darbo klausimai, švietimo sistema ir socialinė nelygybė taip pat yra iššūkiai, kurie, jų manymu, gali trukdyti siekti visapusiškos gerovės. Taigi tyrimo rezultatai teikia įžvalgą į studentų nuostatas ir suvokimą apie socialinę gerovę bei rodo, kur galėtų būti nukreiptos priemonės ir politika, siekiant efektyviau skatinti studentų bendruomenės integraciją ir gerovę universitetinėje aplinkoje.

IŠVADOS

Šiame magistro darbe buvo atlikta išsami socialinės gerovės veiksnių analizė, siekiant nuodugniai įvertinti šio svarbaus fenomeno bruožus studentų kontekste. Remiantis tyrimų rezultatais, pateikiamos rekomendacijos ir išvados, skirtos socialinės gerovės veiksnių supratimui, tobulinimo principams, Europos Sąjungos šalių politikos priemonėms ir Lietuvos universitetų studentų socialinės gerovės suvokimui.

1. Analizė parodė, kad socialinė gerovė yra sudėtingas ir dinamiškas reiškinys, priklausantis nuo įvairių veiksnių sąveikos. Ekonomikos, švietimo, sveikatos, socialinės apsaugos ir kitų aspektų vertinimas atskleidė, kad socialinė gerovė yra daugiadimensė ir jai įtaką daro įvairūs veiksniai.
2. Remiantis socialinės lygybės, socialinių teisių, socialinio kapitalo ir ilgalaikio tvarumo principais, buvo identifikuotos priemonės, galinčios prisidėti prie socialinės gerovės didinimo. Investicijos į švietimą, aktyvus jaunimo dalyvavimas ir nuoseklus politikos tobulinimas buvo išskirtos kaip svarbios kryptys.
3. Palyginus Vokietijos, Prancūzijos ir Lenkijos socialinės gerovės sistemas, buvo atskleisti skirtumai ir identifikuotos priemonės tobulinimui. Nors ši analizė buvo apsunkinta viešai prieinamų duomenų trūkumo, svarbu akcentuoti ilgalaikį valdžios institucijų, verslo sektoriaus ir bendruomenių įsipareigojimą siekiant sukurti darnų socialinį modelį.
4. Atliktas tyrimas parodė, kad studentų požiūris į socialinės gerovės klausimus yra įvairiapusiškas. Universitetai ne visada yra pakankamai vertinami bendruomeninio aktyvumo skatinimo kontekste. Tyrimo rezultatai pabrėžia veiksnius, trukdančius jaunimui siekti gerovės, įskaitant ekonominius iššūkius, psichologinius aspektus, darbo klausimus, švietimo sistemą ir socialinę nelygybę.

Apibendrinant:

- Įvykdytas išsamus tyrimas, atskleidžiantis socialinės gerovės veiksnių specifiką studentų kontekste.
- Įvardyti ir įvertinti principai bei priemonės, kurios galėtų prisidėti prie jaunimo, ypač studentų, gerovės didinimo.
- Palygintos Vokietijos, Prancūzijos ir Lenkijos socialinės gerovės sistemos, identifikuoti skirtumai.
- Atliktas tyrimas leido suvokti Lietuvos studentų požiūrį į gerovę, jos problemas ir galimas tobulinimo kryptis.

REKOMENDACIJOS

Pabaigai išskiriamos rekomendacijos, kurios gali sėkmingai stiprinti socialinę gerovę studentų kontekste ir formuoti socialinę politiką, ypač aukštojo mokslo sektoriuje. Šios rekomendacijos, susijusios su įvairiais socialinės gerovės aspektais, yra pagrįstos teisiniais pagrindais ir galėtų prisidėti prie bendro jaunimo gerovės didinimo.

1. Socialinės politikos kontekstas:

□ **Investicijos į švietimą:**

- *Teisinis pagrindas:* Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, kuris nustato pareigą užtikrinti kokybišką ir prieinamą aukštąjį mokslą.
- *Konkretus veiksmas:* Sukurti ir įgyvendinti specialias programas, kurios skatintų studentų aktyvumą, emocinę sveikatą ir asmeninį tobulėjimą. Į tai turėtų būti įtrauktos ne tik finansinės investicijos, bet ir specialiai adaptuotos programos, individualūs planai/konsultacijos (kaip būtinybė ir programos dalis) ir pan. Įgyvendinti šią rekomendaciją Lietuvoje galima įkuriant Studentų gerovės ir asmeninio tobulėjimo biurus universitetuose. Ši institucija galėtų koordinuoti ir įgyvendinti specialias programas, apimant individualius planus, konsultacijas ir kitas pritaikytas veiklas, skirtas skatinti studentų aktyvumą, emocinę sveikatą ir asmeninį tobulėjimą. Be finansinių investicijų, būtina užtikrinti tinkamą personalo ir resursų paskirstymą šiam biurui.

□ **Socialinės integracijos skatinimas:**

- *Teisinis pagrindas:* Lietuvos Respublikos aukštojo mokslo įstatymas, kuris reglamentuoja aukštojo mokslo organizavimą ir veiklą, įskaitant pareigą užtikrinti kokybišką ir prieinamą aukštąjį mokslą, ir Jaunimo politikos įstatymas, įtvirtinantis principus ir tikslus, susijusius su jaunimo integracija.
- *Konkretus veiksmas:* Sukurti ir remti programas, kuriomis būtų skatinamas bendruomeninis aktyvumas ir socialinė integracija universitetuose, įskaitant renginius, kurie skatina bendradarbiavimą. Viena konkrečių priemonių galėtų būti „Bendruomeninio aktyvumo ir integracijos fondo“, kuris teiktų finansinę paramą studentų iniciatyvoms ir renginiams, skatinantiems bendruomeniškumą bei socialinę integraciją universitetuose, įsteigimas ir finansavimas (Švietimo ministerija + universitetų vadovai + studentų atstovai). Ši priemonė remtų studentų inicijuotus veiklas, kurios stiprintų bendruomeniškumo jausmą ir skatintų aktyvų dalyvavimą įvairiuose universitetų renginiuose.

2. Švietimo kontekstas:

□ Studentų „Buddy“ programos:

- *Teisinis pagrindas:* Aukštųjų mokyklų veiklos įstatymas, leidžiantis universitetams kurti programas, skatinančias studentų bendradarbiavimą.
- *Konkretus veiksmas:* Plėtoti ir stiprinti mentorystės programas, kuriose patyrę studentai teiktų palaikymą naujokams, pvz. sukurti programėlę, kurios pagalba nauji studentai greičiau įsitrauktų į universiteto bendruomenės gyvenimą, turėdami galimybę *online* bendrauti su patarėjais/kitais studentais/atstovais.

□ Psichologinės sveikatos dienos:

- *Teisinis pagrindas:* Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos įstatymas, kuris nustato viešosios sveikatos priežiūrą.
- *Konkretus veiksmas:* Įgyvendinti reguliarias psichologinės sveikatos dienas ar savaites universitetuose, teikiant nemokamas konsultacijas ir informaciją apie pasiekiamas paramos priemones. Pvz.: „GS – gerovės savaitė“ projektas, kurio metu studentai turėtų galimybę vieną savaitę per mėnesį universitetui bendradarbiaujant su paslaugų tiekėjais užsiregistruoti ir patekti į gyvas ar nuotoline specialisčių konsultacijas.

Be to, svarbu skatinti studentų tarptautinį dalyvavimą bei aktyvumą universiteto bendruomenėje, nes tai plečia jų pažiūras, skatina tarpkultūrinį supratimą ir prisideda prie asmeninio bei profesinio tobulėjimo. Tai galima pasiekti įdiegiant specialias programas, kurios skatina studentus dalyvauti tarptautinėse programose, mainuose ir įvairiose bendruomenės iniciatyvose, kurių metu jie gali įgyti įvairiapusę patirtį bei kurti tarpusavio ryšius. Taip pat svarbu įdiegti sistemą, kuri užtikrintų lengvesnę prieigą prie papildomų pamokų/kursų, lektorių/dėstytojų paslaugų ir elektroninių mokymosi priemonių, pvz.: papildomi elektroniniai žinynai, atmintinės ir kt. – tai gali padėti studentams lengviau susidoroti su akademinio krūviu.

Šios rekomendacijos, grindžiamos teisiniais pagrindais, pabrėžia konkrečius veiksmus, kuriuos universitetai gali imtis, siekdami sėkmingai stiprinti socialinę gerovę ir suteikti studentams palankią mokymosi aplinką. Tai patvirtina, kad nuoseklus požiūris, atsižvelgiant į teisės akto nuostatas, yra būtinas formuojant socialinę politiką universitetuose ir siekiant pagerinti studentų gerovę.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Aidukaitė, J., Guogis, A. „Gerovės valstybės kūrimas Lietuvoje: mitas ar realybė?“, 2012, p. 15 – 61. Prieiga per internetą: https://www.lstc.lt/wp-content/uploads/2019/04/Geroves_valstybes_kurimas_visas.pdf;
2. Antonucci, L., Hamilton, M. „Young People and Social Policy in Europe“, 2014, p. 1 – 12. Prieiga per internetą: <https://link.springer.com/book/10.1057/9781137370525>;
3. Atkinson, S., Bagnall, A., Corcoran, R. ir South, J. „What is Community Wellbeing? Conceptual Review“, 2017, p. 11 – 23. Prieiga per internetą: <https://eprints.leedsbeckett.ac.uk/id/eprint/5237/1/Conceptual-review-of-community-wellbeing-Sept-2017.pdf>;
4. Blanchard, M., Hosie, A. „Embracing technologies to improve well-being for young people“, 2013, p. 127 – 130. Prieiga per internetą: https://www.commonwealthhealth.org/wp-content/uploads/2013/07/Embracing-technologies-to-improve-well-being-for-young-people_CHP13.pdf;
5. Blaskova, L. J. „Young people’s perceptions of wellbeing: the importance of peer relationships in Slovak schools“, 2017. Prieiga per internetą: <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwiF55-vgKiCAxVESfEDHfKcD1wQFnoECBAQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.tandfonline.com%2Fdoi%2Fabs%2F10.1080%2F21683603.2017.1342579&usg=AOvVaw3qZ54nvwBHRScOUPxWpemr&opi=89978449>;
6. Daubarienė, J. „Literatūros analizė studijų darbuose“, 2018, p. 6 – 9. Prieiga per internetą: <https://biblioteka.kaunokolegija.lt/wp-content/uploads/2018/09/Jurate-Daubariene-Literaturos-analize-studiju-darbuose.pdf>;
7. Deindl, C. „Self-rated health of university students in Germany–The importance of material, psychosocial, and behavioral factors and the parental socio-economic status“, 2023, p. 1 – 12. Prieiga per internetą: <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpubh.2023.1075142/full>;
8. Dikčius, V. „Anketos sudarymo principai“, VU, 2011, p. 3 – 10. Prieiga per internetą: https://www.evaf.vu.lt/dokumentai/katedros/Rinkodaros_katedra/Medziaga_studentams/Anketos_sudarymo_principai.pdf;
9. Dzidolikaitė, I. „Lietuvos jaunimo subjektyvi asmeninė ir socialinė gerovė“, 2017, p. 16 – 25. Prieiga per internetą: <http://talpykla.elaba.lt/elaba-fedora/objects/elaba:22706033/datastreams/MAIN/content>;

10. Eisenberg, D. „Stigma and Help Seeking for Mental Health Among College Students“, 2009, p. 1 – 17. Prieiga per internetą: http://www-personal.umich.edu/~daneis/papers/hmpapers/Stigma%20_Eisenberg%20et%20al%202009.pdf;
11. Erebus International, „Scoping study into approaches to student wellbeing“, 2008, p. 22 – 41. Prieiga per internetą: <https://researchdirect.westernsydney.edu.au/islandora/object/uws:29490/datastream/PDF/view>;
12. ES, „2019-2027 m. Europos Sąjungos jaunimo strategija“, 2023. Prieiga per internetą: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2018:456:FULL>;
13. ES, „Judus jaunimas“, 2023. Prieiga per internetą: https://europa.eu/youthonthemove/docs/communication/youth-on-the-move_LT.pdf ;
14. European Funding Guide, 2023. Prieiga per internetą: <https://www.european-funding-guide.eu/other-financial-assistance/14916-bafög>;
15. Europos Parlamentas „Socialinė ir užimtumo politika: bendrieji principai“, 2023. Prieiga per internetą: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/lt/sheet/52/socialine-ir-uzimtumo-politika-bendrieji-principai>;
16. Eurostat, „Percentage of the population rating their satisfaction“, 2023. Prieiga per internetą: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ILC_PW05__custom_8573389/default/map?lang=en;
17. Eurostudent, „Social and Economic Conditions of Student Life in Europe“, 2021. Prieiga per internetą: https://www.eurostudent.eu/download_files/documents/EUROSTUDENT_VII_Synopsis_of_Indicators.pdf;
18. Eurostudent, 2023. Prieiga per internetą: <https://www.eurostudent.eu>;
19. FAGE, „Mental Health, Student well-being“, 2023. Prieiga per internetą: <https://thotismedia.com/sante-mentale-bien-etre-crise/>;
20. Fredricks, J. A., „School Engagement: Potential of the Concept, State of the Evidence“, 2019, p. 59 – 87. Prieiga per internetą: https://www.researchgate.net/publication/249797781_School_Engagement_Potential_of_the_Concept_State_of_the_Evidence;
21. Global Youth Index, 2023. Prieiga per internetą: <https://www.youthindex.org/country/germany>;
22. Global Youth Wellbeing Index, 2014. Prieiga per internetą: <https://iyfglobal.org/library/2017-global-youth-wellbeing-index>;

23. Global Youth Wellbeing Index: Germany , 2023. Prieiga per internetą:
<https://www.youthindex.org/country/germany;>
24. Glover, S., Burns, J. ir kt. „Social Environments and the emotional wellbeing of young people”, 1998, p. 11 – 16. Prieiga per internetą:
<https://search.informit.org/doi/pdf/10.3316/ielapa.981111430;>
25. Grave, B. „What is Welfare?“, 2008, p. 51 – 59. Prieiga per internetą:
[https://www.researchgate.net/profile/Bent-Greve/publication/26591601_What_is_Welfare/links/0f31753c4fa4faac80000000/What-is-Welfare.pdf;](https://www.researchgate.net/profile/Bent-Greve/publication/26591601_What_is_Welfare/links/0f31753c4fa4faac80000000/What-is-Welfare.pdf)
26. Guogis, A., Ulvikis, M. „Viešoji vadyba ir naujasis viešasis valdymas: šiuolaikiniai iššūkiai“, 2011, p. 77 – 84. Prieiga per internetą:
<https://web.s.ebscohost.com/abstract?direct=true&profile=ehost&scope=site&authtype=crawler&jrnl=16484541&AN=74564656&h=dcHA35SV5wSxxJ4pVB6Ynr2HFBAolTdHZfq2FgfMjrUfLvBxc3jCqeydCuqH6uq07kDL%2fBZCiedXG9%2fSwKcM4Q%3d%3d&crl=c&resultNs=AdminWebAuth&resultLocal=ErrCrlNotAuth&crlhashurl=login.aspx%3fdirect%3dtrue%26profile%3dehost%26scope%3dsite%26authtype%3dcrawler%26jrnl%3d16484541%26AN%3d74564656;>
27. Head, W. B. „Wicked Problems in Public Policy Understanding and Responding to Complex Challenges”, 2022, p. 107 – 120. Prieiga per internetą:
<https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-030-94580-0;>
28. Jaunimo politika, „Žinau viską“, 2023. Prieiga per internetą:
[https://zinauviska.lt/savanoryste-ir-jaunimo-politika/organizacijos-kas-tai/;](https://zinauviska.lt/savanoryste-ir-jaunimo-politika/organizacijos-kas-tai/)
29. Jaunimo reikalų agentūra, 2023. Prieiga per internetą: <https://jra.lt/dirbantiems/dalyvauk;>
30. Keyes, „The Social Well-being of University Students and Factors Affecting it”, 1998. Prieiga per internetą: [https://social.um.ac.ir/article_27647.html?lang=en;](https://social.um.ac.ir/article_27647.html?lang=en)
31. Kluczynska, S. ir kt. „The mental health of Polish students – selected positive and negative indicators”, 2020, p. 3 – 9. Prieiga per internetą:
https://www.researchgate.net/publication/339001473_The_mental_health_of_Polish_students_-_selected_positive_and_negative_indicators;
32. Lesko, N. „Act Your Age! A Cultural Construction of Adolescence”, 2021, p. 1 – 36. Prieiga per internetą:
<https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.4324/9780203121580/act-age-nancy-lesko;>
33. Lestudiant, „Préoccupations autour du bien-être des étudiants en filières scientifiques“, 2023. Prieiga per internetą: <https://www.letudiant.fr/lifestyle/Sante-mutuelle-et-assurance/preoccupations-autour-du-bien-etre-des-etudiants-en-filieres-scientifiques.html;>

34. LR Jaunimo politikos pagrindų įstatymas, 2023. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.223790/asr>;
35. LR švietimo, mokslo ir sporto ministerija, 2023. Prieiga per internetą: <https://smsm.lrv.lt/lt/paieska?query=jaunimo&search=%C2%A0.&email=>;
36. Makovskaja N., Okunevičiūtė - Neverauskienė L. „Socialinė gerovė ekonomikos pokyčių kontekste“, 2020, p. 1 – 10. Prieiga per internetą: <http://jmk.vvf.vgtu.lt/index.php/Verslas/2020/paper/viewFile/616/221>;
37. McLeod, J., Wright, K. „Inventing youth wellbeing“, 2015, p. 1 – 10. Prieiga per internetą: https://www.researchgate.net/publication/285430834_Inventing_Youth_Wellbeing;
38. Observatoire National de la vie Etudiante, „Tendances et inegalites“, 2023. Prieiga per internetą: <https://www.ove-national.education.fr/publication/les-vies-etudiantes/>;
39. Onwuatuegwu, I. A., „Concept of Community: Aristotle’s Perspective“, 2020, p. 60 – 64. Prieiga per internetą: <https://www.rsisinternational.org/journals/ijrsi/digital-library/volume-7-issue-7/60-64.pdf>;
40. Pasaulio Sveikatos Organizacija, 2023. Prieiga per internetą: <https://www.who.int>;
41. Petegem, K., Aelterman, A., „Student perception as moderator for student wellbeing“, 2006, p. 448 – 461. Prieiga per internetą: <https://link.springer.com/article/10.1007/s11205-006-9055-5>;
42. Rantanen, T. ir kt. „The Significance of Social Welfare Attitudes in Young People’s Entrepreneurial Intentions“, 2015, p. 44 – 57. Prieiga per internetą: https://www.researchgate.net/publication/276545256_The_Significance_of_Social_Welfare_Attitudes_in_Young_People%27s_Entrepreneurial_Intentions;
43. Riva, E., Freeman, R. ir kt. „Student Wellbeing in the Teaching and Learning Environment: A Study Exploring Student and Staff Perspectives“, 2020, p. 103 – 109. Prieiga per internetą: <https://wrap.warwick.ac.uk/163076/1/WRAP-Student-wellbeing-teaching-learning-environment-student-staff-perspectives-2022.pdf>;
44. Sanders, M. „Student wellbeing over time: analysing Student Academic Experience Survey data for undergraduates and taught postgraduates“, 2023, p. 5 – 21. Prieiga per internetą: https://whatworkswellbeing.org/wp-content/uploads/2023/07/Student-wellbeing-over-time_-_analysing-Student-Academic-Experience-Survey-data-for-undergraduates-and-taught-postgraduates-1.pdf;
45. Sen, A. „Development as freedom“, 1999. Prieiga per internetą: <http://www.c31.uni-oldenburg.de/cde/OMDE625/Sen/Sen-intro.pdf>;

46. SOCMIN, „Lietuvoje taikomų šeimos politikos priemonių tyrimas“, 2023. Prieiga per internetą: <https://socmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/seima-ir-vaikai/seimos-politika/lietuvoje-taikomu-seimos-politikos-priemoniu-tyrimas?lang=lt>;
47. Spicker, P. „Principles of social welfare“, 2013, p. 7 – 16; 47 – 57. Prieiga per internetą: https://rgu-repository.worktribe.com/output/248363/principles-of-social-welfare-an-introduction-to-thinking-about-the-welfare-state%20Modelling%20economic%20wellbeing%20and%20social%20wellbeing%20for%20sustainability:%20a%20theoretical%20concept%20Aisyah%20Abu%20Bakara*,%20Mari%20Mohamed%20Osmanb,%20Syahriah%20Bachokc,%20Mansor%20Ibrahimd,%20Mohd%20Zin%20Mohamede%202014;
48. Starkauskienė, V. „Gyvenimo kokybės veiksniai ir jos kompleksinio vertinimo modelis“, 2011. Prieiga per internetą: <https://gs.elaba.lt/object/elaba:1996968/1996968.pdf>;
49. STRIDE „Social Wellness“, 2023. Prieiga per internetą: <https://stride.com.au/dimensions-of-wellness/social-wellness/>;
50. Studia.pl „Studenci“, 2023. Prieiga per internetą: <https://studia.gov.pl/studenci/pomoc-materialna/>;
51. Telešienė, A. „Asmeninė ir socialinė subjektyvi gerovė Lietuvoje“, 2015, p. 293 – 302. Prieiga per internetą: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=458195>;
52. Tidikis, R. „Socialinių mokslų tyrimų metodologija“, 2003. Prieiga per internetą: https://www.google.com/url?sa=t&ret=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjX_uK8jt-CAxUFgP0HHac3AUkQFnoECAsQAQ&url=https%3A%2F%2Fgooglegroups.com%2Fgroup%2Ftarptautine_juru_teise%2Fattach%2Fee6e707e4fd397e0%2FTidikis.pdf%3Fpart%3D0.1&usq=AOvVaw3FriY1_3gApsJsMxV7fi64&opi=89978449;
53. Urbikienė, V. „Savanorystė ir jos įtaka jaunimo socializacijai“, 2010. Prieiga per internetą: <http://gs.elaba.lt/object/elaba:2080392/2080392.pdf>;
54. US Nacional Institutes of Health, 2023. Prieiga per internetą: <https://www.nih.gov/health-information/social-wellness-toolkit>;
55. White, S.C. „But what is wellbeing? A framework for analysis in social and development policy and practice“, 2008, p. 3 – 19. Prieiga per internetą: https://www.researchgate.net/publication/241141227_But_What_is_Wellbeing_A_Framework_for_Analysis_in_Social_and_Development_Policy_and_Practice;
56. Wyn, Cuervo, Mallet ir kt. „Handbook of Children and Youth Studies“, 2015, p. 93 – 183. Prieiga per internetą: <https://link.springer.com/referencework/10.1007/978-981-4451-15-4>.

PRIEDAI

Priedas nr. 1

Tyrimo anketa

Mieli studentai, esu Vilniaus universiteto Filosofijos fakulteto Socialinės politikos studijų programos magistrantė Kamilė Gimžauskaitė. Šiuo metu rengiu baigiamąjį darbą tema „Studentų socialinės gerovės veiksniai ir jų tobulinimo galimybės“, kurio tikslas – įvertinti Lietuvos universitetų studentų socialinės gerovės būklę ir nustatyti jai daugiausia įtakos turinčius aplinkos veiksnius bei pateikti išsamesnį socialinės gerovės supratimą, atsižvelgiant į Jūsų, kaip studentų, perspektyvą.

Kviečiu prisidėti prie atliekamo tyrimo savo išvalgomis – užpildant žemiau pateiktą klausimyną. Dalyvaujant apklausoje sutinkate, kad gauti duomenys, juos išanalizavus būtų publikuojami magistro darbe, neatskleidžiant tapatybės.

Iš anksto dėkoju už skirtą laiką. Jūsų nuomonė labai svarbi!

Klausimynas:

1. Jūsų lytis:

- a) Moteris
- b) Vyras

2. Jūsų amžius:

- a) 18 - 21 m.
- b) 22 - 25 m.
- c) 25+ m.

3. Kaip vertinate savo socialinę gerovę studijuodami universitete?

- a) Labai patenkinama
- b) Patenkinama
- c) Neutrali
- d) Nepatenkinama
- e) Labai nepatenkinama

4. Kokie veiksniai, jūsų nuomone, labiausiai įtakoja jūsų socialinę gerovę kaip studento?

- a) Finansinė padėtis
- b) Akademiniai reikalai
- c) Socialinės paramos sistema
- d) Emocinis ir psichologinis palaikymas

5. Ar finansinė padėtis turi didelės įtakos jūsų socialinei gerovei?

- a) Taip, labai
- b) Taip, šiek tiek
- c) Ne

6. Ar jūsų akademiniai reikalai krūvis paveikia jūsų socialinę gerovę?

- a) Taip, labai
- b) Taip, šiek tiek
- c) Ne

7. Kaip jaučiatės dėl socialinės paramos sistemų elementų universitete?

- a) Jaučiuosi visiškai palaikomas/palaikoma
- b) Jaučiuosi palaikomas/palaikoma iki šio laiko
- c) Neutraliai
- d) Jaučiuosi nepalaikomas/nepalaikoma
- e) Jaučiuosi visiškai nepalaikomas/nepalaikoma

8. Ar universitetas skatina sveikatą ir gerovę tarp studentų?

- a) Taip, labai aktyviai
- b) Taip, šiek tiek
- c) Ne

9. Ar jums svarbus emocinis ir psichologinis paramos prieinamumas?

- a) Taip, labai
- b) Taip, šiek tiek
- c) Ne

10. Ar universitetas skatina socialinę integraciją ir bendruomeninį aktyvumą?

- a) Taip, labai aktyviai
- b) Taip, šiek tiek
- c) Ne

11. Kokie yra jūsų ilgalaikiai tikslai ir ambicijos?

- a) Siekiu asmeninio tobulėjimo
- b) Noriu pasiekti akademinių tikslų
- c) Planuoju karjeros plėtrą
- d) Kiti tikslai

12. Kaip universitetas galėtų pagelbėti jums pasiekti savo ilgalaikius tikslus ir ambicijas?

- a) Teikiant daugiau karjeros konsultacijų
- b) Siūlant daugiau stipendijų ir finansinės paramos
- c) Plačiau skatinant bendruomeninį aktyvumą
- d) Pasiūlydami daugiau psichologinės paramos paslaugų

13. Ar manote, kad bendruomeninė veikla ir socialinė integracija turėtų būti privalomi universiteto programos dalis?

- a) Taip, privalėtų būti privaloma
- b) Taip, bet turėtų būti fakultatyvu
- c) Ne, neturėtų būti privaloma
- d) Neturiu nuomonės

14. Kokia yra jūsų nuomonė apie virtualių arba nuotolinių socialinių paslaugų (pvz., konsultacijos, susitikimai su bendražygiais) prieinamumą universitete?

- a) Tai yra labai svarbu
- b) Tai yra naudinga, bet ne būtina
- c) Mano nuomone, tai nebūtina
- d) Neturiu nuomonės

15. Kaip vertinate jaunimo ir studentų dalyvavimą socialinėse veiklose bendruomenėje?

- a) Labai teigiamai
- b) Teigiamai
- c) Neutraliai
- d) Neigiamai

e) Labai neigiamai

16. Ar manote, kad socialinė atsakomybė yra svarbi universiteto bendruomenei?

- a) Taip, labai svarbi
- b) Taip, šiek tiek
- c) Ne

17. Kokia yra jūsų nuomonė apie švietimo sistemą ir jos įtaką jaunimo gerovei?

- a) Sistema gerina gerovę
- b) Sistema neutraliai veikia gerovę
- c) Sistema pablogina gerovę
- d) Neturiu nuomonės

18. Ar manote, kad technologijos ir interneto naudojimas turi įtakos jaunimo socialinei gerovei?

- a) Taip, teigiamai
- b) Taip, neigiamai
- c) Ne

19. Kaip vertinate jaunimo galimybes dalyvauti sprendimų priėmimo procesuose universitete?

- a) Labai gerai
- b) Gerai
- c) Vidutiniškai
- d) Blogai
- e) Labai blogai

20. Kokie, jūsų manymu, yra pagrindiniai veiksniai, trukdančiai jaunimui pasiekti gerovę visuomenėje?

- a) Ekonominiai iššūkiai
- b) Socialinės nelygybės
- c) Švietimo sistema
- d) Darbo rinkos klausimai
- e) Psichologiniai aspektai